

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00418

GEKLIBENE VERK

David Hofstein

Permanent preservation of this book was made possible by

Arthur S. Abramson

in memory of

Vallie Olshansky Abramson

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

גע-
קליבע-
גע
ווערק

תאגיד אפטיין

פארלאג "סאָוועטעסקי ביסנאטעל"
מאָסקױע • 1968

די צונויפשטעלער —
פ. האָפּשטיין און ש. כאָלאָדענקאָ

ווען דער טויט זאָל זיך ניט קערן,
ווי די זאך זאָל ניט געשען.
כיהער די ליד, וואָס איך וויל הערן,
כיצע דאָס בילד, וואָס איך וויל זען.

כיצע די בערג, און כיצע די פלאכן,
כיהער פון אויסלייזונג די ליד,
וואָס אף אלע, אלע שפראכן
האָט א וועג זיך אויסגעגליט.

אף די בערג און אף די פלאכן
כיצע דעם בלי פון מיין געמיט,
כיהער אין אלע, אלע שפראכן
אויך דעם אָפּקלאנג פון מיין ליד...

פונעם ביד

„בא וועגן“

(1919)

בא וועגן

(1912)

* * *

א גאנצן מאָג
אין רעשום פון וועגן זײַן,
א גאנצן מאָג
נאָר ווינט אנטקעגן האָבן,
און צווישן וועג און אָנוועג — נאָר א שפּאַלן גראָבן,
נאָר ווײַס יונגע — צווישן אויג און זונענשײַן —
וואָס קאָן אַף ערד
נאָך שענער זײַן?

* * *

איך גלייב,
א ריגל דאָרט א גרינגער
פון מיט פון הויכער טיר
שוין ווארט אפ ערשטן ריר
פון מינע מידע פינגער.

פון שטילע ווינקלען פיר
דאָרט ווארט שוין איינער
אפ מיין פארברענטן וואנדער-שמעקן,
א קרוג מיט וואסער פול מיט ריינער
שוין ווארט אפ שטויב,
וואָס ליגט אפ מיר,
אפ שטויב פון ווייטע שמעגן...

* * *

אין בלוי פון מיניע טונקעלע פארטאָגן,
ווי כ'וואנדער לאנג,
די ערשטע מיזרעך-צייכנס האָבן דורכגעשלאָגן
א העל געזאנג:
— עס הייבט אָן טאָגן!

און ווען מיין הארץ מיין מירס האָט קוים געטראָגן
פון אַנוועגן דעם אָל,
האָט עס דערהערט באַ ראָזער שיין פון טאָגן
א לויטער קאָל:
— דו וועסט דערטראָגן!..

* * *

בא וועגן בא ווייטע,
ווי רעדער ווי בלינדע
פאר ווינטן פארשייטע
אליץ מאָלן און מאָלן די היימלאָזע שטויבן —
דאָרט האָב איך אף פעלדער פון העפקער מיין זיונג געקלויבן.

איך האָב אף מיין אקסל א מאסע גענומען
פון זוימען באפניכטע מיט הארבסט-טויען קאלטע,
מיט זיידנס יערושע, מיט שמעקן מיט אלטן,
מיט אלטן פארשטויבטן, פארשרומפענעם לאַנגל...
געלאָזט זיך אף וועגן, אף וואנדער, אף וואַנגל...

צום הימל צום הויכן
פון היימען פון פרעמדע גענאן זינען רויכן...
בא ניר'דיקע פלויטן
געווארט האָבן פרישע צעאקערטע בייטן...
מיט עלנט-געבעט און מיט פאכער געהיימען
געזויט האָב איך זוימען בא ווילד-פרעמדע היימען.

אף ערדן אף ווייכע איצט שטיי איך ביז קנעכל
אף אייגענע בייטן, אין ליידין פארזויטע...

כ'באשווער איך הינט, פויגלען, איך, ווינטן, איך, האַגלען!
מיין זיונג ניט קלייבן, מיין זיונג ניט שלאָגן!
איך האָב מיר מיין זיונג אף אַקסלען דערטראָגן
פון וועגן פון ווייטע, פון וואַנדער, פון וואַגל...

* * *

איך גלייב, ס'איז מיר באשערט
אף מיין יערושע-ערד
דעם אש פון אלע סרייפעס אויסצוראמען
און אָט די ערד אפסנני פארצאמען.
איך ווייס קיין וואָג, איך ווייס קיין צאָל,
איך האָב קיין מאָס-שנור ניט געצויגן, —
נאָר זיילן בלאַנקען שוין אין לופט-קרישטאָל
און פירן מינע אויגן,
און שנין פון ווענט פון שלאַנקע, ווי יעריעס,
מיט מוטערפערל שפילט אף מינע ווועס!
און ס'איז אין הארץ פאר יעדן שטראל
שוין גרייט
א נעסט פון פריד...

* * *

...א דאנק אייך, וואנדעררוועגן ברייטע!
פאר מידע גלידער, וואנדעררשטויב,
פאר נעכט בא פייערן, פאר מעג צעזיימע,
פאר אלע צייכנס פון מיין גאנג —
אייך אלע מיין געזאנג!

* * *

איך בין, מיין וועלט, אפסנני צו דיר געקומען!
איך האָב מיך קוים מיט ברעג פון נאכט געזעגנט,
האָט שוין מיין אויג מיט העלער שנין בארעגנט
דעם ברייטן גלאנץ פון דינע הויכע זיילן!..
איך בין, מיין וועלט, אפסנני צו דיר געקומען
א טאָג א ליכטיקן בא דיר פארוויילן.

אפסנני האָב איך היינט אָנגעקלונגען
אין גרויסן גלאַק באם דורכזיכטיקן טויער,
מיט נייער פרייד האָט נאָכגעזונגען
דעם לויטער־קלאנג מיין ציטעריקער אויער...
פון ענגער שטייג פון שטייפע ריפן
מיין הארץ זיך רייסט מיט מונטערדיקן קלאפן,
מיט דאָרשט זיך ציען מיניע ליפן
נאָך יעדן לופטיקן פרימאָרגעדיקן טראָפן,
עס קלינגט מיין צונג, עס שאַלט מיין גומען:
איך בין, מיין וועלט, אפסנני צו דיר געקומען!

* * *

די זון האָט היינט צום נייעם פּאַנצער מיניגעם
די לעצטע גאַלד'נע ליסקע צוגעלייגט
און מיר פּאַרמישט פּון קישעף־ווייניגען
א בעכער פּרייד.

און אונטער גרינגער לאסט פון גאַלד'נע רינגען
האָב איך געקניט צו צארטער האנט
און האָב מיט הייסן דאָרשט געשלונגען
פון קילן ראַנד...

דאָס וויפּלטע שוין מאַל? איך וויל ניט ציילן —
איך בין היינט אָנגעגורט מיט זונען־שיין,
איך גיי אָן מוירע היינט אין אלע שוואַרצע היילן
פון וועלט און זיין...

פעלדער

(1912)

* * *

דאָרט אַף בלויע נאַכטן־שנייען
צווישן הוילע ביימער־ריטער
שפּאַנט מיין מאַלעך, שפּאַנט דער היטער
פון די ערשטע שטומע וויען...
אונטער הויכז, הויסן הימל,
אַף באַזונטע ברייטע ווייטן
שוועבט מיין יוגנט אַ פּאַרשייטע
אין אַ גאַלדן קאַרן־רעמל.

שנייען, ברייטן, הימלען קלאָרע —
אַינך מיין ערשטע, אינך מיין לויטערע אַזקאַרע!..

אין ווינטער-פארנאכטן

1

דאָרט איבער שטעט האָט שוין געקלונגען
פון שפיץ פון טורעם אי אײַנס, אי צוויי...
אין טהאָם פון נאכט, אין לאַנד פון שניי
איז אײַנס א דערפעלע פארזונקען...

ווי אינדזעלעך פון מענטשן-רו,
אין שטרוי פארהילט, אף נאכט פארווארעמט,
מיט שטאל און פלויט אין שלאָף געארעמט
פאר הײַזעלע א הײַזל האלט זיך צו.

די שטערנדיקע שטילקניט הערט זיך אײַן
אין שטילן אָטעם פונעם לעבן —
אין הײַזל אײַנעם איז פארבליבן
א שטילע ראָד פון לאַמפן-שײַן...

די שלעפערדיקע ווינקלען הערן קוים
פון טיש א שאַרף פון בלעטער,
נאָר יונגע אויגן ווערן אלץ ניט זעטער...

א בינטל ציטעריקע יאָר
פארזונקען איז אין שטראָם פון צינטן,
א שארפער בליק — אין וויטסטע ווייטן,
א יונגער גניסט — אין וועלט, אין גאָר...

עס שטאמט מיין מוט פון יענער נאכט,
פון יענער נאכט — מיין שטאַלצער טרויער,
כ'האָב איינזאם־פּרני שוין דאן געוואכט
בא לעבנס־טיר, באם וועלטנס־טויער.

2

אין ווינטער־פארנאכטן אף רוסישע פעלדער!
ווי קאָן מען זיין עלנטער, ווי קאָן מען זיין עלנטער,

א פערדל אן אלטינקס, א סקריפנדער שליטן,
א שליאך א פארשנייטער — און איך בין אינמיטן.

פון אונטן, אין איינציקן ווינקל אין בלאסן,
נאָך לעשן זיך טרויעריק טלענדע פאסן.

פון פאָרנט פארשפרייט זיך א מידבער א ווייסער,
און ווייט דאָרט צעזייט איז א צענדליקל הייזער,
דאָרט דרעמלט א כוטאָר, פארזונקען אין שנייען...

צום ייִדישן הייזל פיל סטעזשקעלעך גייען,
א הייזל, ווי אלע, נאָר גרעסער די פענצטער,
און צווישן די קינדער דאָרט בין איך דער עלטסטער...

און ענג איז מיין וועלטל, און קליין איז מיין רעדל:
אין צוויי וואַכן איין מאָל פון כוטאָר אין שמעטל,

און בענקען אין שווינגן פון פעלדער פון ברייטע,
פון וועגן און וועגלעך פארשנייטע, פארווייטע...

און טראָגן אין האַרצן פאַרבאָרגענע ווייען
פון זוימען, וואָס וואַרטן און וואַרטן אַף זייען...

אין ווינטער-פאַרנאַכטן אַף רוסישע פעלדער!
ווי קאָן מען זײַן עלנטער, ווי קאָן מען זײַן עלנטער?

3

אוועק דער שאַבעס שוין...
אַף ווייטע שנייען
אַ גרויסער עמעצער
שיט גראָוון אש...
אין קליינעם קלייטעלע
שוין וואַרטן צווייען:
אַ טונקל מיידעלע,
אַ שוואַרצע פלאַש.

די בײַטש איז אויסגערוט,
דאָרט צווישן אויוון
איז זי מיט פינצטערניש
געדיכט פאַרשמעקט.
אַ נעפּל-טישטעכל
האָט דאָרטן אויבן
דאָס לעצטע קוילעטשל
שוין שטיל פאַרדעקט...

דער טאַטע האָט אָפּגעריכט
די דריטע סודע
און ווערט מיט טונקל־קײַט
מיט טיש פאַרוועכט,
און צווישן שוועסטערלעך

און שאַטנס מירע
א מורמלי־פּעדעמל
זיך וועבט און וועבט...

די מאמע זוכט אין שויב
א ווייטן שטערן —
און ניט געפונען אים
און זיצט פארטראכט...
איך זינק אין אומעטקיניט
און וויל ניט קלערן,
אז ס'ווארט די קו אף מיר,
אף היי, אף נאכט...

* * *

א קאלטער פארצאָרנטער אָוונט
אף ווייסע פארנעמענע פעלדער.
פון אלעמען ציט מיט אורעלטער
און אלעס איז ווייט מיר און נאָענט.

אן אלטער שאַסיי א באקאנטער
מיר טרניבט אלץ די סטויפעס אנטקעגן,
עס דאכט זיך מיר אויסעט, איך וואנדער
אף פרעמדע פארצויבערטע וועגן...

אָט שטייט דאָרט א וועלדל — א שווינגנדע איידע —
און ס'לויפן אלץ סטויפעס, און ס'הודיען אלץ דראָטן...
אף פעלדער אף ווייסע מיר יאָגן זיך ביידע —
מיין שאַטן נאָך מיר נאָך, און איך נאָך מיין שאַטן...

פּרילינג

1

טאָג נאָך טאָג שוין ציט פון דאָרעם,
ס'איז מיין שטיבל קליין און אָרעם,
ס'קאָן מיין טיר מיך ניט פארהאלטן...

טאָג נאָך טאָג שוין ציט פון דאָרעם...
עמען דאָרט אין וועלטן־עקן
וויקלט איבער א יער'ע,
און אין אירע טיפע פאלדן
פלאַנטער איך זיך פון באַניגען
ביז פארפלאַמטן ראַנד פון שקיע...

2

די שנייען־טוכן ליגן ניט באַרירט
דאָרט אין באַהעלטעניש פון וואַלד פון טיפן —
נאָר וווּ א וועג א העלער פירט,
איז יעדער צווייג מיט ווינט שוין דורכגעשליפן.

באַנאכט אף פעלד נאָך שניצן זיך און מאַלן
די לעצטע אויסגעוועפּטע פרעסט.

אומזיסט!

דער היישעריק דער ווינטישער דערעסט
די פוילע שנייען אין די טאָלן.

און אונטער זון!

פון בערגלעך ציט א בוימלדיקער רויך,

און שווארצער זאפט פון ערד זיך זאמלט אין די היילן...

און אונטער זון!

אלץ גרינגער ווארפט דער קאָפּ זיך אין דער הייך

אין שנור פארבראָכענעם די בושעלעס צו ציילן...

* * *

די קרױע גייט —
און ברעגן נעמען ברייט
דעם וואסער-יאָך
אף אַקסלען ווייך-באוואַקסענע,
און לאָזעם בוקן זיך
פאר זונען-פרייד...

און לאָזעם איינע וועלן די פארהיילטע דראפן
אין פרישן טיך באנייען,
און איינע וועט עס אונטערשווענקען,
מיט וואָרצלען זיי פארכאפן
און פירן אין די וואסער-לענגען...

נאָר העל איז זונען-פרייד!
אף טיך אף פרייען קרױע גייט!
און שטענגלעך בוקן זיך:
מיר זינען גרייט, מיר זינען גרייט...

האלב מיַי

דער טאָג פארגייט...
א טאָג — א וועלט א גאנצע — האלט בא זינקען
און שטעלט די לעצטע טריט אף הימלס נידער-טרעפּ.
זיין פייער-קלייד
האָט מיניע אויג-מעלוכעס שוין פארטרונקען
מיט זיין צעוואָרפענעם באפּיכטן שלעפּ.
און מיט געוואלד
האָט ער מיט גאָלד'נע קייטן צוגעצויגן
די גאנצע ווייט ארום צו זיין פארגאנג:
דעם בלויען וואלד,
דאָס גאנצע וועזן מיניס דורך מיניע אויגן
און אף די יונגע פעלדער יעדער וויקל-זאנג.

אין וואלד

ס'איז האלבער טאָג. ס'איז מיר דאָס אויג פון שיין.
דער מויעך — אָנגעזעט מיט פינקלען.
דורך הויכע זיגלן כ'גוי ארנין אין שטילע ווינקלען,
אף שאַטן כ'לייג זיך צו, מיט שאַטן כ'דעק זיך איין.

און ווער פארקליינט, פארדינט, בא מורעשקעס אין הויפן
פון הויכן טורעם קלינגט א גלאַק!
מיליאָנען פיס דאָרט האלטן אין איין לויפן
פון טיר צו טיר, פון שטאָק אף שטאָק.

אָט איילט דאָ איינע נעבן מיר. מיט גרויסער האנט
כ'האק איבער איר דעם וועג און קוק אָן לאַכן,
ווי בעריוש ווארפט זי זיך, ווי אף א גלייכן,
און ס'ברענט אין הארץ בא איר א פייער־בראנד.

אָט בין איך ווידער גרויס, כ'שטיי אופ און גלייך זיך אויס.
ווי הויך די זון איז, כ'גיב א קוק דורך הויכע פענצטער —
איצט צווישן ביימער־ברידער בין איך שוין דער קלענסטער
און טראָג ארויס מיין יונגע פרייד פון זייער הויז...

* * *

עם זײַנען פארפולט שוין די פעלדער מיט שנין
און גייען שוין איבער;
און וואלדישע ברעגן ניט האלטן שוין איין —
און זון גייט אריבער.

און ס'העלן זיך וועלדער פון בערגל ביז טאָל,
און ס'בלייבן זיך מאַכן.
און ס'זײַנען שוין זוניקע פלעקן אָן צאָל
אהין אויך פארקראַכן...

שניט

גיי איך ארום מיט פארהיטלטע בליקן
אין כוואליעס פון היץ,
אין זאנגישע גאָלדן זיך טוקן
פלעקן פון צייץ...

ס'ווייל קיינער ניט שטויבן אף דרעמל פון וועגן...
ס'ווייל קיינער ניט פרעגן,
וואָס בויטע איך כוואליעס פון היץ?
וואָס זוך איך מיט הייטלעך אף בליקן?..
אין זאנגישע גאָלדן זיך טוקן
פלעקן פון צייץ...

אין וועג

אַשער שווארצמאנען

ס'איז העל דער טאָג. ס'איז שטיל די הויף
פון פעלדער ברייטע!
אף ווינטן ווארט א גראָן־קנויף
מיט זוימען ניט צעזייטע...

אין מאַלן דאָרט שוין גרייט דער הארבסט
דעם פניכטן זשאווער...
אין קלאָרער רו זיני הנינט, מיני הארץ,
דעם העלן טאָג א כאווער!

לעצמע טעג

אויב ניט דער לעצטער איז ער שוין, דער טאָג דער בלאַסער,
ער ראַמט ווי אויס די מינדסטע שפור פון שנין —
א ווינט קומט אָן און קנייטשט דאָס שמאַל פון וואסער
און יאָגט געשווינד אין העלן וואַלד אַרײַן.

פאַרלאָזן שטייען לאַנג די הויכע טיר און טויער —
א שאַרד פון בלעטער אים באווייזט דעם וועג,
ער זעט, ס'איז אלץ שוין גרייט צום טיפן טרויער,
צו גרויער רעגן־נעץ פון כעשווען־טעג...

נאָר אַט אַ לאַנקעלע — דעם אַמעם האַלט ער אײַן —
ווי קליינע קינדערלעך ארום א פולער מולטער,
דאָרט שטייען רויטע דעמבעלעך אין העלער שנין...
דער ווינט — ער קוקט און ווערט אלץ מילדער, מילדער.

און פאַר פאַרגיין שוין בלייבט די זון אַ ביסל שטיין —
מיט לאַנקעלעך אין וואַלד האָט זי זיך ניט געזעגנט.
ס'איז נאָך אַ טאָג געשענקט פאַר אונדזער געגנט,
ס'האַט נאָך אַ שטילער טאָג געלאָזט זײַן העל געביין!..

* * *

די נאסע נעץ פון טריבער כעשווען-צײַט
האָט נאָך גאנצפרי א העלע שאַ געפאנגען
און פאר א פליגעלע א ווייס אין מיזרעך-זײַט
זי אופגעהאנגען...

און ס'האָט מײַן הארץ געזען ביז טיפער נאכט,
ווי העלע פעדערלעך האָבן הויך געפלאטערט,
ווי וויעס העלע האָבן זיך שטילערהייט פארמאכט,
פארשמאכט, פארמאטערט...

הארבסט

ד. בערגעלסטאָנען

אין לאנגן דויערן פון נאכט פון טריבער
איין טאָג דעם צווייטן
אין גראָווע פּאַלעס ברייטע
דעם קאלטן טוי גיט איבער.

אן אלטער טויער לאָזט ארויס
א היפל שטילע רינדער
אף בעטלערישן זוכן
אין אָרעמען ארום.

עס שפּרינגט זיך דורך
פון הויז צו הויז
א באַרוועס בינטל קינדער,
און קאלטע קאליוושעס זיך קוקן אום,
ווי פיסלעך טונקעלע זיי מײַדן אויס.

א ווינט כאפט אויס
פון מויל
א פּריילעך קאַץ,
א בייזן הוסט,
און ווידער שטום,
און ווידער הויל,
און ווידער פּוסט...

קאווקאז

(1912)

* * *

א רוישנדיקע גאס ארום א בארג,
פון מענטשן, פערד און רעדער א געווימל,
א הויכע שטיק סאָף־וומערדיקן הימל —
וואָס דארפסטו נאָך, וואָס איז דיר קארג?

דעם רוישנדיקן טאָג, וואָס יאָגט פארבני,
האַסטו בעיאד נאָך, ווי א קינד, צו קוקן
אין פּאָנעם גלייך, אין שוועבנדיקן רוקן,
הייב אוף דעם קאַפּ, ביסט איינזאם־פריי!

אן אנדער לעפל לופט פון הימלשן געצעלט!
א צווייג אן אנדערע פאר נעסט פאר דינעם! —
צי איז דאָס ווערט, זאָלסט וועגן דעם גאָר טיניען
מיט גאָרער טרויעריקער וועלט?

פארוואָס, זאָג, אף דער וועלט דאָ גיסטו אָפּ
דעם מינדסטן ריר פון הארץ פון בלינד־פארשייטן?
איינ־איינציק הערעלע פון ווילדן שיטל
פון דיין אנטפלעקטן שטאַלצן קאַפּ?..

* * *

Мы ночевали на казачьих постах.

А. Пушкин

און ס'איז מיין פנין פאר מיר דערמיט בארעכטיקט
און ס'איז דערפאר מיין בענקשאפט אָפּט מיר זיס:
עס האָט זיין קאָפּ דאָ אַף דעם באַרג גענעכטיקט,
עס האָבן אָט דעם וועג באַטראָטן זיינע פיס...

פון צארטער יוגנט דאָרט אַף פעלדער־ברייטן
שוועבט שטענדיק איבער מיר זיין פּרינער גניסם,
זיין רו זיין ליכטיקע מיין קאָפּ באַקרניזט
אין טריבער שאָ פון צאר און קנעכטן־ליידן...

דאָ צווישן גלאַנץ פון בערג און שרעק פון היילן
מיין גניסם באַהערשט זיין ווילדע הייסע פרייד —
איך קום, ווי ער, פון ברייטער ווייט, פון ווייטער ברייט,
אַ קנעכט — אַ האַר, און וויל זיין פרייד דאָ טיילן.

אין ארמעניע

איך האָב געפרעגט דעם וועג אף פּרעמדער שפּראַך,
און איילבירט־אויגן האָבן זיך פּאַרווונדערט:
זי האָט פּון איריקע מיך גאָר ניט אָפּגעזונדערט —
כ'בין ברױן און שטױף, שוואַרץ־אױגיק איר צוגלייך...

און איילבירט־אויגן מיך באַגלייטן
פּון שטילער טיר פּון אָפּגעקאַכטן הויז...
אף טונקלען טאָל מיט קנייטשן ברייטע
דורך שמאַלן געסל פּירט די שטאָט ארויס.

פּון אונטן — אלאגיאַזי אין בלויע שנייען!
אָן דעכער היזעלעך, ווי אָפּגעברענט,
מיט קיזיקעס באַקלעפט די גרויע ווענט,
און שאַכטלען קיזיקעס באַ פּלויטן שטייען!

עס זינגט מיין האַרץ פּון הייסער פּרייד!
איר זײַט מיר נאָענט, איילבירט־אויגן, בערג און שנייען,
איר, צעלמן קנעכטישע, איר, שטומע ווייען
פּון אלטער אַרעמקײט און דוירעס־לייד.

י א ל א ג י א ז — א באַרג אין ארמעניע.

* * *

אין הימל־רוים
צעגנייט און ווערט שוין בלאס
דער לעצטער זוים,
דער גלענדיקער פאס...

א בינטל ווינטעלעך
פון איבער בארג
זיך גאנוועט שטיל
אין ברייטן טאָל...
נאָר ביימער איז דאָ קארג
פאר אלע מיטאמאָל —
און ס'ווערט א לאָדעניש,
און ס'ווערט א שפיל
פאר יעדער צווייג,
פאר יעדער בלאט, —
און איד, איד, איד מיש זיך ניט — איד שווייג
אין טומלדיקער רו...
איד הער זיך צו.

* * *

פון בערג גייט א שטורעם.
דאָרט פאַכעט מיט פֿינער
א מעכטיקער אָרעם
אף קנוליקע הייבן
און טרייבט אין די היילן
דעם כוישעך פון וועלט!

אויב דו ביסט אין שטילקייט,
איז שטילקייט מיר טייער...
נאָר ס'צייט מיך אויך שטורעם,
און פֿינער און רויבן,
און ענגקייט פון היילן,
און כוישעך פון וועלט!..

* * *

דעם ניסטער

איך שטייג שוין דאָ צוויי טעג —
איך העלף שוין קוים דעם וועג
זיך דראפען אין דער הייך.

פון אונטער יעדן שטיין
מיר ווינקט מיט קילן ביין
א שטיקל אינדערפרי —

נאָר ס'שטייט די זון שוין הויך,
און יעדער שפאן איז מי...

און יעדער שפאן ווארפט אָפּ
דעם שווינדיקן „אראָפּ“
אף נאָך א פולן גליד,

און יעדער שפאן וועקט אוף
דעם שטייגיקן „ארוף“
מיט יונגער, גרינגער קני —

און ס'זינגט מיין יעדער גליד,
און זיס איז מיר מיין מי...

איך וועל אין שטיילן מאָל
דערציילן נאָך אמאָל,
דערציילן אין דער הייד,

אז כ'האָב צוויי יונגע טעג
נעהאַלפן דאָ א וועג
זיך דראַפּען אין דער הייד...

פארטאג

(1917)

* * *

אָ צײַט, אָ צאָל, אָ רוים,
איך שפאן ארום מיט יונגע טריט
אף שוועבנדיקן ברעגן־זוים
פון אייער גרויסער מיט!..
נאָך מיר אף פיכטן זאמד
מיין שאַטן שפאנט.
מיט גרינגע פינגער האלט איך קוים
מיין ווענטקע אין דער האנט,
כ'פארווארף זי אין די טיפן
פון אייער גרייס.
און טראָפנס אייביקיט מיר טריפן
אין לויכטנדיקער אויגן־שארף
פון אלץ, וואָס כ'צי ארויס...

* * *

שטרעק איך אויסעט מינע אַרעמס,
מינע דאַרשטיקע, זיך ציענדיקע גלידער —
מיזרעך, מינעוו, צאַפן, דאַרעם,
הייך און נידער,
שווינדלענדיקע ווינקלען
פון מיין ברייטן הויז!
לאַזט מיך זען, ווי וועלטן רינגלען
איןער גרויס!
שפּרייט איך ברויטער
פליגל-גלידער...
רעכטן, לינקן,
הייך און נידער,
אלעמען מיין נייג!
צוגעשמידט צום ערדן-רינגל,
שיק איך אויס אין יעדן ווינקל
שפּיזן פון מיין אויג!

* * *

ס'האָט מנין מאמע
נאָך פון אָנהייב פון מנין וועזן
דאָרט אף הויכן בלויען סאמעט
מיר באוויזן
אָט דאָס טעלערל פון הימל.
כ'האָב אהינצו זיך געצויגן
פון די צארטע אָרעמס־רינגען,
כ'האָב אהין שוין דאן פארוואָרפן
ערשטע פונקען
פונעם דאָרשט פון מינע אויגן...

העלינק טעלערל פון הימל!
כ'בין הינט ווידער קינדערש אָרעם,
כ'בין הינט ווידער קינדערש רינד,
כ'שטרעק הינט אויס מיין בלאסן אָרעם
אין דיין הויכן קיניגרייך.
כ'ווייל דעם בלוי דאָרט הינט צעבויטען...
וועט א באס־קאָל זיך דאָרט הוידען
אין א שטערן־נעץ א גרינגער,
וועט מיך וואַר'נען, וועט מיר ווינקען
מיט א שטערנדיקן פינגער —
וועט גענוג מיר זיין אף הינט...

אין וועג

כ'וועל שווערן, אַטראָ דאָ בין איך געווען אמאָל,
און ס'האָבן אָפגעשפיגלט מיניע אויגן
אי אָט דעם וואַלד, אי אָט דעם טאָל,
אי אָט דעם זאמד, וואָס האָט זיין גרונט פארצויגן.
עס סקריפעט שטיל די ראָד,
און הילכיק לאַכט אין מיר
מיין מענטשלעכער, מיין מעכטיקער זיקאַרן.
אָ, ער געדענקט נאָך יעדן קער
אף יעדן וועג פון אלע מיניע יאָרן...
...איך שווער, איך שווער, עס איז געשען!
אין טרוים, אין אנדער אורגעשטאלט
איך האָב דעם טאָל געזען,
איך בין געווען
אין אָט דעם וואַלד...

אן עפל

דו, ריינער לאַנגל פול מיט וויין, מיט שנייזיק הארטן,
ווי דורכזיכטיק, ווי דופטיק איז דיין דינינג הימל,
ווי מילד פארזיגלט ביסט מיט שטעמפעלעך מיט צארטע
פון ביידע זייטן!

וואָס זאָל איך טאָן? די ציין, דער גומען ווארטן.
ווי זאָלן זיך די אויגן שוין צעשיידן
מיט אזא גרום א העלן א געגארטן
פון פּרילינגס־פּריידן?

א ווייטער גרום פון ווייסע בליטן,
פון ערדן־רויך מיט זונען־שטראלן,
נאָר אָט די ציין — זיי ווארטן, היטן,
א ביס — פארפאלן...

* * *

כ'האָב דערזען זי באַם טײַך
אונטער צווייגן,
אונטער גרינעם, מיט הימל פארלאַטעטן דאָך.
אין אַ פּאָר צענדלינג טריט,
אָפּ דעם ערדישן שווייגן
האָט געשטומט דאָרט אַ שטיין,
אַ פּאַראַקשנמער גליד
פון מיין אורלאַנדס צעזייטן, צעשטויבטן געביין...

כ'האָב דערזען זי אין נאַקעטער פּרייד פון איר לַיב,
אין צעפּלאַסענער קרוין פון די דופּטיקע האָר,
כ'האָב דערהערט פון די טיפּן פון אוריונגע יאָר:
— אַט אַדי רופּט מען ווייב!

* * *

אין ענגן צימער
אף שווארצע שטרענגע בענקלעך צוויי
אין אָנמאכט ליגן אונדזערע צעקנייטשטע קליידער...

ווי אף א ברעג,
אף זאמד,
דאָרט ווארטן זיי,
די הייפעלעך פארלאָזטע קליידער...

— כ'בין ווייט פון ווענט, פון שטעט אוועקגעשווימען —
ארום איז וועלט־גערוים,
און כוואליעס יאָגן זיך און אַטעמען מיט שוים...
מיין ליבע, אייל ניט צומאכן דיין טונקלען בליק,
אין זיין צעבויטעמן באפניכטן שפיגל
איצט קוק איך אלץ אהין,
אין ליכטיקן פארגעסענעם צוריק!..

* * *

א נעפל איבער גאסן —
לאמטערנס שטיקן זיך און פינקלען,
אראָפּ די שפיצן, אָפּגעהאקט די קאנטן,
פארשמורט די ווינקלען —
געבידעס־הויפּנס שטייען שטום
אף פייכטער ערד...
אזויפיל נעכט דאָ גיי איך אום
אהין, אהער —
א שטילער וועכטער...
אָ, הער נאָר, הער!
אין נעפל קלינגט
א יונג געלעכטער —
דאָס גייען צוויי מיט טראָט מיט איינעם
געדענקסט אן אַוונט פונקט אזוינעם?..

אָוונט

געליבטע!
די וועלט האָט איצט אין אונדז פארגעסן,
ווי פריער מיר אין איר...
מע האָט אונדז ניט געפרעגט
און דאָרטן נאכט געמאכט
אף גלוסטיק רוישנדיקער גאס...
די אָוונטיקע טיר
איז שטיף און בלאס,
נאָר טויב און שטום פארשלאָסן...
אף העלישרויטן שטאָף
פון אונדזער אלטער סאָפע
האָט זיך שוין נאכטן-טינט צעגאָסן.
מיין ליבע! לייג די האנט מיר אפן קאָפּ
אזוי...
אנטקעגן יעדן ריר פון דינע פינגער
אף אש פון הארצן-בראנד
זיך שלענגלט דורך
א שטיף פארבענקטער צאנק...
א דאנק דיר, פרוי,
א דאנק דיר, ווייב,
פאר יעדן טראָפּן טוי,
פאר יעדן ציטער פון דיין שמענדיק דאָרשטיק ליב!..

* * *

ווי טרויעריקזים איז מענטש צו זײַן!
זײַן אלט נאָר פינף באדאָשים,
אין ווייבן קעפל
פארמאָגן
א פיצעלע באווסטזײַגן־נעפל,
אף האַרדן —
א בייגעלע א ביינערנס,
אף לײַב —
א העמדעלע
מיט בענדעלעך מיט פּײַנע,
א מינלעכל
א פולס מיט שטומער זײַגן־טײַנע...
און אלע מאָל
אין איין געפיל זיך טרינקען,
ביז שפּײַץ פאריסן נעזל אין אים זינקען
און האָבן איין געדאנק, א לױטערן, א ריינעם:
איצט מויל און ברוסט שוין דארפן זײַן איניינעם.
אף אלע אייוורײַמלעך אליז נעענטער זיך רוקן,
מיט ליפּן־קלאַמערלעך פארכאַפּן, דריקן
און זײַגן, זײַגן
מיט ליפּן, הענט און פיס און מיט פארמאכטע אויגן.

ווי טרויעריק־זים איז מענטש צו זײַן!

אין טיף פון נאכט פון שפעטער
אין קליינעם קערפערל דערפילן א געווייטער,
און אָן א קינדער־שיר, אָן אופהער שרײַען, שרײַען,
און נייע קראפט און נייע קויכעם ערגעץ לײַען,
געפילדערן מיט העלדזל, פיסלעך, הענטלעך
און צאפלען, דראפלען זיך אף טאטע־מאמעס ווענטלעך.
ווי פלוצעם אָנגעהויבן, אזוי פארשוויגן ווערן,
מיט נאסע ווײַעס עפענען טרוקענע אויגן
און קוקן, קוקן, ווי דאָס שווארצע פענצטער ווערט פארצויגן
מיט הימל סאמעט־בלויען, מיט פיצלעך נעץ פון שטערן...
ווי טרויעריק־זים איז מענטש צו זײַן!

אפן הויך דערהויבענעם פראַנטאָן
פון שיין געבויטן שאַרבן
פארמאָגן טיפע צייכנס, צײַטן־קארבן,
א שײַטל האָר פארדינטע, שיטערע מיט זילבער־שמריכן,
אן אויג, וואָס שלײַנגט דעם רוים אין לויף אין גיכן,
א האַרץ, אין יעדער רעגע גרייט פון פרייד און לײַד צו שטארבן,
און איינמאָל פלוצלינג, אין טיף פון נאכט פון שפעטער,
דערפילן א פארבאָרגענעם נעשאַמע־ציטער
און אָן א ריר נאָך זײַן שוין וואך,
מיט יעדן אטאָם שפירן,
ווי פליגל פון דער אייביקײַט זיך רירן,
און וויסן אזוי ביטער ווינציק,
נאָר וויסן, אז, אשטייגער,
איצט אָדער צוויי און עפשער דרײַ שוין ווייזט דער זייגער.
און לײַגן שטיף אין גלי, אין פּײַן אין זיסן,
מיט יעדן פאָדעם פון דעם האַרץ געוואלטײַם נאָגן,
אז יעדער ברודער מענטש זאָל פון דעם וויי דערוויסן,
אז יעדער ברודער מענטש זאָל אָט די פרייד פארמאָגן:
ווי טרויעריק־זים איז מענטש צו זײַן!..

וויגליד

איך וויג דיין וויגעלע
און זינג אין אויערל,
ס'האט דאָרט א ריגעלע
פארמאכט א טויערל.

פאראן דאָרט גלעזעלעך
אין קליינעם מויעכל,
פון יעדן בלעזעלע
דאָרט בלייבט א הויכל.

פון טויען הערעלעך,
פון טויען שטויבעלעך
דאָרט ווערן פערעלעך
אף דינע שניבעלעך.

און יעדער פערעלע
וועט זיין א שפונגעלע,
אין יעדן פערעלע
וועט שטיין א ציגעלע.

א קלאָר ווייס ציגעלע,
א, א, לוי-לוי-לוי...
וויג, וויג זיד, וויגעלע,
א, א, לוי-לוי-לוי...

נעמען

ווי קליינע וועלפעלעך זיך שפילן מיניע קינדער,
ווי קליינע וועלפעלעך נאך ביידע:
דער עלטסטער שאמיני הייסט —
אזוי געהייסן האָט מיין זיידע,
— אין טויבן שטעטעלע א זאָקן האַלב א בלינדער, —
און הילעל הייסט דער צווייטער...
אן אנדער נאָמען האָט געווארט
אף שטאַפּל נאָענטן פון שאָטנדיקן לייטער,
נאָר איך פון מיט פון וועלט פון ברייטער,
פון זודיקן געווימל
האָב פלוצעם דאָרט דערזען,
ווי ס'שוועבט דער הויך פון צארטע יאָרן מיניע
דאָרט איבער אלטן נעסטן-שימל —
און שאמיני איינער הייסט,
און הילעל הייסט דער צווייטער...

ווי קליינע וועלפעלעך זיך שפילן מיניע קינדער,
ווי קליינע וועלפעלעך נאך ביידע
און דראפען איינס דאָס צווייטע
פון ביזן קוק מיט פּינערלעך מיט ווילדע.

און איד — איד קוק מיט בליקן אונגעשטילטע
פון הארץ פון בלינדן,
ווי אלטע נעמען קינדער זיך,
ווי קליינע וועלפעלעך, ווי קנולן יונגע גליקן...

רז

י. דאָברושינען

א שטילער עמעצער האָט אינגערױמט מיר הייַנט:
האָסט נעכטן, גלייב זשע מיר, באַצאָלט דיין אלטן וואָכער —
און רו און קלאַרקױט זײַנען דינע פּרייַנט
אף גאַנצן טאָג.

פון טיפּסטער טיף האָב איך געענטפּערט אים — איך גלייב!
און פון מיין פּאַנעם באלד האָט ער מיט ווייכן פּאַכער
מיט פּרישן וויש אראָפּגעשארט דעם שטויב
פון לעצטן טאָג.

ער האָט די צוויקעלעך צעגלעט ארום מיין אויג,
א קוק געמאָן ביז גרונט פון פינצטערן שוואַרצאָפּל
און מיט אַ מילדן בענטשנדיקן נייג
פארלאָזט מיין טיר.

און איבער רוישן־רויך פון טומלדיקער שטאָט
האָב איך דערזען די רו אף יעדן זונען־שטאַפּל, —
און איך אליין — אַ צאַנק פון רודגענאָד
אין ווינקלען פיר.

* * *

אוועק דער מאָג. פארנאנגען שוין די לעצטע בײַטש פון נױט,
אראָפּגעוואָרפּן שױן דעם שװערן שפּאַן פון זאָרגן.
ס'איז דאָ אַ דאָך, אַ טיש, פּאַפּיר און ברויט,
און פּרײַ, אָ, פּרײַ בײַן אײַך אַ גאַנצן מאָרגן!

אײַך באָד זיך שטײַל אײַנמיטן גאַס אין כװאַליעס רױ...
פון נאַכט אַ ווײַנט געװען און האָט דאָרט אױבן
אַ שאַרע װאַלקנדילעך צונױפּגעקלױבן,
זײ זײַנען אײַצט באַרוט, נאָר הערן זיך נאָך צו.

ס'איז האַרבסט. ס'איז שטענדיק װאָך די רוט פון װײַנט.
װײַ פּרײַ איז אײַצט אַף פּעלדער ברויטע.
װײַ ס'לאָקן װעגן װײַטע, אומעטום פּאַרגרייטע —
װײַ גוט איז יונג און פּױגל־פּרײַ צו זײַן אַצינד!..

נאָך טרעפּלעך עטלעכע... אָט איז זײַ שױן, מײַן טיר.
דאָרט װאַרט אַן אָװנט שױן אַף מיר, אַ לױטערער אװײַנער,
און נאָענט, נאָענט װעט מיר זײַן, װײַ קײנער,
אײַנמיטן ראָד פון שײַן אַ בײַגעלע פּאַפּיר.

א מילדער טאָג

מוישע כאשטשעוואצקין

איך האָב געשלעפט פון פרי ביז נאכט
זיין אָנגעשטאַפטן פאק מיט טומל,
צערעכנט האָט ער מיך שוין הינטער שטערנדיקן הימל,
כ'מוז מוידע זיין, ניט אָפגענארט.
איך האָב פון אים עס ניט געווארט.

געשענקט א טיש מיט לאַמפן־שניין,
אף טיש א צענדליק אלטע קרעלן,
א טינטערל מיט אויסעסלעך, ווי שווארצינקע קארעלן,
איך צילע זיי, שניר אויס, שניר איין —
ווי קאָן א טאָג נאָך מילדער זיין?

אין צימער

א וויבער ביינהאשמאָשעסדיקער היבל
אין שטיקניט שוועבט איבערן צימער
און נעמט אראָפּ די קאנטן בא דעם מעבל
און לאַזט נאָר איבער פאסיקלעך פון שימער.

ס'איז טונקל־שיון, איך הער ניט אוף צו דענקען,
אז ס'וועט צערינען אָט דער נעפל,
אז ס'וועט אף הימל דאָרט נאָך הענגען
דער פֿייערדיקער זונען־עפל...

א שפענדעלע

דו, קליינינק שפענדעלע, דו איינס,
דו קום מיט מיר, איך דארף אזוינס,
דו ביסט מיר הארציק טייער!
איך דארף קיין סאך, איך דארף נאָר איינס —
א קליינינק שפענדעלע א ריינס —
צו בלאָזן פֿייער!..

* * *

איך האָב דײַך לײב, מײַן שטײל געהױם געצעלם,
וױו כ׳ווער געפּײַניקט מיט די זיסטע לײדן,
וױו כ׳טראַג מײַן לײד מיט העלע פּרײדן,
וױו אײן נעשאַמע-ציטער זוכט און ווײלט
דעם צוױיטן...

איך גאר נאָך דיר, דו לױטערע מינוט,
ווען כ׳בין קײן סראַרע שױן אין האַרץ אין פּולן,
ווען שױן באַפּרײטע, שטראַמענדע געפילן
אין קלאַרע קלאַנגען יעדן זײער טריט
פאַרהילן...

גאטן

אין גאס

איך שפרניז מיר דורך מיין יונגן הינט פון גאס
אף גאס.
פון ווינקלען שאַטנדיקע שמעקט מיר מיט פרימאָרגן,
נאָר ס'ווימלען שוין ארום די שנאָרנדיקע זאָרגן
און קניקלען קניקלעכלעך פון הייסן האַס...
עס גלייט די זון, און ווייך איז איבער קאָפּ דער הימל,
און כ'שפרניז מיר פּרני און שטייל פון גאס אף גאס...
די זון אינײנעם מיט די שטייפּע דראָטן
א וועג באווייזט מיר אף אספאלט מיט פעטע שאַטנס...
איך גיי אים נאָך, דעם וועג, איך בין אים טרײַ, ווי
אלע וועגן—
נאָר קומט מיר אָן א ברודער־מענטש מיט אַינלעניש
אַנטקעגן,
ווי קאָן איך דען קיין שטיקל וועג אים ניט פאַרגינען?
איך שפּאַר זיך שטייל אראָפּ פון מיניע שאַטנדיקע
רעלסן—
מיין וועג מיין זוניקן וועל איך ניט פעלשן,
מיין וועג מיין זוניקן וועל איך געפינען...

* * *

באטאָג, ווען עס האַלט נאָך די זון איר אלמעכטיקע
שלימע

אף שטויביקע גאסן
און ס'לאָזן זיך קנעטן אספאלטן שוין מידע
דורך ווייבערשע העלע אָפּצאסן,
דאן ווייזט זיך אמאָל מיר נאָך אויסעט,
אז ס'איז דאָ פאר מיר עפעס וויכטיק.
עס דאכט זיך אמאָל מיר, אז עפעס א ליכטיקס,
פארברוינט נאָר פון זון און פון זאפטיקן רעגן,
וועט פלוצעם מיר קומען אנטקעגן...

מיט איינעם

א ריר נאָר א ריינעם

אָט ווער איך באפרייט

פון מיין לאסטיקן קומער.

מיין מאנטל,

צעשליסן פון זומער,

מיט שטויב דורכגעשפונען,

אָט גליטשט ער זיך שלאנגיש אראָפּעט,

און איך ווער אנטרוגען...

נאָר הייבט אָן די זון זיך צו בייגן

און עמעז פארנעמט און פארטרייבט מיניע
בלאָנדזשענדע אויגן

אהיו, וווּ מיט בלוטיקן, רויטן
זיך גיסן שוין אָנעט די קארבן פון לעכער, —
אין שטאַט, מיט גערויש מיט שוין טויטן,
פון מיר בלויבט דאן מער ניט קיין זייכער —
מיט קומער מיט אלטן,
פארהילט אין מיין שטויביקן מאנטל,
דאן וואנדער איך דאָרט איבער טלענדע רוימען —
זיי זיינען איצט דאָרט, מיניע ווייטע פארשלאָסענע
היימען...
היימען...

* * *

ס'האָט הײַנט פֿון פּעלד א פּרישער ווינט
אָפּ הײסע גאַסן זיך פּאַרקלײבן
און ניט געוואַסט וווּ אַײַן, וווּ אויס —
און שטיל געבליבן.

פֿון טונקלען הויז בין איך אַרויס,
דעם ווינט אַנטקעגן אָנגעקומען —
און ס'האָט דער ווינט מיך שטיל און לינד
אַרומגענומען...

איך האָב צעקושט זיך מיטן ווינט
און אָן א וואָרט געוויר געוואָרן,
וואָס טוט אָפּ פּעלדער זיך אַצינד —
דאָרט בליט שוין קאָרן!

עס וועט מיר קלינגען הײַנט ביז נאַכט
דער שטילער שאַל פֿון ווינטן האָרן:
עס בליט שוין קאָרן!..

* * *

דער פלאַנטער פון שטיינערנע הײזער, געגארטלט מיט גאסן,
ער האָט דאָך אן אויסוועג אין אלע פיר זײַטן!
דורך פאַרשטאַטן ברייטע זיך צײַען דאָך פּאָסן
אין פּעלד אינעם ווײַטן...

פון פענצטער פון הויכע, אין שטיינער פארוקטע,
א גריניקן שמייכל גיט אָפּט דאָך א צווייגל,
עס ווארפט דאָך אראָפּ ווען א ליד א צעפליקטע
א פויגל פון שטײַגל...

און פענעמלעך קליינע מיט אויגן בארוטע
באטראכטן די גאסן דורך לויטערע שויבן,
און מאמעס באהיטן זיי, צארטע און גוטע,
און שטילע, ווי טויבן.

דער פלאַנטער פון שטיינערנע הײזער, געגארטלט מיט גאסן,
ער האָט דאָך אן אויסוועג אין אלע פיר זײַטן...
דורך פאַרשטאַטן ברייטע זיך צײַען דאָך פּאָסן
אין פּעלד אינעם ווײַטן.

א הויז

דער ערשמער שטאָק
מיט ברייטן גלאַנץ פון שפּיגלענע וויטרינעס,
מיט רו פון כפּיצימלעך, באַנוגנטע און דינע,
מיך רופט און נארט צו זיך.
איך שטיי, איך קוק, איך זוך,
און אָט... פאַרגעסט זיך גאָר דאָס גאַנצע שטיין אָן זינען —
א שווער פאַרגאַרטלעכער קאַרניז
מיין אויג פאַרפירט אלץ העכער, העכער,
ווי נאָך א מענטשן-בליק דאָרט גאַרן דעכער
פון ריזן שכּינים...

נאָר איך
דורך געזער שטויביקע
פון מינע שיד
מיט גאַנצן וועזן
שפיר נאָך דעם שטאָק דעם אונטערשטן —
דאָרט פון א ווינקל האָט זיך קוים באוויזן
א הויך פאַרשארטע ברעט פון זיין פאַרגלאָזטן אויג,
עס לעכצט, דאָס אויג, נאָך שנין א קאַפּל,
און פּיס און קליידער רוישיקע אלץ האַלטן אין איין שאַרן
אין ברייט צעעפּנטן שוואַרצאַפּל

דעם שטויב פון טראַטואַרן...
דאָס אויג, עס פינטלט ניט,
און זיינע רויטע ווייסלעך
מיד נעמען דורך מיט שרעק.
איך שפיר:
א קאָפּ, אן אקסל א צונגיפגעדרייטער
אַט גיבן זיך א ריר...
און בלאָווע ליפן שעפטשען טיף אין מיר ארנין
דעם גוירל פון מיין זיין.
און איך און הויז — און מער דאָ קיינער —
אַט קראכן ווענט, אַט וואלגערן זיך שטיינער!..

אין מאַרג

אף קאלטע מאַרמאָר־טישן קערפּערס צוויי...
דער גרויער טאָג האָט זיי אהער צוגנופגענומען,
און אָט:
אין געפּל איבער גאסן
איז הינט געשווומען ווייניקער
מיט שוואַרצע פינטעלעך א פּאָר...
אף שטוינער אייניקע
פון נאָך א שוך א קויטיקן, א נאסן
געפעלט האָט הינט א שפור —
און גאָר...

גרוסן קיין סיביר

י. טעמקינען —
מיין פריציפטיק אומגעקומענעס כאווער,
פארשיקט אין סיביר, דערטרונקען אין
אנגאר.

א

אף שעטעך, וואָס האָט אונדז צעשירט,
איז אלץ שוין פארווייט —
מיין שליטן פון בענקשאפט איז גרייט...

אף ווייטן, אף שנייסקן שווייגן
צעשטעקט זינען גריניסקע צווייגן —
פאר וועגן א יונגער באווייזן.

איך צי הינט מיט ליב און מיט לעבן
דורך שנייען, דורך אינדיאמען זיבן
אין לענדער פון גליווער און אייז...

ב

דאָרט גליווערן פעלדישע הויילן,
 דאָרט שפּילן היינט וויינטן אין קנױלן,
 אין לאַכן, אין וויינען —
 איך וואָרט היינט אַף קיינעם...

דערצױלן מיר פּראָסטיקע שױבן:
 — צו ווענט זיך שױן טוליען די שנייִקע שטױבן...
 און וויינטן אָפּט שיקן מיר איינעם
 א בלאָז טאָן, א פּניף טאָן אין קױמען...

איך האָב עס באַ זיי ניט געבעטן,
 איך בין היינט אַ פּרעמדער אין פעלדישע מיטן —
 ניט לאַכן, ניט וויינען,
 ניט וואָרטן אַף קיינעם...

ג

די קאַלטע אַנגאַראַ,
 דער לענאַס אַ מיטעלע טאַכטער,
 האָט שטום דיך פאַרוויקלט
 אין כװאַלישע פאַלדן
 און לאַנג דיך געפירט אין די פּליסיקע שטאַלענע לענגען...
 מיין לײד איז פון מיר שױן אַנטלאָפּן,
 זיך ערגעץ באַהאַלטן
 און טיף זיך פאַרהילט אין די טוכן פון בענקען...
 נאָר קומט אָן אַ וויינט פונעם אייִזיקן צאַפּן, —
 צװײ אױגן באַטריבטע, מיט צאַר פאַרלאָפּן,
 זיך עפענען ווידער,
 און אונטער די פענצטער אין שטומע פאַרנאַכטן

אלץ ווארטן און ווארטן
פארגליווערטע הוילן
און ציען אהין מיך, ווי אייערע לידן,
ווי וואסערן, פליסן
פון שנייסקע הייכן אין איניקן נידער...

פארטאג

איך שטיי בא מיין פענצטער אין טאָוול פון ווענט,
צו פלאמען אין מיזרעך מיין פאָנעם געווענדט...

אין טרויפעס פון אָפשייד אף הימלשע רוימען
דאָרט ווערן געבוירן קאיאָריקע טרוימען...

אף פלאקער־יעסוידעס דאָרט הויערן בלויען,
איך וועל זיי מיין בענקען אָן פרעגן פארטרויען.

צו רויזן אף בלוטן, צו העלישע ווונדער
איז הארץ מינס אין וויגל שוין וואך און שוין מונטער...

איך שטיי בא מיין פענצטער אין טאָוול פון ווענט,
צו פלאמען אין מיזרעך מיין פאָנעם געווענדט.

און שוואלכן אלץ שרניבן מיט שווינדקן פלי,
און קייטלען די וועגן אין ליכטיקן מי.

און רעדער און טלאָען מיט שטיינער פון בריק
זיך פריינדן אף נייעם, אף הילכיקן גליק...

איך שטיי בא מיין פענצטער אין טאָוול פון ווענט,
צו פלאמען אין מיזרעך מיין פאָנעם געווענדט...

צווישן וואלגער־שטיינער

צווישן וואלגער־שטיינער

לייב קוויטקאָ

אף ערדן אופגערירטע צווישן וואלגער־שטיינער,
אין ביזע אָנפֿלען פון שנײַדיקן געוויטער,
וואָס בין איד, וואָס באַטייט איד איינער,
וואָס טראָגט זײַן לעבנס־ליכט מיט שטילן ציטער?

דער יאם דערוואכט אין זודיקן גערודער,
עס שטייגן שטראָמען פון די אופגערירטע טיפן,
וואָס איז ער איצט, מיין אויסדערוויילטער רודער,
דער העכסטער זעגלבוים אף מינע שיפן?

כ'בין גרייט, כ'בין יעדע רעגע גרייט פארטרויען
די ציטעריקע לעבנס־פלאמען
דעם האר פון כורבן און פון בויען,
דעם האר פון ערדן און פון יאמען...

פראצעסיע

מיר גייען אין דינע פאָרנטיקע רייען,
שפאנענדיקע מענטשהייט.
מיט שטאַלצע, דרייסטע, זוּדיקע און קאלטע —
טראָט נאָך טראָט!
אף שאַנדן־שטאַנגען וואַקלט זיך און וואַקלט
דער אלטער גאָט.
מיט לופט געלאַטעט, פלאַטערט אליץ און פלאַטערט
די אלטע רויטע פאָן —
צוריק קיין טראָט!
און שטעקלעך וועקנדיקע שיטן שרויט אף שטייפן פּינקל,
און טאַצן דושימושען — שלייפן שאַרפּס אין שוועבנדיקער לופט,
און הויך פאַרוואַרפט זיין רוף
דער שיינענדער טרומיט...
היינט בין איך אויך א שטיקל קלינגענדיקער קופער —
איך היפער
שטילע סאַמעטענע ערטער,
איך וועק די מידע,
כ'באדעק דעם זיפּץ פון אָפּגעשוואַכטע
מיט הייליכקייט געלעכטער —
צוריק קיין טראָט!

* * *

ווי שארף פון שווערר,
פארווארפט איר רוף
די שטומע ערד
און קריצט מיט פאָספאָר־שניין
די וואָלקן־בלײַען...
א הייסער שלאקסרעגן אף לענדער גייט
און שיט מיט פּעך און שוועבל,
און רינשטאַקן פון וועלט
מיט פולע העלדזער שפּײַען
מיט בלוט, מיט גאל, מיט ווייץ;
און יעדער שטיין און יעדער שיט
שוין שווערט אין דולן שוים...
און וואָס מיר איצטער
ווינק פון צײַט
און שווינד פון רוים,
און שטערן־שים אין פוסטע קעלטן?..
א פּײַערדיקער שלאקסרעגן אף לענדער גייט,
אף אלע מינע וועלטן!

גערעכטיקייט

וויין, וויין, וויין,
אלטער וויין,
וויין פון פלאמיקן גערעכט!..
אונטער אלע הימלען,
אונטער אלע קעלער־שימלען
אויסגעשטאנען
און דערברויזט ביזדאנען,
ביז די ווילדע פלאכן אונטער צאָפן־נעכט.
איבער אלע וועגן
פון דיין וואַגלען,
איבער גאַרער וועלט
שטייען דינע לאַגלען
ברייט און ווייט צעשמעלט!
דאָרט באַ שניין פון טאָגן
אף דעם וועג פון לאַנד פון קנעכט
האַבן ערשטע פינצטערע מעראגלים
קוים געטראָגן
איין־און־איינציק הענגל
אף אַ שטאנא!
וויין, וויין, וויין־געטראַנק!

ווייזן פון פלאמיקן גערעכט!
וועלטן שעלטן היינט דיין ברויז,
וועלטן טראָגן היינט דיין שוים
אף די ווילדע פלאכן אונטער צאָפן-געכט!

* * *

אף שטילער פריילינגדיקער הויל פון ווילדע ווינטן
אלץ טריפט און טריפט מיין אלט פארציטערט בלוט,
צום שווארצן הארצן טוליען נעכט
דעם וויי פון טעג פארשוועכטע...

נאָר פלאַקערן צעשפאלטן ווייכע נעפּל־שויםן
און גלִיען אויס אין פּייערדיקן דויער
אלץ נייע צייכנס
פאר ווייטערדיקן דראַנג פון לאַקערדיקן צאָרן!

בא רויטע טויערן פון לויטערע פרימאָנגנס
זיך שטעלט אף וואך
דער שאַל פון יאָגנדיקן האַרן...

און גריוועס זינגען גרייט צום ערשטן שוונד,
און טלאָען איינערנע קוים ווארטן
אף ערשטן בניט פון שוועבנדיקע ווינטן,
אף שטוים פון נייע שלאכטן...

מיט הארצן־ציטער הער איך זיי,
די טויזנט־אַטעמדיקע פרייד־געשרייען,
מיט גליווער־לייד דערשפיר איך זיי,
די שטומע צאפּלדיקע ווייען...

און ווען די נאכט
איז גרייט דעם זינקענדיקן טאָג
אין שטילן שוים פארהילן, —
צו ווייטן ציט מיין גלענדן געמיט...

מיט שטריק פון ווילנע טויזנטער געבונדן,
נאָך רעדער מידע, שיקערע פון שלאכט,
געפאנגען שפאן איך צווישן פעלדער ברייטע.

איך בין מיט זיי, מיט שטענדיק גרייטע
צו נייעם שאל פון מונטערדיקן האָרן,
צו נייעם פלאם פון ליטענדיקן צאָרן...

* * *

מיר שטאמען פון פעלדזן,
פון פעלדזן, צעמאָלטע אה מילשטיין פון צינטן...
מיר שטאמען פון פעלדזן,
וואָס האָבן דעם גוירל פארבונדן
מיט יאמען,
מיט ווינטן,
מיט ווינטן...

מיר שטאמען פון פעלדזן,
וואָס האָבן צעבראָכן
דעם יאָך פון דעם גליווערנעם שטייען, —
מיר גייען.
און וועלדער נאָר וויסטע
אונדו קאָנען פארהאלטן...
מיר זינגען די ערשטע
אין פאלדן פון ווינטן,
מיט וויכערס געבונדן,
מיט כוואליעס געשוועסטערט,
געברודערט מיט שטורעם —
קיין מיזרעך, קיין מיזרעוו, קיין צאָפן, קיין דאָרעם!

כוננים ביד

„רויטע בליטן“

(1920)

רויטע בליטן

איך בין
אף אלטן שטאם אף מיניעם
מיט צווייגן הענגענדיקע, גראווע פלאקסן
א יונגע צווייג,
און איין באגער נאָר האָב איך — וואקסן!
איך גריין,
איך שטייג
אהיין,
ווי ס'העלט —

איך וויל מיט רויטע בליטן טײַנען
מיט גרויסער וועלט!
פון אלטן שטאם פון מינעם,
פון אלטן זאפט
נאך שעפ איך יונגע קראפט,
נאך זייג איך אלטע וויינען —
און ווען די נאכט פארלאָזט
דעם קאלטן רוים
בא ערשטן בלי פון זון —
פון אלטן שטאם,
פון אלטן ראָסט
פארשיקערט קוקט מיין יונגע קרוין
אנטקעגן זון!..

* * *

צום נייעם קנױט
פון פרייען פאקל דינעם,
אָ, גרויסע וועלט,
פון ווינטער וואַנגלעניש
מיט שווערן שלעפּ פון נױט,
אין קרוין פון אלטער פיין
אויך איך האָב דיר א פאָדעם צוגעשטעלט,
א וויסן לינגען־פאָדעם,
געטונקט אין רױטן וויין
פון בלוטיקן גערעכט —
פאר נייעם קנױט
פון פרייען פאקל דינעם,
פאר זײַן פילפארביקן געפלעכט.

און ווען
אין העל פון ברען,
אין שווארץ פון רױך
ניט קאָן איך שױן דערקענען
דעם רױטן פאָדעם מינעם —
מיין הארץ נאָך ווייסט
פון טרייסט —

כ'האָב אויך אַ פּאָדעם צוגעשטעלט
צום נײַעם קנויט
פון פּרײַען פּאַקל דינעם,
אַ, גרויסע וועלט!

העלער ווונדער

דאָרטן, דאָרט פון אונטן
רופן העלע הענט...
זון, מנין העלער ווונדער,
העלער זיך צעברען!

הערט, ווי ס'קלינגען גלעקער,
ווי דער האָרן שאלט —
דאָרט אף מיזרעך־שטרעקעס
ווערט א טאָג געזאלבט!

בויער, ברען און פלאקער
צווישן שטיין און רויך!
פיר ארום דיין אקער,
פיר אים אין דער הייך!

שיט און פלייז פון אויבן
מיט דיין העליש בלום,
דו ביסט אונדזער גלויבן,
דו ביסט אונדזער מוט!

ווער דו ביסט און וועמענס,
קיינער פרעגט ניט מיין —
אונדזער גרויסער עמעס
איז אין אונדז אליין!

שטראַמען

געקומען איז א טאָג מיט פייערדיקן בליק
און אלעמען זיי אָפּגעלאָזט די לייצן.
און אָנגעזעט מיט זיסן גליק
פון וואַקסן און פארפלייצן.
און אָן אן אופהאלט, אָן א צוים
ווי גרינג איז לויפן, יאָגן, פאלן,
אף גריוועס טראָגן ווייסן שוים
און ברעכן הייסע שטראַלן,
און ענטפער קריגן אף גערויש,
און אין טאכונען זיך באהעפטן,
און טראָגן ברידערלעכן רויש
מיט ניער פרייד, מיט ניע קרעפטן!..

* * *

א, פרוי!
א, לאַקנדיקער ווונדער
אין עטער פון דער וועלט!
די טמימעסדיקע זיידעס אונדז דערציילן,
אז דו, די ערשטע, האָסט גענאָסן
פון זיסן בוים פון וויסן!
א, פרוי!
א, צערטלעכסטער געמיש
פון בלוט און מילך
דאָ אונטער זון און שטערן!
די ווייטע זיידעס אונדז דערציילן,
אז דו, די ערשטע, האָסט געוואָרפן
פון שטרייט דעם ערשטן עפל
אף טיש
פון צייטן און פון דוירעם!
א, מוטער, שוועסטער, פרוי!
ווער נאָך דאָ ווייסט,
וואָס הייסט
אין גלי, אין בלוט, אין ווי
אלץ בויען און באַנייען?
שטיי אור,

באפרני דיין שטאַלץ געזיכט
פון דער פיליאַרנדיקער קנעכטשאפט.
באוויז אין נייער ליכט
דיין אלערליבלעכסטע,
דיין אלערשענסטע הערשאפט!
אַט דאָרט,
ווי ס'קלינגען שווערדן
פאר מענטשן-רעכט,
פאר עכטער מענטשן-ווערדע,
פאר נייעם זיין —
דאָס ערשטע אָרט
איז דיניס!

* * *

אהין, אהין,
צום גרויען ווינקעלע,
וואָס האָט דיין קערפּער רונגעגעבן,
אָה מילדע פעלדער פון וואָלין —
אהין, אהין
איז איצט מיין בליק געווענדט,
אהין, אהין.
איצט הייב איך מייןע הענט:
אָה שטרעקעס טויזנטמיליקע
פון פּאַטערלאַנד פון דינעם
שוין טרעטן ווידער מאכנעם אַויליקע,
און רויטע פּאַנען ווידער טיינען
מיט גאַנצער וועלט!
מיין צארטער ברודער־העלד!
ווי מיטן ערשטן פּאַרגעפיל
פון פּרינע פּרילינגס־פּריידן,
ווי מיט דעם ערשטן קראַמפּ
פון שטאַלצע הייסע ליידן,
וועט זיך מיט דיר
אין גרויסן קאמפּ
דאָס יונגע האַרץ
שוין אייביק ניט צעשיידן...!

ווען ס'קריצן ציין

ווען ס'קריצן ציין צונויפגעפרעסטע,
ווען ס'בליצן פונקען פון די אויגן,
ווער קאָן מיר אייצען מעסטן,
ווער קאָן מיר פרעגן:
האָסטו אָפגעווייגן?
איך ווייס נאָר איינס.
און אָט דאָס איינס נאָר קאָן איך ציילן:
ס'איז היים
דאָס הארץ,
עס טרײַבט
דאָס בלוט,
עס גליט
פון וויי,
עס בליט
פון מוט.
און וויי און מוט איצט קאָן איך ניט צעטיילן!

אין הײַזער־קרײַז פארטריבן,
מיט דערנער שטאַלענע פארצאמט,
וואָס איז מיר נאָך פארבליבן?
עס פלאמט און פלאמט

מיין בלייך געזיכט,
און טרערן שווערע
פארביטערן די קלאָרע ליכט
פון מינע בענקענדיקע אויגן...
אין נידער פון פארנאכטן,
אין שטייגן פון פרימאָרגנס,
אין בלוטן העלישע
מיין אויסוועג איז פארבאָרגן!
ווען היזער שטייען
אין פלאם פון וויינגעשרייען,
ווען סניילן גרויל זיך קויסלען איבער גאסן,
ווער קאָן מיר הייסן ווארטן?
ווער קאָן פארווערן האסן?..

* * *

דערזע איך אף ווייטע מידבאָריעס
צענגליטע סאמומען —
דערזע איך אויך באלד קאראוואנען,
וואָס גייען און קומען —
וויזיין און פונדוואנען?
אין טהאָמישן קראכן,
אין שפּני פון ווילקאנען
דערהער איך די שטיקניט פון מענטשלעכן וויינען,
אין שפּיל פון פּרויָאָריקע שטראלן
אף אלטע פּאַראַסטעטע שטיינער
דערהער איך דעם ריינעם געפילדער
פון קינדער,
פון קינדער, וואָס קאָנען אין אויגנבליק איינעם
אי לאַכן, אי וויינען...

איך האָב מיין באוויסמוזין אף וועלט אופגעהאנגען —
א כופע אָן עק און אָן שטאנגען —
נאָר כ'קאָן זיך קיין רענע ניט שיידן
פון ערדישע בייטן!...
איך הייב מינע אויגן
צו שטויבן פון שמערן,

נאָר קלאַנגען פֿון ספּערן
ניט קאָנען פֿארטויבן
דעם יובל פֿון מענטששעכע פֿריידן,
די קלאַנגן פֿון מענטששעכע ליידן.

* * *

דורך שוימענדיקע רוקנס
פון כוואליעם דינע,
ברויזנדיקע מענטשן-וועלט,
דיין יעדן שטויס דערפילן!
מיט טיה פון הארץ פארבלענדטן,
מיט צוגעמאכטן בליק,
צו הימל-ווייט געווענדטן,
דורך אַטעם-הויך
פון איילנדיקע מענגען,
דורך וואַלקן-רויך
א צי טאָן זיך אין שטאַלצן גליענדיקן בענקען
צו קאלטער האַרמאָניע פון וועלטן-ספּערן —
קיין גרעסער גליק
קאָן קיינעם דאָ געהערן!..

* * *

אין מיט פון טאָג
איז יעדע זאך באהערשט מיט שנין,
אין מיט פון טאָג
איז יעדער שאַטן קלענער,
אין מיט פון טאָג
פארגיין,
אין מיט פון טאָג
א טרוים צו זיין
איז שענער!..
נאָר איד, נאָר איד,
נאָר מענטש אליין
געבענטשט בין מיט דער גאָב
נאָך פון זעניט
אליין אראָפּ
אין טהאַם פון טרוים.
היי, אלע איר, ווער ס'האַט געקאָנט
מיט הייסן ברייטן שניט
זיך אויסוואַרצלען אליין
א יונגן בוים
פון ערדן-מיט,
פון וואַלד פון לעבן,

היי, אלע איר, ווער ס'האָט אליין
מיט שטארקער גרינגער האנט
דאָס יונגע לעבן אופגעהויבן
און הויך געוואָרפן עס
אף טונקלער וואנט
פון מענטשן-נישטיקניט און אָבערגלויבן,
געוואָרפן עס און ניט געדענקט
און ניט צוריק גענומען.
און די, וואָס דאָ געבליבן,
איינס געשענקט —
באוונדערן און רומען!

היי, אלע איר, ווער ס'האָט
אין פולן רינה פון יאָרן
מיט ברענענדיקן דרעשער
אליין זיך אויסגעדראָשן!
אויב איר זייט טרוים,
וואָס איז דאָ וואָר?
און איר, און איר,
וואָס זינען דאָ,
ווי דו, ווי דו, ווי דו, ווי דו,
אין שאָ
— אין ליכטיקסטער געוואָרן אויסגעלאָשן —
צו אייך איז איצט מיין הארץ גענייגט!
ס'איז העל די טיר
פון אייער רו,
פאר אייער שוועל
מיין גניסט זיך בייגט
און קניט,
צו אייך, צו אייך,
איצט גלי איד, גלי אין טפילע-ליד.

פרעגסט מיך, שטילער ברודער

פרעגסט מיך, שטילער ברודער,
ווער וועט צאָלן
פאר די טאָלן ביינער,
פאר די טינכן בלוט?
הער זשע, ברודער!
איביק, איביק
שטרײַטן וואָרצלען
אונטער דר'ערד,
איביק, איביק
פאָכען מענטשן
מיט דער שווערד...
איביק, איביק!
נאָר ס'האָט קיינמאָל
אזוי גלייביק
ניט געהויבן זיך קיין האנט!
ס'האָט נאָך קיינמאָל
אזוי זיכער
ניט געטראָגן זיך קיין וויכער
איבער מענטשן־ראַנד...

שטאַט

1

שטאַט!
דו האָסט מיך פון ווייטן גערופן
מיט הודיען פון דראָט!
כ'האַב שטענדיק אף בארג דיך געזען!
דו האָסט מיך פון ווייטן געצויגן
מיט צוואנגען
פון שיין און פון שימער —
דו האָסט מיך פארנארט
און דו האָסט מיך געפאנגען!
די רן פון מיין דאָרפישן צימער
האָסטו מיר צעעגבערט
מיט פינפן פון צונן,
צעשפאלטן, צעשפלימערט
מיט צימער פון רעלסן...
אין הייבן איז שטענדיק געהאנגען,
איז שטענדיק געגאנגען
דער אומרו פון דיניע פארצויבערטע קלאנגען —

שטאַט!
 דו האָסט מיך געפאנגען!
 פאר מינע פארבלענדעטע אויגן
 אה פעלדער און וועלדער-באראָט
 איצט ליגט דיין אלמעכטיקער שטיינערנער קערפער
 מיט רערן פארוואַרצלט אין טיף פון דער ערד,
 צעשלינדערט די אָרעמס,
 געהויפנט, געגאָרנט,
 צעקעסטלט, צעצימערט,
 אין גרונטן פארשווארצט און אין הייכן באשימערט.
 מיט קוימענס פארשפיצט און מיט שארפן פארטורעמט,
 פארקניפט און פארגארטלט מיט רעלסישע שלאנגען,
 באפלאַכטן, באהאנגען
 מיט שפינוועבס פון דראָט, —
 שטאַט!
 דו האָסט מיך געפאנגען.

2

שטאַט!
 אה שיה פון מיין עלנט
 בין איך אין דיין האפן געקומען!
 די שיה פון מיין עלנט!..
 איך האָב אירע זעגלען געשווענקען
 אין ווינטן אין אלע
 פון ערדישע ברייטן און לענגען,
 עם האָבן די זעגלען
 צעפיצלט, צעריסן
 פיל אַנפֿלען ווילדע
 פון וויסטע סאמומען.
 שטאַט!
 אה שיה פון מיין עלנט בין איך אין דיין האפן געקומען!

אין האפן אין דיניעם
 בא איזערנע רינגען
 האָב איך זי פארבונדן,
 די שיף פון מיין עלנט!
 אף ברעג,
 אין אָנצאָליקע שענקען
 האָב איך דאָ געטרונקען,
 ביז שיקער געטרונקען
 פון וויינען פון וועלטן.
 אף דיניע פארצאמטע געפלאסטערטע וועגן
 האָב איך זיך געלערנט מיין וועג ניט באשרענקען,
 אומענדלעך צו גיין
 ארום און ארום זיך אלץ יאָגן און דרייען
 און פילן — עס יאָגט זיך א פינפטער, א צענטער,
 און יעדער ארומלויפט, און יעדער אין צענטער.

שטאַט!

אף דיניע פארצאמטע געפלאסטערטע וועגן
 האָב איך זיך געלערנט דערוועגן
 און וועלן
 און אונטער די וועלטישע קוואלן
 מיט אלע, מיט אלע
 די קרוגן צו שטעלן...
 מיין אָטעם מיין שטיילן
 צונויפגעהויכט האָב איך מיט אָטעמס פון מענגען,
 דעם גלי פון מיין ווילן
 צונויפגעפלאמט האָב איך מיט פלאקערס פון ערדן,
 מיין שארף גלאנצט זיך איבער
 אין בלאנקען פון שווערדן,
 אין קלאנגען פון לענדערשע גלעקער
 זיך קלינגען שוין איבער
 די שטיקער

פון קופער פון מינעם,
פון קופער פון רויטן, פון אלטן.

שמאָט!
די שיק פון מיין עלנט
האָסטו אין דיין האפן באהאלטן...

פונעם בוך

„גינען-געוועב“

(1921)

* * *

אין ווינט,
וואָס שווינדט אנטקעגן מיר
אין נעפלדיקער גיך...
דאָ צווישן האַלץ, און שטיין, און רויך
און לעבעדיקן דראַנג
טוט אָפט מיר עפעס באַנק...
און פאַר דער שווינדלדיקער טיר
מיר ווילט זיך אין דער העלער הייך
דערזען אויך זיך...

* * *

נו, ווידער
זיך וויקל און וויקל,
דו, קנויל פון מיין פרייד!
איז פרייד דיר געגעבן,
אלציינס איז,
ווי פום דינע שטייט,
ווי האט דאָ דיין לעבן
די אויגן געעפנט.

אין דאָרעם
דאָרט טראָגן זיך וואַלקנס,
דאָרט טראָגן זיך כורווישע שטויבן,
דאָרט טראָגן זיך רויכיקע באלקנס.
די באלקנס פון שטיבל פון דינעם,
קליינינקערהייט,
דורך זינע, דורך שטילינקע שויבן
געקוקט האַסטו גלייביק
אף מיסטיקן ליסל...

נו, ווידער
זיך וויקל און וויקל,
דו, קנויל פון מיין פרייד!

אין הויפטשטעט אין נייע,
אף רושיקע פלעצער,
אין באַוואָלס, אין רוימען
דיין הארץ ווערט צעפלאָסן,
עס קלינגט אין פרימאָרגנס
מיט פיילן פון ליכטיקע בויגנס;
און קומען אָן אָונטס,
דיין הארץ ווערט געבויגן
מיט אָרעמס מיט צארטע, —
מיט בעכערס פון בוימל,
ווי קנויטן פון פריידן
זיך נערן און זויגן
פון בענקשאפט, פון ווייטעק,
מיט בעכערס פון בוימל אזוינעם
הייבט זיך דיין הארץ דאן
צו ליכטיקע רוימען
פון הימלשער שפּרייטונג!

וויאָלאַנטשעל

מה תשתוהחי נפשי
(תהלים, מג, ה)¹

וואָס בייגסטו זיך, מיין זעל?
וואָס ברומסטו ברוסטויק טיף?
און ס'ציטערן די ווענט,
די זיילן פון מיין זיין.
און העכער, העכער שטייגט
די שמים פון ערע דינגער,
און נידער ווערט באגראָווט
מיט שטויב פון דינע פיס.
וואָס בייגסטו זיך, מיין זעל?
וואָס ברומסטו ברוסטויק טיף?
וואָס באַדסטו זיך אין שטויב,
וואָס וואשסטו זיך אין אש,
ווי פויגלען אין א היץ,
וואָס האָבן פורכט פאר וואסער
און קילן זיך מיט ערד
און פרישן זיך מיט מיסט?..

¹ וואָס בייגסטו זיך, מיין זעל?

וואָס ביינסטו זיך, מיין זעל?
וואָס ברומסטו ברוסטיק טיף,
ווי זאָד פון פרישן בלוט
אף שטומען הארטן שטיין,
ווי זאָד, וואָס ווערט ניט שטיף
פון אומשולד זויבער־ריינעם,
ביז גליביק הייסעס בלוט
מיט ציטער אים באגיסט.

נו, בייג זשע זיך, מיין זעל,
נו, ברום זשע ברוסטיק טיף,
און ווער פון אשן קלאָר,
פון בלוטן ווער שוין ריין,
און ווער פון ציטער מילד,
ווער לויטער שוין פון וויינען,
און זאָל צו ליכט דיר זיין
דיין גרויסער בראָך, דיין ריס!

* * *

ווידער רויש פון רעדער גיט צו וויסן,
אז איך בין אין ענדערונג, אין וועג.
וואָס זשע הייסט דאָס לַיִדן, וואָס זשע הייסט געניסן? —
כ'פרענ!..

אויב איין שמאַלער ריר דאָ האָט פאַרטייליקט
אָט דעם קאַנט פון אומרו און פון רו, —
וון זשע איז דאָ צווישן זיי דער כילעק,
וון?..

רעלם, און ראָד, און שטויב, און רויך און ווילדער —
אַלץ דאָ בלַיבט אַף נִיעם טרַיב.
רו זשע אָפּ א ווילע, אויך דיין בילד דאָ
בלַיבט...
בלַיבט...

פּוֹנֵעַ בּוֹד

„זונען-שלייפן“

(1921)

פּאַליפּאָניע

W. Engel

פאר ליכטיקייט
האָב איך נאָך פּריילעכע
ליקעלעך-זיפן —
ס'איז ברייט
דער ארנינגאנג,
ארויסנאנג איז שמאַל...
אין אויגיקע נעצן
פארהאלטן זיך זוניקע גאָלדן
און לופטיקער,
קלאָרער קרישטאַל.

פארהאלטן —

געבליבן

אף שפיצן, אף פערעם

און זעצן זיך אָפּ דאָרט

אין ווינקעלעך ווייטע,

אין הארציקער טיף...

דערווארעמט זיך דאָרטן

מיין זוניקער פאנג.

און ליכט ווערט געדיכטער,

און שניין ווערט דאָרט פליסיק

און הייבט אָן צו קוועלן.

און ליכט גייט אריבער,

אריבער די מוילישע שוועלן,

און ס'טריפן די ליפן

מיט גאלדענע זילבן,

מיט זילבערנע ווערטער,

מיט זאצן פון שטאַל...

און ס'ווערן פון ליכטיקייט

ווידער

געשליפן

לידער

פון לויטער

קרישטאָל.

* * *

צו סאָסנע-גאַלד, צו שוואַרץ פון דעמב
און צו בערעזע-קרניד
איז צוגעקומען טונקל גרינס פון טאנען —
און דו, מיין קינד, צו וואָסער נאָענט דאָ, צו וואָסער ווייט
ביסטו מיר צוגעשטאנען?

דו האָסט זי אויסגעפעלט, מיין ווייטעקדיקע מיט, —
ביסט צוגעגאנגען גלייך צו אכט און צוועלף-יאָריקס
און פירסט מיך פאר א האנט פון ווייטן העלן שניט,
ווי ס'בלאָנדזעט אלץ אין בלויזעך-קלאָרינס,

און כ'גיי אפסניי, א רייך באוואָפנט קינד,
און גלייך פון דאָרט מיט ווייזן פון קינדער-קעלטער
אף נייעם שניט פון וויי און וויינד,
אף נייער בייט פון שטרניטן-פעלדער.

וואַלקנס

גאָט, מיין גאָט! איך האָב אזוינע
אף מיין לעבן ניט געכאַלעמט!
אין דער מיט — גרויסשטאַטיש ברוינע.
און דער ראַנד — נו, גיי און מאַל אים!

גיי דערצויל מיט אלטע זילבן,
ווי עס דינען אין געמישן
זון מיט רויך און גאַלד מיט זילבער,
פענדזלען נאכט מיט פרי מיט פרישן.

מיט געזאנג פון הארץ פון הייסן,
וואָס דערשמירט די נייע רינגען.
מיט געזאנג, וואָס אים נאָר ווייסן
דינע שמאַלע לאנגע פינגער.

* * *

פון אלע וועלדער, וואָס איך האָב געזען,
איז טונקלער טאנען-וואלד געדיכטער...
ווי אומגליקלעך וואָלט איך געווען,
איך זאָל אצינד ניט זיין קיין דיכטער.

איך זע, די לעצטע זיילן שניין
זיך האָבן טיף אין גרינס באהאלטן,
און הער דעם ערשטן אָנזאָג: ליכט זאָל זיין!
דעם ערשטן שאל פון הימל-שפאלטן.

און כ'ווייס ניט, ווי איז דאָס געמאָלדן,
אז ס'קאָן א הארץ א שווערס ניט ווערן גרינג,
ווי קאָנען קעגן זיילן שניין ניט טאָן א קלונג
די קושן דינע — דינע גאָלדן...

* * *

האָסט די ווילדע פּאַטלע־צעפּלעך
ווּנדערלעך אַרום פּאַרקלויבן
און אַנטפּלעקט צוויי אויער־קעפּלעך —
יונגע טויבן!

אַף מיין האַרץ איז אָנגעשווומען
פּרישע שיין פּון אַלמער צניעס.
ס'האַט דיין ווילדער בליק באַקומען
פּרומע וועס...

און דיין קאַפּ איצט האַלט געאַרעמט
ווילדן דאָרשט מיט שטילן גלויבן,
גלייך אַן אָדלער וואָלט געוואַרעמט
יונגע טויבן!

* * *

רעדסטו, קלינגסטו ברוסטיק שווערלעך, —
הער איך אָט'מען פעלדער היגע.
כ'האָב אייך ביידע מילד און ערלעך
ליב געקריגן!

יעדע שאַ דאָ ווער איך ווילדער,
פאַרכטיק שטאַלץ, ווי צאַפן-טאנען;
און מיט זיי כ'וואָלט לאנגע ווינטערס
אַפגעשטאנען!

לאָז זי דאָרטן צערטלען, גל'ען,
הויכע זון אה בערג, אה טאַלן,
טריט אה שניי דאָ וועלן בל'ען
ד'ינע שמאַלע!

און אין ד'ינע אויגן-ברונעמס
יעד' אן אנדערער אינגאנצן —
טויזנט ליכטער, טויזנט זונען
וועלן טאנצן!..

* * *

גיט דיין בליק א ווילדן בלאנק,
שליכט דיין שמייכל אין א ווינקל,
כאפט אריין זיך הייסער באנק,
פאר מיין הארץ דאָרט טוט א פינקל.

ווענדט זיך דאן מיין בלייך געזיכט
צו דער שיין פון דינע פינגער,
איידעם שלאנקע, טרניע ליכט,
מאכט מיין הארץ א ביסל גרינגער!

גיט דיין אָרעם זיך א הייב,
נו, לאָז זיין אנטקעגן קיינעם,
נאָר מיין הארץ עם איז באַרויכט,
גרייט איז שרניען, גרייט איז וויינען...

גרייט דורך וואַלד פון דינע האָר
זיך צו רייסן צו דיין אויער,
דאָרט, וווּ ס'שימערט ריין און קלאָר
צארטער שוים פון מיין פארטרויען.

ערשטער שניי

איז דען ניט מיט ערשטן שניי
נאָר די וועלט באהאנגען?
איז דען מער, ווי מענטשן צוויי,
דאָ אמאָל גענאנגען?..

איז דען דאָ אף נאָרער וועלט
עפעס נאָך כוין קלאַרהייט?
וואָס איז דאָ אין קלאַרער קעלט
אויסער ווייסער וואַרהייט?

אויב עס האָט דאָ ווער געלעבט,
איז אָט דאָ גענאנגען,
האָט ער דען וואָס מער געוועבט
כוין די שטילע קלאנגען?

האָב איך דאָרטן ערגעצוווּ
ווי און ווינד געשניטן —
וואָס זשע זע איך אויסער רן?
אויסער ווייסע בליטן?

* * *

איך ווייס ניט, ווער האָט אונדז געטריבן
און ווער האָט געוואָלט אונדז דאָ פאנגען.
א זיידענע שטריק איז געבליבן
אף האַלדז באַ אונדז ביידע צעהאנגען.

און ליג איך אין ריווינג אין קלאָרער
און לויף איך אין ווילדע געוועטן,
איך הער אים, דעם רייך פון דיין אָרעם,
פון זיידענעם פאָדעם פון יעדן.

און דו, אַ, מיין ווילדע, כ'בין זיכער,
דו וועסט זיך פון שליוף ניט באַפּרײַען,
אין ווייטערער רו און אין וויכער
וועסט טראָגן די שטריק, ווי אדהײַעם.

פונעם בוך

„וואלגע-רשטיגער“

(1922)

* * *

ניט גראָז פון וויסמעניש, אָ, ניין,
נאָר שטראַלן פון באַניגען
צעשפראַצן זיך פון יעדן שטיין
אף דיַנע ליכטיקע רוינען.

אָ, מאַסקווע-שטאָט!
דער שענסטער טרוים
פון אלטע בלינד-פארליבטע זין פון דיַנע
איצט ווערט באַוואָרט!

אָ, מאַסקווע־שטאָט, אָ, דריטער רוים!
די יונגסטע שפּיל פון מינדסטן יונגל דינעם
מיט גריזן גרוי פון אלטע לוכעס מינע
איצט ווערט באיאָרט!

דער ערד,
וואָס האָט מיין טראַט מיט דרייסט באשווערט,
דער ערד, וואָס דו, אָ, האַרץ, פאר איר זיך קלאַפסט,
דער ברייטער ערד,
פון יאם צו יאם:

פון ווייטן שטורעם־ראנד,
ווי ס'ליגט אין אלטער קלאַרהייט
די הויב די זילבערנע פון בארג אראַראַט,
ביז ווייטן גליווער־יאם,
ווי ס'שוועבן אינז־פעלדער אין קאלטן שלאַף,
אין גלאַנץ פון צאָפן־שיין —

דער ערד
מיין נייע פרייד,
מיין נייע פּיין!

איר ווייכע בלאַט
האָט אינגעזאָפּט
מיין זאָט
פון בלוט,
און האָט אין טעג
פון גרויסן שניט
מיט מוט

אים אומגעקערט,
און האָט מיין טראַט באשווערט
אף נייעם זיין —

דער ערד
מיין פרייד,
מיין פּיין!

אַקטאַבער

אַקטאַבער!
אין אָנהייב, אין „אָ“,
א ברען פון אומענדלעכן רונד.
א זוימ פון א זונראָד...
און אויסײַעס אלע
פון האנט פון דער גרויסער
און גראַבער:
„אַקטאַבער“.

עס וועלן
כאדאַשים זיך צוועלפן,
זיך קיימלען אין יאָרן, —
דיין נאַמען וועט העלן,
דיין נאַמען וועט קלאָרן!

ווי איז ער, דער גאַרנישט,
וואָס ווייסט ניט דיין נאַמען?
ווי איז ער, דער בלינדער,
וואָס וואַגט נאָך אַצינדער
מיט לייקעניש וואָר'נען?

און פֿינט?
און פֿינט אזוינע
מיט אלטע קרוינען
אף קיילעכיקע קעפּ, געקעכלטע פון דוירעם,
מיט הוסטן גאַלדענע
פון מילדע ברוסטן,
מיט הערשערישע ווונקען,
מיט איד'לע הענט אין וויכע הענטשן,
וואָס האַלטן צארט
(מיט אופגעשטעלטן קליינעם פינגער)
די דראָטן,
וואָס שיקן פונקען
אף אופרײַסן פון וועלטן!..

אזוי פיל פֿינט.

געבענטשט איז דער, וואָס קאָן עס זיך פארניגען
אזוי פיל פֿינט
און פֿינט אזוינע
ערלעך־שוידערלעך פארדינען.

עס וועלן כאַדאַשים זיך צוועלפן,
זיך קייטלען אין יאָרן —
און אלע זיי וועלן זיך קער'ווען פארווגנדערט
אף דיר,
אף אַקטאַבער
פון זיבעצנטן יאָר
פון צוואַנציקסטן פֿינער־געשמידטן יאָרהונדערט!

ווי זינט איר, כאדאָשימלעך דריבנע,
 מיט פאלשגאָלד באצירטע,
 וואָס האָבן מיט כוצפע אָט דאָ געשפאצירט
 איבער לאַנד איבער גרויסן און גרויען?
 אַיַלֶט גיכער פארשווינדן!
 וואָס קוקט איר פון שפעלטלעך ארויסעט,
 וואָס באַמקעט איר אונטער
 פון קלויסטערשע גלעקלעך?
 וואָס רירט זיך דאָרט ווערמיש אין שטויבן,
 אין שטויבן אה פאלשינקע צעטלעך,
 וואָס קנעכטישע רימער אה שמערנס געניינטע
 דאָ האָבן צעטראָגן!

אַקטאַבער!
 אַנצאַליקע סטויפעס
 צעשמעלטע
 אין לאַנד אין דעם גרויסן און גרויען
 אה שידונגען יונגע
 פון זיינע אומענדלעכע וועגן —
 זיי לויפן,
 זיי בייגן די קעפּ אָן,
 זיי קניען,
 זיי בעטן:
 א זכּיע צו האָבן
 א שפענדל צו ווערן
 פון וועלטישן מאסט־שמאנג,
 וואָס וועט אה דער שידונג פון טקופּעס
 דערהייבן דיין אופּשריפט
 און וועט זיי, די טקופּעס,
 דורך וואַלקנס באווייזן:
 אַקטאַבער!

אן אָנהייב, אין "א",
א ברען פון אומענדלעכן רונד,
א זוים פון א זונראָד...
און אויסזעס אלע
פון האנט פון דער גרויסער
און גראָבער:
אָטאָבער!

שנייען

געדיכטער! געדיכטער פאלט, שנייען!
איילט גיכער פארדעקן
די פלעקן
פון בלוטיקע ווייען
מיט דעקן פון טויט...

איילט, שנייען, אלצדינג צו פארגלעבן,
איילט אלץ צו פארבלייבן:
די בלייערנע ווייטן,
די וויסטיקע שלאכן,
פארבושעכט פון קויט...

און איידער דער מענטש וועט דערוועגן
זיך דורכשניידן וועגן
אין לויטערן שוים —
פארבלענדט אים מיט לויטערער ריינקייט,
פארבלענדט אים מיט אייביקער שיינקייט
און לויטערט אים אויס...

געדיכטער!
געדיכטער פאלט, שנייען!

פארדעקט אים, דעם ערדישן קויט...
אף קאלטע אף שנייסקע דעקן
צו היים זײַנען מענטשלעכע ווייען,
צו רויט זײַנען בלוטיקע פלעקן,
צו רויט!

* * *

די ווענט נאך באפלאכטן מיט קלעטער-געשטעלן,
מיט מיסטן מיט אלטע
פארוואלגערט די שוועלן,
און ס'הילכט נאך די פוסטקניט
פון אונטן ביז אויבן —
נאך כ'זע אייך שוין, וועלטן באנייטע,
מיט אויגן פון ליכטיקן גלויבן!..

איך זע אייך שוין, וועלטן באנייטע!

אף ווייטן
נאך קנוילן זיך רויכיקע שטויבן,
דאָרט רייסן זיך שטיינער,
דאָרט ברענט זיך נאך קאלעך!..

מיט אויגן פון ליבע פון ריינער
איך זע אייך שוין, וועלטן באנייטע,
דורך רויכיקן מעהאלעך!

* * *

אף ערשט פארהארטעוועטער ערד
אין פרי אין פראַסטיקן
צום ברונעם שפאנען...
און פלוצעם ד'רין דערשפירן:
ס'איז גאָר נאָך ניט פארווערט!
פאראן נאָך מוט, פאראנען
אין וועלט אין אייזיק־ראַסטיקער,
און לאָזן לויפן זיך אין טאָג אין פרייען,
און שפירן:
א טאָג א שטאַלענער, א שפאָגל־נייער,
א הארץ א יונגס,
אן אייזערנער אן אלטער עמער —
זיך שפילן אלע דרייען
מיט יונגע קלינגענדיקע טענער!..

מיט שטייפער האנט
דאָס ערשטע אייז צעקלאָפן,
ארויסרייסן א שטיקל טיף
און זען און הערן,
ווי טראָפנס קלאָגן זיך און ווערן
און יאָגן זיך,

ווי שווארצער טריף,
אהין, צוריק...
אין דעם איז אויך פאראן א שטיקל גליק!..

און מיט א צענדליק יאָרן שפעטער,
אין טעג פון פֿיין, פון צאר און צאָרן,
אין סאָף פון נאכט פון שווערער ווערן פלוצעם וואך
און אויסציען די אָפגעקילטע גלידער,
דעם שטומען צימער ניט דערקאָנען,
און הערן, הערן לאנג,

ווי ערגעץ דאָ ניט נאָענט און ניט ווייט
פארהערן זיך קאנאָנען, —
דורך טריבער שויב דערזען,

ווי ס'שפראַצט א מאַג א נייער דאָרן...
און אין דער רעגע זיך דערמאָנען

אין יענעם פראַסטיקן און קלינגענדיקן מאָרגן...
אין אַט דעם פֿיין איז אויך נאָך גליק פארבאָרגן,
און יעדער אופגעוואכטער גליד נאָך זאָגט:

— איך וויל ניט שטארבן!

און מיט צעשפרייטע פליגל קניט דער גייסט
פאר שוועבנדיקער קייט פון צייט!

אָ, לאָזט מיר, רינגען, זיך פארקארבן!..
איך ווייס נאָך ניט, וווהין איר ציט,

איך ווייס נאָך ניט פונדאנען!

נאָר ס'איז אזויפיל זיסע לייך פאראנען

אין אייער גרויסן ציען —

איך וויל מנין וויי נאָך ניט באשרענקען! —

איך וועל נאָך דענקען,

איך וועל אין ראש פון קראכן שטיף זיך מייען,

איך וויל אין פֿיין

נאָך גליען,

גליען...
גליען...

* * *

א שפאן טאָן מיט נײַעם, מיט ברייטן,
מיט אייגענעם נאָך ניט געגאנגענעם גאנג!
ווער זאָגט עס: ס'איז פרי נאָך, איך דארף זיך נאָך גרייטן —
פון יארדן ביז וואַלגע איז פאַלג מיך א גאנג...

געמאָסטן מיט טריט מיט באשווערטע
די ערדישע דאָרניקע פלאכן,
מיט זיגלן פון פייער, מיט וועקסענע ליכטלעך —
און גרייטע צו זוכן און גרייטע צו וואכן...

איך זע זיי, די בלוטן, ביז באַוול,
איך זע זיי, די דאָרשטיקע בויערס די צווייטע,
מיט טרייסטלאָזע קריצן אף הארציקן טאָוול,
מיט שניט פון אומזיסטיקן ווייטעס.

און ווייטער,
און ווייטער!..
נאָר ווער וועט דערציילן?
און ווער וועט עס הערן,
ווען ס'פלאקערט דער שיטער?
און ווייטער?

פאר פֿיער — ערד!
א שטויב — פאר שווערד,
און ערשטע אָפּערשאַף אף יעדן שניטער!

מיט שטויביקניט
באזיגט די גרעסטע ווינטן פון דער וועלט,
מיט פונקען — רעגעס־פלאם,
ווי זיילן, דורכגעשטראלט אין אייביקניט.

דאָרשט

אַקאָרשט
בין איך ארויס צו אייך,
פארצאמטע אויצרעם דאָרשט.

אַקאָרשט
בין איך ארויס צו דיר,
אַ, גרויסער הונגער!

איך אָטעם אָפּ.

ווי שאַלעכץ פאלט פון מיר אראָפּ
דער שליאם,
וואָס האָט אין אלע טיפע גריבער
געגאָסן זיך
אריבער מיין אנטבלויזטן קאָפּ.
ווער קאָן אין גלי פון דאָרשט
פון מיר דאָ הייסן יינגער?

פון גרויער אלטקניט אויסגעטאָן
מיט ברוינעם נאקעט מינינעם
צווישן ווילדסטע,

צווישן יונגסטע
מין אלטע האנט
איז הינט די גרינגסטע,
די מילדסטע.

פונעם בוך

„טרויער“

(1922)

אלע פאר דער צײַט פארשניטענע

* * *

סיון — מזל תאומים,
מזל שבט — דלי.

קוק נאָר אָן,
ווי זי יאָגט,
די ראָד פון מאזאַלעם;
זיי בלאַנסקען, ווי מעסערס, די שפּיזלעך...

¹ דער אסטראָנאָמישער צייכן אין דעם שטערנקרייז פארן כוידעש סיוון איז „צווילינג“; דער אסטראָנאָמישער צייכן פאר שוואט איז „עמער“. „צווילינג“ און „עמער“ („אמפּאַרע“, „וואסערמאן“, אין רוסיש „וואַדאַליי“) זײַנען פון די צוועלף זאָדאַק־געשטערנס. „עמער“ איז בא א סאך אוראלטע פעלקער פארבונדן מיט דע גענדעס וועגן מאבלס.

ערשט דעם צוויילינג געזען אין כאָלעם —
איצט פון עמער שוין וואסערן פליסן...

ערשט געלערנט זיך זוכן און שעפן די פרייד
אין די פאָנען פון פלעצער —
איצט זע איך געשאַכטענע שעפסן,
איצט הער איך נאָר אנגסטלעכע קרעכצן...

זון-פארגאנג

נאך א שווים פון זונען־האפן ווייטן...
ווידער כ'בין צו וויסטעניש געווענדט,
פעסט, ווי וועלט, איז דאָ די בײַט פון צײַטן...
נאָר פארוואָס פארברעכן זיך די הענט?

קאלטע ערד מיט אלע אירע ראָסטן
שווימט, ווי רויך, פון אונטער מיניע פיס...
גלייך א לאסט מיר האָט מיין טראָט צעמאַסטן,
גלייך עם קלינגט מיר: זע נאָר, ניט צעגיס!

אלץ דאָ טויג פאר פרינען פלאם פון לעבן...
האָט געוויין דיר אָפגעזאָגט דער טאָג,
איז ביז טיפער נאכט דיר גלי פארבליבן —
וויי פון ריס, פון אָפשייד ווייט צעטראָגן!..

אין פאלן

...א וואלגער,
און ווידער א וועלט אינגעפאלן,
פארפאלן אהינצו,
אין אָפּגרונט פון ליידין פון דינע —
און שא...
.

און עפשער דיין וועלט איז אין וועג נאָך?

אָפּגרונט!

איך מאָן ניט, איך פרעג נאָר —
איך ווייס שוין פון לאנג, פון לאנגאָנען,
וואָס הייסט מיט דיר טינען,
וואָס הייסט בא דיר מאָנען...
.

איך שטיי דאָ פון אויבן
באם זוים פון דיין שלונג פון דיין שווארצן,
איך קני דאָ,

איך שפּרייט מינע הענט אויס
צו פּוסטקייט צו קאלטער און שטומער...
ס'וועט עפשער נאָך קומען
אן אָפּקלאנג פון פאלן,

פון וועלטישן פאלן,
אף איינעם א סטארטשענדן קנייטש בא א זייט ווו,
אן אָפּקלאַנג א טויבער.

א ווייטער...

פאר דיר דאָ,

פאר שטייען,

פאר קניען

מיט הענט אויסגעשפרייטע,

וואָס קאָן ער באַטייטן?

וואָס ביסטו אימשטאנד נאָך?

דאָס שענסטע,

דאָס ריינסטע,

דאָס גרעסטע —

פון ווייען, פון לידן

נאָך קענסטו

באקומען

א שנירעלע שורעם

געריימטע,

געפרעסטע,

א שנירעלע שורעם אף בלעטל צעקנייטשטן.

פארוואלגערט דאָרט ערגעץ

אין ריזיקע קאָרבן פון יאָרן!..

געדענקסטו,

האָסט ענלעכעס עפעס געזען דאָך

אין קינדערשע יאָרן אין צארטע?

...אין שטיינערנע הויפן

בא מיסט־הויפנס גרויסע

אין קאסטנס פארשפארטע

(מיט קרעציקע קעץ,

מיט פארוואַנגלטע הינט,
וואָס זיך גריבלען פון אויבן)...
בא קאסטנס אזוינע
אף ראַסטיקע ברודיקע שטיינער
אַפּט צוזען
א שנרעלע בלוט־טראַפּנס העלע און ריינע...

.
ביסט שטענדיק פאר זיי דאן געשמאנען
אין ווונדער אין שטומען...
פאר הארצן פאר דינעם
געווען איז אלציינס נאָך,
ווער האָט זיי פארלאָרן,
פונוואנען אהערצו זיי קומען...
און אויבער
עס וועט דיך באַגליקן
און זיין וועט דיין ליד אזוי העפסקער און זויבער,
ווי בלוטיקע טראַפּנס
אף שנייען פון ווייטן סיביריען...
עס האָט זיי באוויזן צעזייען
אין לעצטע מינוטן
א פיקסל פון צאָפּן, א הינטל פון שנייען...

.
געדענקסט, ווי עס שטארבט אזא פיקסל,
וואָס האָט נאָר איין כאַכמע געקראָגן —
פאר הימל,
פאר לייטן
א הימל א פוכיקס א ווייסינקס
אין ווינטער אין ווייטן צו טראַגן...
געדענקסט, ווי עס שטארבט אזא פיקסל...

שארף איז דער בליק בא דעם פעלדישן יענער,

ער זעט עס, דאָס פּיסקל,
 נאָר פאַרט אין א זײַט נאָר,
 ער ווארפט פּרױער אָנעט פּונױטן
 א קרײַז נאָר א ברײַטן...
 און פּיסקל װײַסט אײַנעם נאָר —
 מיט פּעלעכל װײַסן
 צו װײַסנײַט פּון פּלאַכן
 זיך בײַגן, זיך טולײען...
 א קרײַז נאָך א קרײַז,
 און אלץ שמעלער און שמעלער,
 און ס'שמעקן שוין שפּױזלעך פּון פּאכעד
 בא פּיסקל אין אױגן —
 און װאָלט עס שוין װעלן,
 דאָס װײַסניקע פּיסקל,
 זיך רײַסן
 און לױפּן —
 איז אײַצטער שוין שפּעט דאָ װאָס־עפּעס באװײַזן...
 * * * * *
 און שארף איז דאָס אױג בא דעם פּעלדײַשן יעגער,
 נעטרני איז זײַן בײַסקל...
 און טרעפט ער
 אין קאָפּ ניט,
 אהין, װוּ געהער איז —
 אין מיט
 צװײשן שלײַפּן,
 אין שניט
 צװײשן אײַגעלעך שװארצע —
 דאן טרעפט ער
 אין הארצן!..
 * * * * *
 נאָר טרײַסט איז פּאר קײַנעם

אף ערד נײַט פארבאָטן!
פאר פיקסל אזוינעם,
וואָס האָט נײַט געוואָלט
און האָט פאָרט זײ צעשאַטן,
די בלוטיקע טראַפּנס,
אף זויבער פון שנייען,
איז אויך נאָך א טרייסט דאָ פאראנען...

.

עס קאָן זיך דאָך טרעפן,
איין גאָט ווייסט פונוואנען,
זאָל קומען
א גייער, א זוכער,
א טרויער, א שפּאנער,
וואָס צײַט דורך זײַן רײַזע
דורך פעלדער דורך ווייסע...
עס קאָן זיך דאָך טרעפן,
דאָס מענטשלעכע הארץ זאָל זײ טוליען,
די בלוטיקע ווייען,
אז מענטשלעכער בליק זאָל זײ איינציקווייז קלויבן
פון זויבער פון שנייען,
די טראַפּנס די רויטע...
דען איז דאָס קיין טרייסט נײַט?..
נו, זאָג זשע, נו, בײַג זשע דעם קאָפּ אָן — זײַ מוידע!
א טרייסט אזא איז איצט דאָס גרעסטע
פאר דיר און פאר פיקסל געמיינזאם...
אָ, אָפּגרונט!
אויב דאָס איז דאָס גרעסטע,
וואָס קאָן שוין דאָ קליין זײַן?..

קינדער-שפרוך

אסור לקראת... בנביאים וכתובים
ומותר לקראת באיוב (דיני אבלות)¹
בלע המות לנצח ומחה אדני יהוה דמעה
מעל כל פנים... (ישעיה, כה, ח)²

ס'איז פאָרט שוין פעווראל,
מיטאמאָל איז געוואָרן היינט לינדער,
און קינדער —
זיי האָבן צעשפּילט זיך, צעהוליעט
אף פירעקן שיין, וואָס דורך ווארעמע פענצטער
צום דיל צו דעם קאלטן זיך טוליען...
* * * * *
ווי האָט ער געטרויערט, מיין זידע מיין ווייטער?
ווי וועלן זיי טרויערן, קינדער נאָך קליינע,
נאָך ווילדע,
וואָס ברעקלען דעם טונקלען געוועב פון מיין שווינגן,

¹ עס איז פארבאטן צו ליינען די געוויסן און קסוויים און סאיז דערלויבט צו ליינען (דעם סייפער) „אזעוו“ (דינים וועגן טרויער).
² און ער (גאט) וועט פארטייליקן דעם טויט אף אייביק; און גאט (יאהווע) וועט אפוישן די טרער פון איטלעכן פאָנעם (”יעשׁיע“, כה, ח).

און מאכן אים גאנץ באלד,
און וויסלען צונויף אים
אינינעם מיט קלאנגען פון יונגן געפילדער...
ס'איז גרינגער
פון זייערע הענטלעך אים ווידער באקומען,
און ווידער זיך הילן,
און שפאנען, און שטומען, און שטומען...
מיין טאָג שוועבט זיך ווייטער,
און טריבע מינוטן דורך פענצטער דורך העלע
מיר שיטן זיך ווידער...
איך זיפ זיי דורך פינגער דורך מידע,
ווי זאמד,
ווי אָנצאַליקן זאמד אפן ברעג פון א יאם,
אפן ראנד,
ווי צוויי גרויסע יעסוידעם
אלץ פליסן און גיסן צונויף זיך צוזאמען...

.
ווי האָט ער געטרויערט, מיין זיידע?
עס ארט מיך ניט שטארק, נאָר איך פרעג עס,
פון פרי היינט אין שטילקייט א פראגע באגלייט מיך...
...און ס'האָט זיך באוויזן:
א סידער אן אלטן
(מיט דיני אבילות),
אן אלטן „בית-יעקב“
האָב איך היינט צו דאנקען
פאר מאָנעלעך טרייסט,
פאר א פאָר פרישע רעגעס...
מיין טרייסט איז אין דעם מיר באשטאנען,
וואָס ערגעץ א לאַנד אזא אויף איז פאראנען,
וואָס דאָרט האָט געוויינט א מאן איעוויג,

¹ א י ע ו — די צענטראלע פיגור פונעם סיפער „איעו“.

און אָט, אין דער שטאָט, וואָס הייסט קיעוו,
מיט יאָרן מיט טויזנטער שפעטער
נעמישט האָב איך גלאַטינקע בריטישע בלעטער
אָט דאָרט, וווּ פון אַיעוו אין זיי איז פארשריבן...
ס'איז נאָך מיר א פראגע געבליבן:
ווי וועלן זיי טרויערן, קינדער נאָך קליינע?

.....
נאָר וועמען דאָ קאָן איך איצט פרעגן?
איננאנצן דאָס האָבן פארשוויגן
די אלטינקע שורעלעך רש'י...¹
און וועגן אזעלכע זאכן
מיט ווונקען, מיט פונקען נאָר רעדט דאָס טאנאכל...
אין מויעך אין מידן זיך באַרבלט:
פאסטערס אינסטיטוט,
אָפטימיום

און מעטשניקאָווס וועלט־פראַסטאָקוואשע...
און עפשער זיך ווענדן צו קינדער?
נאָר קינדער —

זיי האָבן צעשפילט זיך, צעהוליעט...
ס'איז פאָרט שוין פעווראל,
מיטאמאָל איז געוואָרן הינט לינדער,
און קינדער —

זיי האָבן צעשפילט זיך, צעהוליעט
אף פירעקן שנין, וואָס צום די
צו דעם קאלטן זיך טוליען...

.....
איך מיש זיי שוין ווידער,
די גלאַטינקע בריטישע בלעטלעך.
.....

¹ רש'י — ראבינו שלוימע יצחקאקי (1040—1105) — דער גרוניקסטער אויסטייטשער פון טאנאך און טאלמוד (אין מיטלאַטער).

אָ, קלוגער עליפאז,
עליפאז פון טיימאָן,
דין קלאָרע כאַריפעס
ניט וואַרעמט שוין קיינעם...
מיין קאַפּ איז מיט אש ניט באַשאַטן,
איך שטיי אן אַנטבלויזטער —
פאר מיר איז דאָ גאַרניט פאַרבאַטן!
מיין אָנמאַכט, מיין מענטשלעכער אָנמאַכט
איז ניד'ריקער נאָך פון די דילן פון קלויסטערס,
פון דילן פאַרבוקטע
דורך שטערנס פון דוירעס...
נאָר ס'האַט אויך אין הייך ניט קיין גלייכן
מיין מענטשלעכע דרייסטקייט —
איך וויל פון קיין טרייסטערס ניט וויסן
אַט דאָ אפּ דער ערד צווישן וועלטן!
די גרייס פון מיין מענטשלעכן עלנט,
די גרייס פון מיין טרויער —
אַט דאָס איז מיין טרייסט,
מיין געוויסן,
מיין דרייסט
און מיין קויעך...

* * *

קיין דאך, קיין ווענט — און שוועלן אומעטום,
און פיס פארהאלטן זיך שוין גרייטע צום אריינגאנג —
און טירן ציען מיך און פירן מיך ארום,
טירן הארבסטיקע מיט לויטערקייט פארהאנגען...

ס'האָט ליבע צארט געהוידעט דאָ איר וויג...
היימען הונדערטער זיך האָבן שטיל גערייכערט.
צי האָט פונדאנען נאָך גערעטעט זיך א בליק?
צי שפילן ערגעץ-ווי פונדאנענדיקע קויכעס?

וואָס דארף איך זי, די לויטערקייט די קלאָרע,
וואָס אויך אין שפאלטן כורווישע פארינט
און וואָס צעטראָגן וועט פון ביטערע האזקאָרעס
מיין זיער (דערווייל דער איינציקער) — דער ווינט...

זשיטאַמיר — ראדאָמיסל, 1921.

* * *

אין הייכן דער שטאם זיך פארצווייגט,
וואָס וואָרצלט זיך טיף אין די מיסטן;
פון אומגערנס טויזנטער שטייגט
מיין קלאָרער אומיסטן!..

ווער שטויבט מיך מיט אָפּשאַף אין ווונק?
ווער אָרעמט מיך שטענדיק איניינעם?
ווער וואַרפט מיך אַריבער דעם שלונג
פון הונדערטער אָפענע „ניינען“?..

נאָר האַרץ מינינס האַלט נאָך די לויב
אין שעלטנדע הימען פון שטרייטן,
און האַרץ מינינס זייגט נאָך פון טרויב,
וואָס נערט און שטאַרקט אַף צייטן.

פונעם בוך

„ליריק“

(1923)

ארפאטשיי

Пьют уже донские кони
Арпачайскую струю

Пушкин

כ'פארשטיי דיין יונגע פרייד,
נאָר נעענטער איז מיר
אין אָוונטיקער שיין
באם צאנק פון הויכן שניי
א היפל גראָווע ברידער דינע
פון וואָלגע,
דאָן,
פון מיין אוקריינע...

איך שמי
מיט זיי איניינעם
אין אָוונטן
אין זייער גרוי געבעט
פאר טירן אָפענע
פון לאגער-צעלטן...

די שטערנדיקע וועלט
פון הויכן הימל
באשיט
מיט גליענדיקע בליקן
די גרויע זינגענדיקע אידע.

פון אלטן רעמל
קוקט אף אונדז
מיין בלאסער ברודער
פון גרינעם גאָליף.

און ס'טרײַבט מיין שטים
אין בענקעניש
צעניסן זיך
אין הויכער פראכט
פון פרעמדער נאכט.

אלעקסאנדראָפּאָל, 1912.

א פירעק שאַטן ליגט פון טונקלער וואנט

א פירעק שאַטן ליגט פון טונקלער וואנט.
א בלינדער אָרעמאן באזיצט דאָס שוואַרצע רעמל.
ער זינגט. פון אייביק אָן איז אויסגעשטרעקט זײַן האַנט,
און קיינער טרעט דאָ ניט, און ס'הערן איך און הויכער הימל.

ארמעניע! דאָרט אין וואָלין, אין שטיל פון קליינעם צימער,
פון צארטער שאַנייאן האָב איך געהערט דיין ליד.
איך הער זי אין דיין היים, און העלער קומער
אין יונגן האַרצן מינעם גליט.

עס קלינגט דיין ליד, אין מיר מיין בענקשאפט קוועלט,
מיין בענקשאפט איז פון איר נאָך עלטער.
איך בין א גער אף דינע שמאַלע פעלדער,
א טוישעוו אין דער גאָרער וועלט.

שפאציר

דעם ליטוואק נויכד לוריע

ס'איז האיגאר פרי געוואָרן קאלט. ס'איז אויסגעפאלן שניי,
און ווינטערדיק קוקט אויס די גאס פון אונדזער שטאָט,
און אלט און אוראלט קוקט די הימל־ראָד,
ווי ס'שמועסן גייענדיקע מענטשן צוויי.

פון ליטע איז ער, איך בין פון וואָלין,
זיך הינט באגעגנט צופעליק און שפאנען סטאם,
און פילן ביידע גלייך, אז ערגעץ זינגען וואָרצלען גרין
פון איין געמיינזאמען פון אונדזער ביידנס שטאם.

פון ביימער שמועסן מיר, פון זייער ווונדערלעכן רויש,
פון אליץ, וואָס איך האָב ליב און ער האָט האָלט,
און בלייבן גלייך פארשטוינט, ווען פלוצעם שוועבט ארויס
א ווייסינקע בערעזע נאָך אין זשאווער־גאָלד.

1919

אָנהייב

עס ציט זיך פון ליכטיקן אָנהייב
מיין פּאָדעם מיין דינער,
ער האלט זיך מיט שטענגלעך
געשלענגלטע גרינע
איז ווענטלעך פון קינדערשן וויגל.

* * * * *

עס האָבן געבריקעוועט זוניקע יאָרן
און זינען געפלוין.
עס האָט זיך מיין פּאָדעם געפּלאַנטערט
און האָט זיך געצויגן.

* * * * *

איך זע אים איצט ווידער,
מיין ליכטיקן אָנהייב —
איך האָב אים געפונען.

און גרינגער אין שפינראָד זיך דרייען,
און גרינגער איז שפינען
און וויסן:

עס האָט זיך מיין ליכטיקער פּאָדעם
ניט איבערגעריסן.

* * *

פון מאַסקווע דער הויפטשטאָט אין פּרױקע פּלאַמען
א גרום דיר, מיין טייערע, אלטינקע מאמע.

ווי שלאנגען זיך רינגלען די בלוטיקע פּראָנטן,
און צווישן אונדז ביידע אלץ מער האַריוואָנטן.

ווי טוט עס אין שטיל דאָרט דיין האַרץ איצטער שלאָגן,
דיין האַרץ, אונטער וועלכן האָסט עלעף געטראָגן,

דיין האַרץ, אף קיין רעגע וואָס ווערט ניט פּאַראַרעמט,
דיין האַרץ אין מיין ברוסט, וואָס באוועגט איצט מיין אָרעם.

צי איז דאָס דיין האַרץ שוין געוואָרן געוווירע —
דיין בכאָר איז א דיכטער בא יידן געבוירן

און אז מיט דיין מילך, וואָס ווי וויינין האָט צעברויזט זיך,
אף וועלטישער סודע מיין גניסט איצטער גרייסט זיך.

פון מאַסקווע דער הויפטשטאָט אין פּרױקע פּלאַמען
א גרום דיר, מיין טייערע, האַרציקע מאמע!

* * *

אין טיף פון טיפסטן יאם,
אויך דאָרט,
ווי די אלמעכטיקע, די זון,
ניט טראכט שוין פון קיין שליטע,
ווי ס'ליגן שיכטן וואסער-שמאָל
אין טויט באַרוטע;

אין פינצטערן בייסאלמען דאָרט,
ווי שיה-געבוינען
צאמען
הויפנס קוואַרים
אין שווינגעניש אין טיפער;

דאָרט,
ווי היין דער שווערסטער שטיין
(וואָס שניידט אמניכסטן דורך זיין וועג)
רעטראַגט א שוואַרצן גרום
פון שניין פון ווינטער,
א שטומען גרום
פון כוואליעס-שפיל
שוין טויזנט מאָל באַנייטער —
אין טעג פון ווינט,

פון שלאכט,
ווען אף דעם יאם
גיט בארג אף בארג;
— אויך דאָרטן
האָט דאָס לעבן זיך געמאכט א נעסט.
דאָרט וווינען ברײַעס
ווונדער־מײַעסע,
ווונדער־שיינע;
און מער ווי מיר
צו לופט,
צו שיין צו ריינער, —
מיט דרוק
און קוואַריס־כױשעך
זײַנען זיי פאַרבונדן פעסט.

א כוואליע

Волна в разлуке с морем
Не ведает покоя...

Владимир Соловьёв

א כוואליע, פארשלאָסן אין קריניז פון א ברעג,
האלט שטענדיק אין נאָגן,
א כוואליע, וואָס האָט נאָר צום ווייטער א שטעג,
האלט שטענדיק אין יאָגן.

באגענגט א כוואליע א שוועסטער אין וועג,
איז אליץ שוין פארשטאנען —
געפלאַכטן די הענט אָן א טראכט, אָן א פרעג,
ווייהיז און פונוואנען.

און ווארפט זיך אף וועג איר א גרענעץ, א דאמב
און מוז זי זיך שטעלן —
באהאלט זי אין הארצן איר טרוים וועגן יאם
און קויכעס אליץ קוועלן.

און טראָפן צו טראָפן, און יעדער גלייך בענקט
צו היים-יאם צום אלטן,

און טראָפן צו טראָפן, און יעדער גלייך דענקט
פון רינסן, פון שפאלטן!

א כוואליע, וואָס ווערט מיטן יאם נאָר צעשיידט,
ווייסט קיינמאָל פון רו מער,
אין העלער, אין שענסטער, אין קוועלנדער פרייד —
פארמישט איז שוין קומער.

* * *

איך בין געווינט
צו דינע גרוסן, וויטער צאָפן...
איך האָב געבלאָנדזעט לאַנג
אף הויל פון ערד,
געהערט,
ווי ווינטן וויגן זיך,
ווי ווינטן ווערן אינגעשלאָפן...
אין גרויער מיט
פון האַרבסטן־פעלד
האָב איך געקוקט,
ווי קאלטער טוי
פארפערלט שטיל
דעם טונקלען שניט
פון רערלעך דינינקע
בא אלטער שטרוי —
איך האָב פון עק פון נידעריקן פלוים
פארטרויט
מיין בליק
דער גרויסער וועלט...
און ווען דער האַרבסט
מאכט קאלט און ברייט דעם הימל,

א פרעמדער בלאַנדזע איך
אף רוישנדיקע גאסן...
פון הויכע מויערן דער ראנד
פון בידע זײַטן,
די פלאכן די געבראָכענע
פון ברייטע דעכער אין דער ווייטן
ניט זײַנען ברייטער מער,
ניט זײַנען העכער
פון פיצלעך אלטן פלױט
אין מיט פון גרויען פעלד...
איך האָב אמאָל, נאָך קינדווייז
(ווי לאַנג איז דאָס געווען?)
פון עק פון נידעריקן פלױט
פארטרויט
מינן בליק
דער גרויסער וועלט!..

* * *

דאָרט ערגעץ זוימען זיך שוין ווייטן
מיט שווערן שלעפּ פון טונקלען גרוי,
נאָר דאָ איז העל אזוי,
נאָר דאָ איז אזוי לויטער!
דאָרט אין דער זייט,
אין טויטער פּוסטקייט פון דעם הימל
נאָך גלייט די זון
מיט געלע ליוונטן פון פעלדער
(שוין באנומענע),
מיט העלע פייערן
פון יונגע וועלדער,
מיט שטאַלן־בלויע פאסן טניך
געזעגנט זיך די ערד
מיט קלאָרן קיניגרייך
פון שווינגנדיקן רוים...
מיט רו
באכיינט איז איר געזיכט,
און ס'ריוולט נאָך
אין יעדן קנייטש
די צארטע ליכט
פון בלאסן שמייכל,

א דאנק
נאך צאנקט
אין האלב פארשמאכטן בליק...
ער איז געווענדט,
איר בליק,
צו אויסגעווייסטע ווענט
פון מענטשן-ווייניגען,
און ס'שיינט
אין קלאָר
פון לעצטן טאָג
איר מוטערישער זאָג:
— פאר מיר גענוג,
און אלעמען בין איך היינט מויכל.
זון!

אין פולע שנייערן
פארזאמלט איז דיין גלי.
אין טעג פון אלטער קעלט
אף דינע ווייטע גרוסן
אין שטיל פון אינדערפרי
וועלן ענטפערן דיר הויכע רויכן,
און יונגע באקן
וועלן רייצן אים, דעם גראָוון פראַסט,
מיט רויטן הייסן בלוט,
און בליקן אויסגערוטע
דורך טרערן קלאָרע
וועלן פון אים שפעטן
מיט פרישער מוט...
פאר מיר גענוג:
ס'איז יעדער שטאם
שוין טיף באטרונקען
מיט שטארקן זאפט

און רינד און איבערינד באהאנגען
מיט זאט...
איך קאָן שוין רויק ליגן
מיט וואסער-אָדערן פארקילטע
אין ווינטער-דעקן פעסט פארהילט...

.
.

און וועט א וואנדערער,
א שטילער און א גלייביקער,
אמאָל אין נאכט זיך לאָזן
איבער שנייען-פלאכן
און וועט זיין עלנט שלעפן איבער פעלדער,
און ווינטן ביזע וועלן זיך צעשפילן,
און ווינטן ביזע וועלן זיך צעלאכן:
„ער וועט עס אומברענגען,
ער וועט עס אומברענגען
זיין ביסל ווארעמקייט
אין קעלט אין אייביקער...“
און ער וועט גיין,
און ס'וועט זיין שאַטן מיט באדויערן
אים ווינקען,
און ער וועט גיין
און וועט אין שלאָף
אלץ מער און מער פארזינקען.

.
.

וועל איך א צי טאָן אים
מיט צוג
פון מיניע ווינטע, ווינטע נאָך צעגליטע טיפן,
און ער וועט פאלן...
און ווינטן ביזע וועלן זיך צעהוליען.

און שנייען וועלן אים פארהילן,
און כ'ועל צו קאלטער ברוסט אים טוליען, טוליען.

.....

און ערגעץ וועט א ווינט
מיט פרעמדער צווייגן-האנט
א קלאפ מאן אין א וואנט,
און ס'וועט א הארץ א נאָג מאָן,
און ערגעץ וועט א קינד
זיך פלוצעם-ד'רין צעשרייען,
און ס'וועט א פינער טון א פינקל
אין ווינט פון פינצטער-טיפן.

און מוטערישע אָרעמס,
וואָס טראָפנס שלאָף פון זיי נאָך טריפן,
וועלן בלינד דאָס קינד געפינען
און צו דער פולער ברוסט
עס טוליען, טוליען...

.....

* * *

אין דער גרויסער אלייע
זינגען שטרענגער די ביימער!..
אין קלאַרע פרימאָרגנס
איז גרינג דאָרט צו שפּאַנען,
איז גרינג דאָרט צו קלערן
מיט האַרבסטיקן האַרצן...
אף קינדער פאַרברוינטע
דאָרט וואַרטן קאַשטאַנען
(ס'איז האַיאָר געראָטן),
און זוניקע רעדלעך
דאָרט ליגן און רוען
אין בלוילעכע ראמען
פון קילבלעכן שאַטן...
אין דער גרויסער אלייע
זינגען שטרענגער די ביימער!..
אין קלאַרע פרימאָרגנס
איז גרינג דאָרט צו קלערן —
פון שטויביקן אומרו
דאָס האַרץ צו באשווערן...

* * *

דער לעצטער בלעטערפאל!..
און יעדער שפאן
מיך פירט אין טיף פון הארכסט...
און ווידער רופט
און מאַנט דאָס האַרץ
מיט ווייטע אויסוועלטן זיך העפטן...
דער פארקן ריכט מיין וועג,
און יעדער ראנד
פון שטיין, פון אייזן
דערציילט דער ווארעם פון מיין האנט
מיט קאלטע שטעכיקע באווייזן,
אז צווישן שוועסטער-קרעפטן
אין גרויסער וועלט,
דאָרט העכער צוים און העכער רינגל,
אין לופטיק-שטאַלענעם געפלינגל,
דאָרט לויערט זי —
די אומפארשטענדלעכע, די אומבאגרייפלעך וויסמע
קעלט...

נאָר דאָ איז שטיל,
נאָר דאָ איז גרינג
אף נאָך א זונען-גאנג פארהילן

דעם קוים פאררעמלטן,
דעם קוים געשטילטן ווילן...
ער ווארט
אף נייעם, אף ווידער נייעם,
אף ווידער ערשטן,
אף ווידער פלאמיקן גענום...
ווי ביסטו, נייער קוואל,
פאר נייער דאָרשט פאר מינער?

.....
דורך הוילן שפיץ פון בוים,
דורך קריץ
פון שוואלכן-פלי אין בלויען רוים
איצט שיק איך דיר מיין בענטשנדיקן גרום!..

* * *

אף גאַרנס איבער מיר,
אין גאַרנס אונטער מיר,
מיט אַנמאכט נאכטיקן
אין שלאָף
געוויקלט, ליגן מענטשן...
דורך פענצטער אָפענעם
א שוואַרצע שטיק פון וועלטן־שטאָף,
אין בלוין, אין העל געשטערנט,
פארפּאָרהאנגט מיר מיין גליַענדיקע מי
בא פּריַנטלעכן געוואַך
פון מיין עלעקטרע־לעמפל...
ארום איז נאכט.
און דאָרט, אין אנדער האלבן קריַיז פון אַט דעם הימל,
דאָרט ליגט אן אנדער האלבע וועלט
אין העלער שיין, אין טומל...
היי, אלע איר, ווער ס'וואכט
אַט איצט
מיט מיר!
ווער ס'קוקט אין נאכט,
ווער ס'זינקט אין טאָג,

ווער אויגן ערשט פארפלאמט אין שפיל פון
מאָרגן־שנין!

מיין ווייטער ברודער, ווער דו זאָלסט ניט זיין!
איך גיי מיט אָפן האַרץ צו דיר
מיין לעבן צו פארמערן,
און ליגסטו שטום אף בראַכשטולן פון וויי,
און ליגסטו הארט אריין
אין ענג פארשנירטער ברוסט
דעם שטיין פון הייסן האַם,
און מורמעלן פון ליבע דינע ליפן —
פאר אלץ איז אָפן שוין
די טיר פון מיניע ריפן...
כ'בין איצטער אוף
אין פלוצעמדיקן גלי,
דאָ נעבן ליגט א שטיקל נאכט,
א גרויסער טומלדיקער טאָג,
און אונטן דאָרטן — אלע מיניע יאָרן
פון שלאָף, פון וואך,
פון דוירעם און פון טקופעס...

.....

און יעדער רעגע־קאפּ,
וואָס ס'וויל מיין האנט פארכאפּן,
אָן אופהער שוועבט אוועק
אין אלע שווינדליקע עקן.

.....

וואָס קאָן מיר איצטער פעלן?
וואָס קאָן דאָס האַרץ נאָך וועלן?
כויז קוועלן, קוועלן
און פול און איבערפול צו זיין
מיט פּיין,
מיט זיסן פּיין...

.....
און וויסן, וויסן,
אז ערגעץ איבער שוועלן
וועט נאך א הארץ געניסן,
און פול און איבערפול וועט זיין
פון מיין שוין לאנג פארשווענדטן פיין!..

אַוונט

און אויב
דער טאָג געווען איז היינט שוין אומקלאָר שוין
און אויב
די מענטשן־שפּיל אָף גרויסער גאס איז היינט געוועזן ריין —
איז ווען עס בייגט צו אנדער טייל פון לעבן,
צו שלאָף־געהעפט, צו טרויס־געוועבן,
איז וועמען עס דערציילן גרינג
מיט שטילן גלעט פון אויג,
מיט ווערטער פּראָסטע וועגן ברויט און וועגן זאלץ,
מיט גוטן ניג
צו הערעלעך צו זוניקע
אָף יונגן האַלדז?
און דאָרט. און דאָרט,
ווי ברעקלעך קייווער־פינצטערניש
מיט ליים פארפרוירענער זיך האָבן שווער געשאַטן —
דאָרט נאכט נאָך נאכט
(שוין ווייך געשיכט
אין ערשטע פּרילינגס־געפלען)
דאָס בערגעלע דאָס גראָווס שוין האָבן שטיל באַטראַטן...
און אויב
איך גלייב,

אז אף דעם טיפסטן הינטערגרונט,
אף קלאַרסטער שויב,
פון אונטער אלע זעונגען-געמישן
וועט גאָר שוין ניט פארווישן
דין גאָלדן-בלומיק בילד —
איז וועמען עס דערציילן טרין און מילד?..

פרי

פון ווייטע זונגען-כוואליעס נאך א טראָג,
און נאך א טאָג, און נאך א טאָג.
און וואָס איז זעקס, און וואָס איז זיבן,
אז יעדער איינס נאָר ווייסט,
ער הייסט:

לעבן!..

לעבן!

איך ווייס:
איך וועל נאך פאָלגן יעדער הויס,
איך וועל נאך הערן יעדער שאף
פון מינדסטן פינגער דיִינעם —
אין גרויסער ווידערשפעניקייט א קנעכט,
אין גרויסער הארנקייט א שקלאף,
אין פריידן און אין פֿינגען!
איך ווייס:

אן אנדער אויבערהאר,
א סאר פון גאָר אן אנדער ווילן
וועט זיך ניט רויקן,
וועט זיך ניט שטיִלן —
ער וועט מיך גריִפן אומגעריכט,

ער וועט מיין קלאָר געזיכט
מיט בלענדעניש פארקלעפן
און וועט מיך טרײַבן
צו גלאַנץ פון אויג,
צו גלױט פון לײַפּן...
נאָר דיר, אָ, טױט!
דער שוואַרצער פּאָן אף דיַנע שוועבנדיקע מאַסטן,
אויך דיר
בין איך פון איצט שוין טרײַ,
ווי כ׳בין דיר טרײַ געבליבן,
מיין גרויסע פּרײַד, מיין שווערע לאַסט,
מיין לעבן!..

פונעם בוך

„אף ליכטיקע רוזנען“

(1927)

* * *

דינסטו ווייטן —
איז דער וועג דיין היים;
וועג אף וועג פארבייטן,
היים אף היים.

דינסטו צייטן —
אײל ניט מיטן לוי,׳ן,
זע נאָר ניט פארבייטן
אף א קראנץ די קרוין.

* * *

ליבע, גיי זעלטן ארויס פון מיין הויז,
איך ווייס:
דו קערסט קיין וועלטן גיט איבער,
נאָר בויסט נייע אויס.

* * *

עם וועט צו אלעמען דערגיין
די ליבע פון מיין הארצן —
א בלי פון בלוט, וואָס שיקט מיין פאַלס.

עם וועלן אלע דאָ פארשטיין
די מיינען פון מיין הארצן —
א ווונק א שטילער פון מיין פאַלס.

אין אלע מיינען נאָר איין מיינ —
די ליבע פון מיין הארצן...
זי וועט צו אלעמען דערגיין,
עם וועלן אלע דאָ פארשטיין
דעם בלי פון בלוט, וואָס שיקט מיין פאַלס —
די ליבע פון מיין הארצן.

* * *

מילנערן

קומט אהער,
קומט צו מיר,
קומט אהערצו,
איר, ברעקעלעך רו,
איר, טראָפּנדלעך פּרייד,
וואָס זינגען פארקניטן
אין טייג פון געמיט,
וואָס זינגען באהאלטן
אין טונקעלע הערצער —
קומט אהער,
קומט צו מיר,
קומט אהערצו
אין זויבערע ווערטער.

איר, טראָפּנדלעך פּרייד,
איר, ברעקעלעך רו!
קומט צו מיר,
קומט צו גיין
אף דעם פליין

פון מיין הויכן געמיט!
קומט צו מיר,
קומט צו גיין
צו דער ליכט,
וואָס אין זיכערקייט ברענט
אין געוויטער פון הארץ,
אין דער מיט
פון דעם פליין
פון מיין הויכן געמיט.

איר, ברעקעלעך רו,
קומט צו מיר,
קומט צו גיין
פון קינדערשן כיון,
פון קלאַרקייט פון גרייז.
קומט צו גיין, שטעלט זיך אויס אין א קרייז
ארום ליכט פון מיין הארץ,
וואָס אין זיכערקייט שנינט,
וואָס אין זיכערקייט קוועלט
אין אשן פון כאַרעווער וועלט,
אין שטרויכן פון מענטשלעכן זין.

* * *

בלאָער, בלאָער... שטערן העלער
דאָרט, ווי ס'רופט זיך הימל —
ברידער, מיטלײט, פריינט, געזעלן,
הערט מײן שטילן הימן.

כ'קאָן נאָך בענטשן, כ'האָב נאָך לידער
טיף אין הארץ באהאלטן, —
פריד צו אײַך, איר הענט, איר מידע,
הענט מיט מי געזאלבטע.

קריגן פרייהייט, נויט באזינען —
שיינע שווערע צילן, —
איך מײן פרייהייט קאָן דערשפינען
אויך אין שטילער טפילע.

קאָנט אויך, מיטלײט, קאָנט אויך, ברידער,
מיר מײן ליד פארגינען —
פריד אײַך, פריד אײַך, גלידער מידע,
פריד אײַך ביז באגינען.

* * *

הינט בין איך מיד פון אלעוויסן,
מיד בין איך הינט פון אלעוועלן.
איך וויל הינט געניסן
פון העלן,
פון שטילן,
פון זיסן ניטוויסן —
ווי וואסער, מיר ווילט זיך הינט פליסן
און קוועלן. און קוועלן...

דער לייטער

...און הימלען אלץ טיפער, אלץ העכער,
און בלויער, און ברויטער...
פון הימלען ביז פעלדער ביז ווייכע —
איין גאלדענער לייטער.

אף העכסטן סאפירענעם שטאפל זיך ווייזט
א מאלעך א היטער מיט שטראלן באקרניזט.
א צווייטער, א דריטער און איינס נאָכאנאנד,
א ריטל א זוניקס בא יעדן אין האנט.

און פעלדער זיך ציען צו גאלדענע שטאפלען
מיט וואסערן בלויע, מיט טיפע שווארצאפלען.
פון שטאפל צו שטאפל, און שטאנג ניט בארירט,
מאלאָכים א שורע זיך רינגלט און פירט.

אף יעטווידן מאלעך א שפראַצלינג שוין ווארט
אין ערדישע שויסן, אין ווארעם, אין נאכט.
אָט האָט שוין א גרעזל, מיט שטראלן בארענגט,
זיין מאלעך, זיין היטער מיט ציטער באגענגט.

אף לאַנקעס, אף בייטן, און ערד ניט בארירט,
די שורע מאלאָכים זיך רינגלט און פירט.

און מאלעך צו גרעזל, צו דעם, וואָס געהערט,
אין שטיקלייט זיך ביינט און אף וואקסן באשווערט.

און פעלדער אלץ פרישער, אלץ ווייכער,
און פעלדער אלץ מילדער,
און גראָזן אלץ גרינער, אלץ העכער,
געדיכטער און ווילדער...

ווען ס'וואָלטן די ווינטן ניט בלאָזן,
ניט רוישן די רעגנס,
ניט סקריפען די אקסן,
דאָן וואָלט איר געהערט, ווי עס שעפטשען זיך גראָזן:
„מיר וואקסן, מיר וואקסן!“

פרימאָרגן

ס'האַט אָנגעווייט
פון שנייעלעך א בארג —
א בארג
פון שניי
פאר שוועל פון נייעם הויז פון מינעם.
און קלאָרער הימל
כאפערלט
יעדן נאָדל-שמאָך
אף שניי,
אף האפט,
וואָס לופט און וואסער
(די פאָשעטסטע, די קלאָרסטע נעמען
אף דער ערד)
אין שפיל פון ווינטערדיקן טאָג
דאָ האָבן פליענדיק באשאפן.
און ס'ווייסן זיך די ווענט פון וועזן מינעם,
און ס'ברייטערט זיך מיין הארץ
דורך גלאַנץ דורך ווארעמען
פון מיין שווארצאפל...
פון שנייעלעך א בארג,
א בערגלע א קליינס,

א ווייסער הויך,
אן אַטעם פון מיין קלאַרער טיר.
און דאַרטן שטינגן זיי, די בערג,
די קנייטשן פון דער ערד,
און מאנטלען שנייקע זיך גליטשן פון די אקסלען.

* * *

שווארצע, קאלטע, אָפּגעהאַלטע שטאַמען
פּאַסען זיך, ווי שעפּסן, דאָרט צוואַמען
אַפּן באַרג.

ווילט איר, ווילט איר, קאָנט איר איצט נאָך דרינגען:
ס'האָט אַמאָל אַ פּרישער וואַלד געגרינט דאָ...
ס'איז מיר קאַרג, ס'איז מיר קאַרג!

ווילט איר, ווילט איר, קאָנט איר נאָך געפינען:
ס'וועט אַ וואַלד אַ הויכער דאָ נאָך גרינען —
דאָס איז שוין.

מינע קינדער וועלן דאָרט שפּאַצירן,
וועלן זיך אהין אליין שוין פירן —
איך שוין ניין, איך שוין ניין...

כ'ווייס, אז אליין, וואָס כ'האָב דאָ אַ די ערדן,
וועט אַמאָל, אַמאָל פאַרגליווערט ווערן,
אַ, טוט באַנק.

נאָר דערווייל איז איצט מיין העלער וויסן,
ווי מיין וועלן, ווי מיין גרויס געניסן —
אַ געשאַנק, אַ געשאַנק.

* * *

א טאָג יאָגט נאָך דעם צווייטן,
נאכט גייט נאכט אנטקעגן, —
א פאָדעם פון פרימאָרגן
וועבט זיך מיר אָן אופהער.

איז גרינג מיר אים באגלייטן,
באגלייטן און ניט פרעגן:
ווי זינען זיי פארבאָרגן,
זינע העלע סאָפן?

פארבלענדט מיך טאָג מיט פלאמען.
פארשווענקט מיך נאכט מיט שווארצן —
מיט מיר, מיט מיר צוזאמען
מיין פאָדעם אין מיין הארצן.

* * *

ס'איז שווער צו פארגעסן די שארפע אמאָלן,
וואָס האָבן פארשניטן זיך טיף אין מיין לויב,
הערן דעם רוח פון די טיפן:
פארהיט זיך, פארבלייב!

און ניט קענען קיין ווענטלעך פון פרעמדקייט צעשטעלן
און שטענדיק זיי שפירן פון פרעמדע ארומען,
די שטומע באפעלן:
פארענדער זיך, ענדער!

זיי גרייט,
פאר ליבע צו אלע
צו אָפּפערן, דעמפן
דיין קינד און דיין ווייב!

ניט גרינג איז פארגעסן די שארפע אמאָלן,
ניט גרינג איז אף ליבע מיט ליבע ניט צאָלן.

* * *

פארלאז די שוועל, ארויס אין דרויסן —
הער, אין שטילעניש אין גרויסער
פאלן שנייען...

הער, אין שטילעניש אין טיפער
שווינגנס פליסן, שווינגנס טריפן
שטומע ווייען...

ווייסע גלאנצן, קאלטע שטראלן
שפינען אויס אין זייער פאלן
נעצן טרויער.

שטעל זיך, שטעל באם דאָרפס צוקאָפּנס,
הער, ווי ס'ווארט אה מענטשנס קלאפן
טיר און טויער...

געכט

הינדטן

הינט באנאכט
דורך טיפע רערן פון מיין שלאָף
האָב איך דערזען דיך א פארוויינטע...
אף בלאָוון נאכמדנעוועב
געשוועכט האָט דיין געזיכט,
און טרערן שווערע,
ווי שטענדיק הויכע שמערן-ליכט,
באנאָסן האָבן מיר
די שטילע שאַטנס
פון מיין נידעריק געמיט.

הינט באנאכט האָב איך דערפילט דיך
א פארוויינטע,
מיט צוגעמאכטע בליקן
גערדיקט זיך
צו צארטער לויטערקייט
פון שמערן דינעם,
דורך פיבערדיקע היטלעך
געפירט

שווארצאפלען מײנע
אף דיין פארוויינט געזיכט,
מיט ליפן גליענדע
גענלעט די זיסע זאלץ
פון שוין געשטילטע טרערן,
און הארץ אין מײנע ביידע ברוסטן
האָט היים געשווירן,
אז אלץ, וואָס אונטער זון און שמערן
נאָך ווינט די קרוין פון מײנע ציט'דיקע פארלאנגען,
אז אלץ פון אַטעם דיניעם
אין טראָגן איז פארגאנגען,
פון אַטעם דיניעם
איז געבוירן...

* * *

פ.

א רעמעז אה איר... און אה יענע,
אה די, וואָס געווען שוין, וואָס וועלן נאָך זיין!
אין פינטלען פון וויעס דערקען איך
מיין נייע פארבאָרגענע שיין.

איבער ליפן פון כוין האָסט א פינטל,
ווי א סימען פון טרויב אה א קינדערשער ברוסט.
איך קוק, און פאר הארץ מיניעם שווינדלען
די פריידן פון ערשטן גענוס.

און מיין זוכן, מיין גארן, מיין ליבן,
מיין אומרו, מיין בענקען, מיין דאָרשט —
אה פינטל פון כוין איבער ליפן
זיך אלע געפינען אן אָרט.

* * *

...און וואָס בין איך שולדיק, אז אַרעמס כ'האַב ווילדע,
וואָס האָבן נאָך ליב אים, דעם אַנשמעל פון פּאנגען
בא העלדזער שוין מילדע?

און וואָס בין איך שולדיק, כ'האַב ליפּן פּאַרשנירטע,
וואָס צינדן דעם אַטעם פון ליפּן צעמישטע,
פון ליפּן פּאַרפירטע?

און וואָס בין איך שולדיק, אז זיי, מינע אויגן,
ווי קינדערשע ציינער, וואָס ביסן די ברוסטן —
די ברוסטן, וואָס זייגן?..

* * *

9. ב.

פון שוים פון דינעם גיבן מיר א גרוס
פרעמדפעלקערישע ריכע לייבער.
(איך האָב פון זיי א ווינטן אוינגענום
פון אלטן אמסטערדאמער לייונט).

נאָר קלאָרע ריינקייט, ווייך, נאָר שטרענג
פון בליקן פאָכט מיט שטראַלן־ריטער,
און ס'בענקט מיין יונג געמיט, און בענקט
פון דינע ריכטימער א ווילדער היטער.

* * *

הגידה לי שאהבה נפשי...
אם לא תדעי לך היפה בנשים...
(שיר השירים, א, ד"ח)¹

נו, זאָג מיר נאָר, מיין פּרײַנט,
די שיינע צווישן פּרויען,
צי איז דיין מעכטיקייט אזויפיל צארט,
צי איז דיין צארטקייט אזויפיל מעכטיק?
צי פּרויקע, צי אַוונטיקע זינגען דינע טויען,
צי האָט דאָ נאכט פּאַרטאַנט,
צי האָט דאָ טאָג פּאַרנעכטיקט?

נו, זאָג מיר נאָר, מיין פּרײַנט,
די שיינע צווישן פּרויען,
פּוננאָנען שוועבן זיי, די העלדזער־שוואַנען?

¹ „זאָג זשע מיר, געליבטער מינער...“
„אויב דו וויסט עס ניט, דו שענסטע צווישן פּרויען...“
(„שיר־האשירים“, א, ד"ח).

איך בעט, מיין פריינט, דו זאלסט עם מיר פארטרויען,
אויב ס'איז דאָרט ערגעצוווּ אַ לאַנד אזא פאראנען...

נו, שעם זיך ניט, מיין פריינט,
די שיינע צווישן פרויען,
אויב ס'איז קיין לאַנד פאראן,
אויב דו ביסט איינע,
איך וויל אף האַלדז אף דינעם
אויסגיטן מיין מרויער,
איך וויל אף האַלדז אף דינעם
דאָס באוויינען.

* * *

פאר דער רענע
דער שטורעמדיק שטילער,
וואָס קאַנט איר מיר שענקען,
וואָס קאַנט איר מיר געבן פאר איר...
פאר דער רענע
דער שטורעמדיק שטילער,
וואָס קומט נאָך צו מיר —
וואָס קאַנט איר מיר אלע,
וואָס קאַנט איר מיר שענקען,
וואָס קאַנט איר מיר געבן פאר איר?..

עגול¹

רהמנא לבא בעי²

אף מאכן א הייליקן אינגל
גענוג איז א פאָשעט צווינגל,
וויכטיק איז נאָר די קאוואָנע...

גרינג איז דאָ פּרישינסקע צווינגלעך צו קרינג,
גרינג איז באַטאָג דאָ צו שווינג
(באנאכט איז מיר גרינגער צו שלאָפן),
און זון איז דאָ הויפּנס פּאראנען,
און אלע פיר זייטן פון וועלט זיינען אָפּן —
פון איין זייט א זעע, וואָס פירט אין א צווייטן
און ווייטער צום יאם,
דערצו איז האַלב ניסן,
ווי אן אויג איז זי פול, די לעוואָנע...

א הארץ, וואָס איז ציט'ריק און גלייביק,
האָט ליב צו באשווערן...

¹ א י ג ל — א קרייז.
² גאָט פּאַרלאַנגט הארץ.

מאך איך אן איגל —
צו הייליקע פריידן מיין הייסע קאוואָנע,
די פריידן, וואָס זינען געשענקט מיר פון יוגנט,
די פריידן, וואָס זינען פארגרייט
פאר מיליאָנען
און טראָגן זיי דארפן יענדיים.
אין נאָמען פון אָט אַדי פריידן
זאָג איך מיין הארצן מיין מידן:
הייב אָנעט.

די שווע די ערשטע
דער אינזערנער קאמער פון דענקענדן מויעך:

דיין זאך איז — זיין ניכטער,
יעדערער האָט זיין בארוף אונטער הימל,
פארגעס אָבער אויך ניט,
דו ביסט א לאמטערן —
ניט מער —
פאר א הארץ פון א דיכטער.

דערמאן זיך:
דו האָסט זיך געפלאַנטערט אין ערשטע באגריפן
און ווייך נאָך, ווי בלעטלעך אין פייסעך
אין אונדזערע ערדישע ברייטן,
געווען זינען ווענטלעך דינע.
דערמאן זיך,
ווי ברייט און ווי טיף איז געווען שוין
די בענקשאפט פון קינדערשן הארצן,
ווי פעסט און דערהויבן
געווען איז דער קינדערשער גלויבן...
דערפאר נאָר באשערט איז מיר דאָ צו געניסן
פון יענע פארבאָרגענע פריידן,

דערפאר, וואָס כ'האַב שטענדיק געקאָנט דיך פארשליסן,
דו, אינזערנע קאמער פון דענקען!
מיט נוורע מיט יונגער
דאָס גלייביקע האַרץ צו פארוואַרפן
אף דערנער און שטויבן,
אף שפיץ פון רוינגען,
וואָס פאר אונדזערע אויגן דאָ ווערן.

מיט אָרעמס מיט ביידע
עס געבן אַ שלידער,
ווי אַ פאַספאַרנעם קנױל,
אין דעם ווילדן געשטרויך
אף שניטערס,
וואָס נעמען זיך ברענען.

כ'האַב געוואנט דאָס צו קענען!

וויטעקדיק איז ער,
דער גלויבן אין ניסים!
וויי איז פארגרייט
פאר ציטעריקע גלייביקע הערצער...

פארגרייט איז אויך פרייד...
צו הייליקע פריידן מיין הייסע קאוואָנע,
אין נאָמען פון פריידן,
וואָס זינגען פארגרייט פאר מיליאָנען
און טראָגן זיי דארפן יעכידים,
נעם איך דיך,
אינזערנע קאמער פון דענקען,
באשווערן:
נערענק,

דו ביסט אַ לאַמטערן —
ניט מער — פאר מיין ציט'ריקן הארצן מיין מידן...

מאמע

די זעלבע פעלדער.
פון דעם קינד, וואָס האָט אמאָל געקוקט אַף זיי,
בין איך גרעסער,
מיין מאמע איז קלענער און עלטער געוואָרן...
פאַר מיר איז אלץ קלאָרער —
פון מיר איז זי מילדער און בעסער,
און טיפער פון מיניע שורעם
זינגען די קנייטשן פון איר טיכל.
און כ'שעם זיך בא איר פרעגן,
צי ווייסט זי פון איינעם א ביכל:
„בא וועגן“?

* * *

ד. ט. ש.

פאר שטארקע און פעסטע צעמענטן
באדארף מען וואָס דינערע שטויבן.
כ'האָב געהאט אַ בראַכע אַף שווענדן,
איך האָב אַ בראַכע אַף קלויבן.

איר ווערטער, איר ייִדישע ווערטער
פון עקן פון גאָר דער ערד,
דאָס פּאַכן פון שטייגנדע הערצער
דורך אייך האָב איך דערהערט.

ס'האָט קיינער נאָך דאָ ניט געמאַסטן
די מעכטיקע קויכעס פון צווישן,
שוין שטויבן מיט בלוטן באַנאַסן
און וואַרטן און וואַרטן אַף מישן.

איר ווערטער, איר ווייכע און צארטע,
ווערט שוין קלאָר און פּראָסט.
פון שטאַל פון דאמעסעק די האַרטקייט,
די שטייפּקייט פון רוסישן פּראָסט.

ווי נעמען פון טייערע היימען,
זאָלן קלינגען די אלטע ווהינגען,
ס'זאָלן רופן ווי טורעמס די זאמדן, די ליימען,
ווי פאָנען זאָלן רופן רוינען.

ס'האָט קיינער נאָך דאָ ניט געמאָסטן
די מעכטיקע קויכעס פון צווישן.
שוין שטויבן מיט בלוטן באגאָסן
און ווארטן און ווארטן אף מישן.

* * *

1

ליבע צו דעם, וואָס גייט אופ, מיטלינד צו דעם, וואָס פארנייט — ס'איז ענג איין געמיט פאר איך ביידן.

יעדערע ברויכט איר געוואלט, יעדערע צערט איר און שפאלט — ס'א ליכטיקער מוז איך צעשיידן.

גיב איך דיר, ליבע, די האנט: נעם מיך און פיר מיך געשפאנט — כ'שלים מיט פארטרוינג די אויגן.

ס'האָט אזא טעווע דער קאַפ: בליקן פון מענגען אים ציען אראָפ זיך ערלעך און וואָניק פארנייגן.

ס'איז דורך א זונעננאנג:
א זומער און א ווינטער און א פרילינג און א הארבסט,
און ווידער, ווידער פלייצט אף מיר דיין גרויע גרויסקייט,
און ווידער פול מיט מיטלינד און מיט מיטפרייד איז מיין הארץ.

ערגעץ ווינט פארגייען זיי, די ווייען, די פארדראָסן,
פארשעמטע, טיף פארגייען זיך די אוראלטע פארלאנגען,
און א קלאַרע ליכטיקייט איז אויסגעגאָסן
איבער אלע, איבער דיניע ווירבלענדיקע דראַנגען...

א קאָל א שטרענגער מונטערט ווידער:
איינמאָל, איינמאָל פאלט אויס אזא אצינד,
קעדיי איז וועגן דעם צו קריצן לידער
פאר קינדערס קינדערס קינד.

קעדיי זיך אַנקניפן אין יעדן פיצל שטריקל,
וואָס באַמבלט זיך אף דיין פארשוויסטן שפאָן,
אין יעדן קנאל פון בייטש דערזען א פאָך פון פלינגל:
פאראן נאָך פרייד, פאראן!..

ס'איז הארבסט, א זינגעזונט — א קלאַרער טאָג...
ווי יעדער בוים, ווי יעדער וואַנדער־פויגל, פילט דאָס ליב
דעם וויי פון מינערונג, דעם וויי פון לעצטן טרייב,
נאָר אויך די גרויסע פרייד פון מענטש, וואָס אלץ פארמאָנט.

פון מענטש פון דרייסטן לאַנד — דעם איינציקן אף ערדן,
ווי יעדער פיין ווערט טויזנט מאָל באַרעכטיקט,

ווי זיס איז זייען ברויט און שלײַפן שווערדן,
ווי אומעט טאָגט ניט דאָרטן, ווי ער געכטיקט.

אָ, ניין, כ'האָב ניט פארלוירן זי, די פרייד די טיפע,
די פרייד פון ערשטן זײַן, די פרייד פון זײַן אליין,
פון לײַב די פרייד, די פרייד פון בלוט, וואָס אין מיר זי טריפט,
די פרייד פון אייגענעם געביין.

נאָר כ'האָב פארמערט פילפאכיק אָט די פרייד,
כ'האָב פריידן טויזנטער דערמיט געווינגען,
וואָס כ'בין פארקניפט צום גאנצן לעבנס־שפאן, וואָס גייט,
און כ'קאָן אזויפיל טריט, דעם גאנצן גאנג באזיגען...

פונעם בוך

„פון אלע מינע וועלטן“

(1929)

* * *

איז ערגעץ נאך אזוי אי שטרענג, אי ליכטיק,
אי קלאָרע ווארעמקייט, וואָס מאכט דיך גיריק־שטיף,
אי שאַטנס פון א קעלט, וואָס קומט און זאָגט:
זיי גיריק און געהיט —
ס'איז יעדער טראָט דאָ וויכטיק...
אי שאַטנס פון א קעלט,
וואָס קומט און שטרענג פארזאָגט,
אז יעדער זאך דאָ אין די וועלטן,
איז גיריקייט און שטיִפּקייט,

איר ברייט, איר לענג פארמאָנט,
און נאָך דער ריניפקטיט אויך א צייט פון וועלען גייט...

איז ערנעץ נאָך אזוי אי שטרענג, אי ליכטיק!
איז ערנעץ נאָך אזוי דער וועג אי ווייט, אי ברייט פארלאָזט.
און דאָך אזוי באוואָרנט מיט א ראנד,
וואָס זאָנט:
זיי גיריק און געהיט,
נאָך דיר, מיט דיר באנאנד א צווייטער גייט,
און ס'איז דיין טראַט
געקניפט
מיט מענגען
טריט.

איז ערנעץ נאָך אזוי אי שטרענג, אי ליכטיק,
ווען אלץ, וואָס איז מיט שוועריקייט באשמידט,
ווערט דורכזיכטיק און קלאָר,
ווען ס'דאכט זיך אויס:
די שיין, וואָס העלט זיך אן א ברעג,
מאכט דורכזיכטיק די אינגעווייר פון דר'ערד,
ווען וואַלקנס קומען אָן און טראַגן הארבסט און רעגן,
דער רעגן, וואָס באוויינט און ראמט, באגייט און פארפלאנצט.
ווען וואַלקנס קומען אָן, נאָר זינען גרייט דערווייץ
דורך יעדן טונקלען קנויל
זי דורכלאָזן, די קלאָרע הייד,
אף נאָך א גוטן ניג,
אף נאָך א ווונק מיט בלויען אויג,
אף נאָך א שמייכל
מיט העלן קוועלנדיקן מויל.

איז ערנעץ נאָך אזוי אי שטרענג, אי ליכטיק!..

פּרילינג

פון גרויסע קרעפטן דער טויש —
ער האָט איין שטילן נאָמען.
פון פּרישע טראָפּנס דער רויש,
דער רויש פון ערשטע שטראָמען.

פון ערשטן דונער דער קויק,
די שניין פון ערשטע בליצן,
דער בליק פון יונגן אויג,
די ערשטע ליבע־קריצן —

אף אלעם דעם איין וואָרט
מיר זאָגן: פּרילינג, פּרילינג!
פון אַנזאָג דער אקאָרד,
פון אַנזאָג און דערפילונג.

אף אלעם דעם איין וואָרט —
פון צוויי נאָר שטילע זילבן,
אף אלעם דעם איין וואָרט
פון מענטשן־קלאַנגען זיבן.

ווי אָרעם און ווי רינד!
בלויז מענטשן-קלאנגען זיבן.
א, שפראך, מיין קיניגרייך,
א, שפראך, מיין לייב, מיין לעבן!

אין ייִדישן וואָרט

אין ייִדישן וואָרט, ווי ס'איז ווילד, ווי ס'איז מילד, ווי ס'איז טייער, איז פאראן אזא רוף צו באנינג, איז פאראן אזא רופנדער פֿייער, אז ווינטן, וואָס צייען אף וועלטישע ברייטע באראָטן, ניט קענען פארבלאָזן זיין גליַענדן אָטעם; און אשן פון טקופעס ניט קענען זיין צונטער פארנרויען, זיין מונטערן צונטער, וואָס העלט זיך אף שטיִלקניט פון בלויען.

אין ייִדישן וואָרט, וואָס איז אָקארשט ארויס פון די צוואנגען, וואָס אומרויִק זוכט זיך נאָך פעלדער און סטעפעס, איז פאראן שוין די זיכערע רו און די ברייטקייט פון עפאָס. און ניט נאָר בא הייליקע שאַמרים — אין וואָרט בא די פאָשעטע היטערס

הערט זיך דער אָנהייב פון שטאַלצע געוואנגען פון שניטערס, הערט זיך דער אָנזאָג אף מונטערע קלאנגען פון שנייער — אין ייִדישן וואָרט, ווי ס'איז ווילד, ווי ס'איז מילד, ווי ס'איז טייער...

אין ייִדישן וואָרט, ווי עס איז, איז פאראן אזא „עפעס“, וואָס האָט שוין די זיכערע רו און די ברייטקייט פון עפאָס.

קוקט זיך נאָר איין מיט געהער, מיט אן אויג א פארטיפטן: הערט איר דעם שווערן געבורט פון די קינפטיקע שריפטן?

האָט איר געהערט ווען אין בלוי פון די נייע באגניענס
פון ניבעלונגען דעם קלאנג בא דעם גאנג פון בילינעס?

הערט אים נאָר אויס, אָט דעם טראָט פון פילקעפיקע העלדן!
קיינער דעם ווייטערן דאָר וויל זיין נאָמען ניט מעלדן.

ברידער אין שלאכט און אין רום און אף פעלדער בארומע,
העלדן אף רוסישע פעלדער! דערמאָנט זײַט צו גוטן!

ניט אונטער יאָך פון א בארג — אונטער פּרנייהײַט פון הימל
קומען זיי מוטיק און שטרענג אין געטאָקטן געווימל.

ניט אונטער יאָך פון א בארג — אונטער מײַהימלען ברייטע
זאָגן זיי וואָגיק און הארט:

מיר הערן!
מיר שווערן!
גרייטע!

אף דוירעס

...און קיינער וועט בא אונדז ניט אָפּנעמען דאָס גליק —
מיט בליק באַרוֹקטן א ווענד טאָן זיך צוריק
אהין, אין אָנהייב טעג, אין טעג פון ערשטן ציטער,
פון ערשטע ווייען און פון ערשטן קראַמף...
אהין, אין לאַנגע נעכט פון ווייטעקדיקן דויער...

ס'איז אונדזער הייסער גליק,
ס'איז אונדזער שטאַלצער טרויער,
ס'איז אונדזער דרייסטער זיג,
ס'איז אונדז פאַרזאָגט דער קאַמף,
ס'איז אונדזער טרייסט, ס'איז אונדזער טויער,
אף דוירעס און אף דוירעס.

און קינד מיַיַנס, קינד
מיט צאַרטע
מענטשלעך-קלאַרע,
מענטשלעך-פּרעגנדיקע בליקן,
ווי וועסטו זיך
דורך טאָולען פון געשיכטע,
ווי וועסטו זיך דערוויסן
פון יענע טעג?..

און זאָל דער שווינג פון מינע לידער
דערטראָגן דיר
א טראָפן ליכט,
אן אָנהייב צייכן,
א קלינגענדיקן שליסל
פון יענע טעג:
פון טעג פון ערשטן ציטער,
פון ערשטע ווייען און פון ערשטן קראמף —
ס'איז אונדזער דרייסטער זיג!
ס'איז אונדז פארזאָגט דער קאמף!
ס'איז אונדזער טרייסט, ס'איז אונדזער טוירע,
אף דוירעס און אף דוירעס!

מאַסקווע

סאַניע כורגינס אַנדענק

און אויב דו קענסט אין יאָר ניט קומען דרײַ מאָל,
איז איין מאָל, איין מאָל בלױז
קיין מאַסקווע קום,
קום אויסבאָדן דיין לײַב אין רויש
פון שטאַט, וואָס ברויזט,
אין רויש פון שטאַט,
וואָס האָט פון וויי און פּײַן
ארויסגעבליט — א פּײַערדיקע רויז.

אויך מײַנע קינדער ווייסן שוין
(פון נײַעם אטלאַס,
ארויסגעגעבן דורכן „גיז“¹),
אז מאַסקווע אין דער ריי פון הויפטשטעט
איז ערשט די זיבעטע אין גרייס, —
אז הויפטשטעט זײַנען פיל פאַראַן,
אי נאָך, אי ביז...

¹ גיז — מעלכע-פּאַרלאַג.

און איך, איך ווייס נאָך מער:
איך האָב
א ביסל וועלט־טומל פארוכט,
איצט ווייס איך שוין:
אזויפיל טרויסט,
אזויפיל לויין
פאר אלע לידן,
וואָס באשאַטנען נאָר
מיין שווערן גאנג,
וועל איך אינערגעז ניט געפינען
ווי דאָ, אין מאַסקווע־שטאָט,
אף ליכטיקע פארבויעטע רויגען!..

* * *

אי. כאריקן געשענקט

באקענטע, גוט באקענטע ליבע בילדער
פון גרויסן היימלאנד מינעם,
אף בלוי פון הימל ביימער־שפיצן מילדע —
אף הימל פון אוקריינע.

א שטילע שאַ פון רו אין גרינעם ווינקל
ניט ווייט פון שטאָט, פון קייעוו,
איז וואָס, אויב ס'האָט אמאָל א קלייניק יינגל
געלערנט פאָסעק איעוו.

איז וואָס, איז וואָס, אז ס'האָט אמאָל א דיכטער
געפונען ווייטע גראמען,
און ביידע נעמען ווייט־צעשיידטע אין געשיכטע
אוועקגעשטעלט צוזאמען?..

א, צייט! א צענדליק יאָר אין טאָג אין איינעם,
אין איין מעסלעס אין פרייען.
ניטאָ קיין צייט דאָס אלטע צו באוויינען —
באווייז דערזען דאָס נייע!..

* * *

א. פיאטיגארטקען

שיט א שניי,
שיט און שיט,
ס'איז שווער, אוי, ווי שווער,
אין ווערטער פארנארן,
אין ווערטער פארפירן
דעם גאנצן געלויב פון א שטאָט,
דעם ציטער פון טויזנטער הערצער,
רויע, און ווילדע, און צארטע, און שטילע,
אָט הייס און שאַרף, ווי א שטאַלענער שניט,
אָט קאלט, ווי דער שניי.
שיט א שניי, שיט און שיט.

פון העלע וויטרינעס
קוקן ביכער ארויס,
און די וועלט, ווי ז'איז רוי, ווי ז'איז ווילד, ווי ז'איז גרויס,
ווערט מיר מילד, ווי א מוטערשער שוים.
שיט א שניי, שיט און שיט
ערנעץ דאָרט נאָר ניט ווייט,
דאָרטן וואַקסט נאָך און בלייט,

ערגעץ דאָרט אף איטאליעס ראנד...
ערגעץ דאָרט האָט אמאָל נאָך א שניטער געברענט
און דער ווינט האָט געטראָגן דעם רייעך פון ביטערן בראנד
און פון מענטשלעכן ציט'ריקן לִיב.
אָ, ס'איז גוט, וואָס אויב יאָ, ס'איז געווען —
איז אמאָל דאָס געווען.
אך, ווי גוט, וואָס ניט אלץ דאָ פארבלִיבט!
פון דעם פינצטערן דאָר
א פאָר ציט'ריקע נעמען פארהיט.

שיט א שניי, שיט און שיט,
שיט א שניי —
ס'איז געבליבן א וואָרט: גאליִי...
און מיין זון גלייבט מיר גרינג אפן וואָרט,
אז מיר טראָגן זיך שנעל מיט דער ערד
ארום זיך, ארום זון,
און ארום, און ארום, און ארום
אין באוועגונגען ניין...
ער שרײַבט מיר פון קיעוו
(געזונט זאָל ער זײַן!)
מיט שיינע, מיט קינדערשע גענג,
און באשטימט איז די ערדישע ברייט אי די לענג,
ווי זײַן קינדערשער פום איצטער טרעט,
שיט א שניי, שיט און שיט,
ערגעץ וואקסט, ערגעץ בליט.

* * *

מ'ין גאר יונג פרענט
מ'לי מיראטשניק געשענקט

ס'איז שווער צו נאכשפירן דאס שווינדלען פון א ראָד,
נאָר ניט פארגלעבן שווערער —
אונטער ראָד א רענע ליגן.
און אומגעהויער שווער
איז זיין צו ראָד געשמידט,
און יעדער דריי
אף קערפער אייגענעם
אף סאמע מיט
די ראָד איבערפירן.

וואָס גיכער ס'גייט די ראָד,
וואָס אָפטער ס'איז דער דריי,
אלץ קלענער זינגען זיי,
די רעגעס, וואָס טיילן זיי, די אָפּשטאנדן פון וויי צו וויי,
און רעגעס שפרייטן אויס איין ווייגעלענער.
היי, אלע איר, וואָס שפירן נאָך „פון נאָטס גענאָד“,
ווי שנעל, ווי שיינ עס גייט די ראָד,
פארגעסט ניט זיי,

וואָס האָבן יעדער דריי פֿון ראָד
אָפֿ גלייכע שליאכֿן און אָפֿ קרומע וועגן, אָפֿ קערן און אָפֿ ראָגן
אָפֿ זיך אליין געמראָגן.
און זאָל צו אַיך דערניין
דער ווייגעשריי
פֿון דעם געמיט,
וואָס איז צום ראָד געשמירט.

* * *

פאר אָט דער קלאַרקניט פונעם הימל,
פאר אָט דער אומרוקער שטיילקניט אף דער ערד
וועמען דאנקען, וועמען רימען
דאָרט אין הימל, דאָ אף דר'ערד?..

צוויי וועוריקלעך

מינע קינדערס כאוירירם

עס האָבן געלעבט אמאָל וועוריקלעך צוויי,
אין וואַלד אין געדיכטן געלעבט אָט אזוי:

א שפיץ פון א בויס און פון צווייגן א נעסט, —
אום זומער אזוי זיך, אום ווינטער פאר פרעסט.

דאָס עלטסטע געוויסט האָט פון ווינטערס א פאָר,
דאָס צווייטע ניט אלט געווען איז נאָך קיין יאָר:

געוויסט נאָר פון פּרילינג, פון זון און פון היץ,
פון זאפטיקע רעגנס, פון דונער, פון בליץ,

פון צווייגן פון ווייכע, פון צארטינקע הענט —
צו שפרונגען צו יונגע פון שטענדיק געווענדט, —

פון פּורפורנע מאָרגנס, באפערלט מיט טוי,
פון שפילן אף שטאמען פאר אָוונט פאר גרוי,

פון לויפן, פון שרייפלען ארוף און אראָפּ
מיט עקל צום הימל, צו ערד מיט דעם קאָפּ.

געשפרונגען, געטאנצט, ניט געהאט קיין מינוט
אף גוט צו באטראכטן, אז יונג זיין איז גוט.

געווען איז סאָף זומער, טיף גרין און פארדענקט,
מיט לעבן, מיט שווערקייט אף ווינטער באשענקט.

איז איינמאָל אזוי אין א פּרילינג־פּארנאכט
האַט וועוּריקל אונדזערס און שטארק זיך פּארטראכט.

האַט פּלוצעם דערזען, אז דער וואַלד — ער איז ענג,
האַט פּלוצעם דערפילט, אז דער וואַלד — ער איז שטרענג:

נו, סאַסנעס, נו, מאַכן, דאָך נאָך עפעס פעלט!
עס איז דאָך אכויז דעם פּאראן נאָך א וועלט.

מע זאָגט, אז דאָרט ערגעץ א יאם איז פּאראן,
און כוואליעס דאָרט טאנצן אין ווינטישן שפּאן,

און דאָרטן אף יענעם אף אנדערן ראנד
א לאנד איז פּאראנען, א ווונדערלעך לאנד.

.....
„און ווי וועסטו ציען,

און איינער אליין,

אז יאם דאָרטן גרויס איז און וועוּריק איז קליין...
און ווי וועסטו ציען, ווען ס'דונערט, ווען ס'בליצט,
ווען כוואליע נאָך כוואליע מיט שיפן זיך שמיצט.

און וואָס וועסטו דאָרט טאָן — ס'וועט קומען די קעלט,
און נערונג זיך מינערט, און נערונג זיך פעלט...”

נאָר ס'האַט ניט געהאַלפּן קיין וואַר'נען, קיין שרעק —
דאָס וועוּריקל איז אינדערפרי שוין אין וועג.

פון צווייגל אף צווייגל, און פּלוצעם א פעלד —
און ס'איז ברייט, און ס'איז ווייט און ביז מוירע געפעלט,

און דאָרטן א יאם נאָך, א יאם דאָרטן ווארט...

.....
דער טאָג ווערט פּאַרשווונדן, עס פאלט שוין די נאכט.

איז וועווריק געבליבן אין פעלד אין א מיט,
מיט מידקײט פארשטאָכן די קני און די טריט.

א מוירע באם הארצן, אן אומעט ארום,
און הימל מיט ערד דאָרט — פארנעפלט און שטום.

נאָר נאכט האָט ראכמאָנעס, האָט שטיל זי געהיט
דעם ווילדינקן וועווריק אין פעלד, אין דער מיט.

געשלאָפן איז וועווריק, אין כאַלעם געזען,
ווי כוואליעס זיך שפילן אין זוניקן ברען.

און ווי נאָר באגינען דעם ראנד האָט באראָזט,
האָט וועווריק אין וועג זיך און ווייטער געלאָזט.

געשפרונגען איז וועווריק, אנטקעגן — דער וועג,
און איבער זיי ביידע געגאן זיינען טעג.

און איינמאָל אין קלאָרער אין פרייקער שטיל
האָט וועווריק דערהערט אויך די יאמישע שפיל;

האָט וועווריק דערזען אויך דעם יאמישן גלאַנץ,
דעם גלאַנץ, וואָס איז גרייט שוין צום כוואלישן טאנץ.

דערזען — און מיט וועוורישיע אייגלעך געדאנקט
אי דעם טאָג, אי דעם יאָם, אי דאָס הארץ, וואָס פארלאנגט,

אי דעם שטויב, וואָס מאכט שווער, אי דעם וועג, וואָס מאכט מיר,
אי די שאַען פון שלאָף אין א נאכטישער מיט.

און מיט פאָרכט און אָן ווייסן איז וועווריק שוין גרייט
אינגאנצן פארגלייבן דער יאמישער ברייט.

און פלוצעם און נאָענט — א שטילער געווינס —
עס שיפט זיך א צווינגל אן אייגנס, א גרינס.

א צווינגל אָן היים און אָן וואָרצל, אָן שטאם,
און בא זינט און דאָרט ווייט איז אלץ יאם, איז אלץ יאם.

און עמעצער פירט דיך, און עמעצער ציט,
און ווייטער אין ווייטקייט, פון מיטן אין מיט...

א גלאנציקע שאָ — און ס'פארשווינדט שוין דער ברעג,
און ס'איז מיט, און ס'איז יאם, און ס'איז יאם אָן אן עק,

געשווימען איז וועווריק, אנטקעגן — דער גלאנץ,
דער יאמישער גלאנץ נאָך אלץ רויק און נאנץ.

מיט פרויקע פארבן אין שטיל זיך געמאָלט,
באטאָג זיך געבלויט, צו באנאכט זיך געשטאָלט.

נאָר אָט איז געפאלן א פינצטערע נאכט,
אזא פינצטערע נאכט, ניט פאר וועווריקס געדאכט.

און האָט שוין גענומען שארען אף מאָג —
א ווינטל פון ערגעץ טוט פלוצעם א טראָג.

נאָך ווינטל א ווינט קומט פון יאמישע ווייטן,
א וואָלקן א גרויער אף אים קומט צו רייטן.

א וואָלקן א צווייטער פארצוימט אים און קנולט,
און כמארישער רוקן צעבייגט זיך און גרוילט;

און דונער נאָך דונער זיך קויקלט און פאלט,
און בליציקע בייטשן — א קנאל נאָך א קנאל;

און וואסערנער שפיגל אין בראַך און אין שטויב,
און כוואליעם א מאכנע פון טיפן זיך הייבט.

און כוואליע נאך כוואליע פארפלייצט און פארשיט,
און וועווריק קוים אָטעמט פון וואסערנער מיט.

אָט־אָט ווערט מיט לעבן שוין וועווריק צעשיידט,
און וועווריק איז גרייט שוין באגעגענען טויט.

.

קיינער דאָ ווייסט ניט, ניט ווען און ניט ווי —
נאָר שטענדיק נאָך שטורעם — קומט אָן די רוי.

און דער ווינט, וואָס די וואָלקנס רופט אויף און פארקלֶיבט,
אין הימלשע שטאלן אין שטיל זיי פארטרייבט.

עס שטילן זיך כוואליעס, געוואָרן שוין מאט,
און לאָזן אראָפּ זיך צו וואסערנער גלאט,

און נידערן, נידערן, ציען זיך אויס,
צעציען די גלידער אף יאמישן שוים.

און פון בראָך און פון שטויב און פון שטורמישער שפּיל —
איז אלץ גאנץ, איז אלץ גלאנץ אין דער רויקער שטיל.

און וועווריק זיך הוידעט אף צווינגל, אף שיה,
און זעט שוין דעם הימל אין לויטערער טיף...

.
פארזוכט האָט שוין וועווריק אי דרייסטקײַט, אי שרעק,
ווי נעמט מען א וועג שוין, ווי זעט מען א ברעג?

און פלוצעם — א פאָרכטיקער פליגל־גערויש —
אף לויטערער טיף פליט אן אָדלער ארויס.

האָט וועווריקל ווידער די אייגלעך פארמאכט,
און הארץ זינגט איז גרייט שוין צו נייער געפאר...

ווען ס'האָבן זיך בליקן אנטפלעקט אף א רעגע —
איז נאָענט, נאָר נאָענט אָדלערשע נעגל!

צו וואָס דאָ אַן אָדלער, צו וואָס זײַנען נעגל —
דערופּ דאָך אַ מיסע, קיין קאשע ניט פרעגן.

די לופט האָט געלעכערט אַ שנײַדיק געשרײַ,
אין ברייט איבער יאם אין דער הויך זיך צעשפּרייט.

און יאם האָט דערשלונגען דעם בלוטיקן טריף,
ניט רויטער געוואָרן די קאלט־בלאָע טיף.

איז וועוּריק פּאַרכאַלעשט און טראָגט זיך אהין,
צו ברעג און צו וואַלד, וווּ היים זײַנע גרינט...

ווען וועוּריק פון ווייטעק האָט ציט'ריק דערוואכט,
האָבן ברידערשע בליקן אַף אים שוין געווארט.

האָבן ברידערשע אָרעמס געצערטלט, געפּרעסט,
און טרייַ איז געלעגן פון אונטן דער נעסט.

און אלץ איז פאַרשוונדן — קיין שרעק און קיין וויי,
אַ בוים און אַ נעסט און ברידערלעך צוויי.

דער עלטערער מונטערט, דער עלטערער פרעגט:
„דערצייל מיר פון שווערע פון שרעקלעכע טעג...“

זעסטו, דו ביסט שוין דערגאַנגען אליין,
ווי שווער אין דער פרעמד איז, ווי ביטער אָן היים.

געדענקסט, כ'האָב געוואָרנט, געבעטן באַ דיר —
נו זאָג, וועסט שוין קיינמאָל ניט ווערן פאַרפּירט?

געטיינעט, גערעדט אין דער נעסטישער שטיף,
און ברודערשע בליקן מיט צאַרטקייט געפּילט.

געקוקט אין די אויגן, געקוקט און געליענט:
טויזנט מאָל יאָ און טויזנט מאָל ניין!..

א טאָג אזא פאראן

י. פעפערן געשענקט

ס'איז קיינמאָל דאָ ניט שפעט דאָס לעבן צו באַנייען,
ביז ס'איז פון לעבן דאָ א טראָפּן נאָך פאראנען.
א שאָ, א רעגע א נעוויינלעכע דערוויילן

און זאָגן איר:

דו, זיי אן אָנהייב מיר
א ליכטיקער, א נייער,
פון דיר מיין ערשטער טראָט,
פון דיר מיין נייע אנונג.
ס'איז קיינמאָל דאָ ניט שפעט
אפסניי די יאָרן ציילן.
מיט אלעם לעבעדיקן
די מונטערנדיקע לופט
דורך אַטעם טיילן...

פאראן בא אונדז אין לאַנד
אין לויף פון טעג,
באם שידוועג
צווישן גרויען האַרבסט
און שטרענגע קעלטן

א טאָג א זעלטענער, א גרויסער,
א טאָג אזא פאראנען,
ווען יעדער מוז געדענקען,
ווען יעדער מוז זיך צאפלענדיק דערמאָנען:
ער איז אן אידעם
און א מאָנער
און ס'ווערט פון אים געמאָנט דאָ אויך.
אין יענעם טאָג איז גרינג אזוי
דאָס לעבן צו באַנייען
און זאָגן הויך
און פון דער טיף דערקלערן:
איך בין מיט אלע אַיך
אין איין פארשטייפטן פראָנט,
איך מאָן און ווער געמאָנט.

פונעם בוך

„געזאמלטע ווערק“, ב.ו.

(1930)

* * *

אַשערן

דיין טייערן נאָמען —
די ווערטער די צארטסטע
פון האַרצן פון מיניעם.

דיין טייערן נאָמען —
פון טאָמיד, אף טאָמיד...

איך האָב אין דיין נאָמען
זיי אלע געמאַלדן,
איך האָב אין דיין נאָמען געבענטשט —

פארגיב מיר! —
אמאָל אויך געשאַלטן.

איך ווייס, מיין באצויבערטער ברודער,
מיין ליכטיקער מענטש!
דיין הארציקע ליד
האָט בענטשונג פארהיט,
איך ווייס, אז דו האָסט זיך פון שעלטונג געווערט,
פארגיב מיר, מיין ברודער, מיין העלד!

דערפאר דאָך דיין האנט האָט געהאלטן א שווערד,
קעגן פּינטלעכער וועלט האָסטו האסטיק געשמעלט
די ביקס, וואָס אין פינגער אין יונגע געקריגן...
און איך האָב מיין וואָרט דאָ געשמידט און געשליפן —
אויך האס און אויך גיפט זאָל עס טריפן...
פארגיב מיר.

אין נאָמען אין דיניעם איך האָב זיי געמאָלדן,
איך האָב אין דיין נאָמען געבענטשט —
פארגיב מיר! —
אמאָל אויך געשאַלטן...

* * *

אָט אזוי ווערט פון הארציקן טוי
און פון ווארעמע יונגע געבליטן,
אָט אזוי
ווערט פון מענטשלעכן לײב,
וואָס אין צײַט איז געפענטעט, —
ווערט אַ טרוים,
וואָס אין יאָרן, אין ווייט איז געווענדעט,
ווערט געזאנג, וואָס אין יאָרן פארבלייבט
ניט געענדערט.

אָט אזוי
ווערט אַ טרוים,
א לעגענדע.

* * *

דיר, שטענדיקע ענדערונג,
שמיד איך א ליד.
דיר, וואָס דו האָסט זיך דאָ העליש צעברענט,
דיר, וואָס דו האָסט זיך דאָ פלאַמיש צעגליט,
איך ברי מינע הענט,
און איך שמיד דיר א ליד...

רעגנבויגן

אויס רעגן, אויס רוישן,
נאָר טראָפנס פון פערל
אין ליכטיקע שוויסן,
אווו וועסט זיך קערן.

און דאָרטן אין הימל
א פאס איז געבליבן,
א פארבן-געווימל,
ווער זאָגט עס, אז זיבן?

פון זען, פון געניסן
מיין זעל איז שוין שיקער,
די וועלט כ'גיי דערוויסן
מיט עפל פון בליקן.

דערוויסן, באצווינגען,
באפרוכפערן, מערן,
דער הנינט זאָל באדינגען,
דער מאָרגן זאָל הערן.

פון הנינט און פון מאָרגן
מיין זעל איז באטרונקען,

נאָר ערגעץ פארבאָרגן
דאָרט רוישעלעך זינגען:

„די פארבן די זיבן
א צייכן פארהיטן,
א צייכן געגעבן
אף אייביקן פרידן“.

מיין שיקרעם פארשווענקט מיך,
מיין טראַט ווערט אלץ גיכער,
פון קינדהייט געדענק איך
דעם צייכן פון זיכער...

מיין זעל זיך צעשמייכלט:
פון ריך איז זי ריכער,
כ'וועל ווייזן דעם צייכן
איעדן מיין גלייכן.

איעדן באווייזן,
צו יעדן זיך ווענדן:
— איך געדענק נאָך אַ מינסע,
איך ווייס אַ לעגענדע.

אין וואלד

פייגען א מאטאָנע

ניט אומזיסט דאָ קלויבט מען, היט מען
קלאַנגען, ווערטער, מאָסן, ריטמען.

יעדער קלאַנג האָט זײַן באַדײַט,
האָט זײַן אָרט און האָט זײַן צײַט.

וויפֿל צײַגן, וויפֿל שטאָפֿן,
פֿונקט אזויפֿיל גענג און סטראָפֿן.

יעדער גליד און יעדער שיכט
האָט זײַן ליד, האָט זײַן געדיכט.

כ'האָב געהערט, אז ליד איז סאַמעט —
וועלטן־שטאָף אין שטערן־ראַמען.

כ'האָב געוויסט פֿון ליד די טיף —
ספּערן־נאַנג, פֿלאַנעטן־טריף.

כ'האָב געהערט פֿון לידער — זינדנט,
ניט פֿון נאָענט — איז פֿון ווייטנס.

ניט בא זיך — איז דאָרט באַ לײַטן,
ניט פֿון איצט, איז פֿון פֿארצײַטן.

אויך געוויסט, אין לידער זידט מען,
אויך געוויסט, אז לידער שמידט מען.

אויך געוויסט, אז ליד איז שטאַל,
שטאַל, וואָס שטייפט זיך וואָס אמאָל.

אויך געוויסט, אז ליד איז דימענט —
הארטע, שאַרפע, העלע הימען.

אויך געוויסט, אז ליד איז שנין,
שנין, וואָס דרינגט אין שטאַף אַרײַן.

הינט פֿון שנין נאָר וויל איך שפיגען.
ס'איז דאָך דאָ אַ וואָרט: באַגיגען!

ווי איך פֿאָר, דאָ איז ער הי,
ווי ס'איז שפעט שוין, איז נאָך פֿרי.

דאָך פֿארשאַפט מיר זיסע לייִדן
יעדן טאָג זיך מיט אים שייִדן,

יעדן טאָג אין אָפּ, אין גרונט,
זאָגן אים אַ זײַגעזונט.

ניין, איך ווייס, ער איז דאָ שטענדיק,
ס'איז אין אונדז אַליין געווענדעט

זיך דערוויסן, ווי און ווען
אים צו טרעפֿן, אים צו זען.

אים, דעם לויטערן באנינען,
כ'האָב גענומען זיך געפינען.

כ'האָב פארלאָזן דאָרף און שטאָט,
כ'בין ארויס אף גאָטס באַראָט.

כ'בין אין פעלד, אין וואַלד געגאנגען,
כ'האָב געהערט די רויע קלאנגען.

כ'האָב געשפירט און כ'האָב געהיט
אלע ערשטע, ווילדע טריט.

און אף שפירן און אף זוכן
עפשער טויגן אלטע שפרוכן.

אויך א שפריכוואָרט האָב איך מיר,
אלטע, אלטע ווערטער פיר.

כ'האָב אמאָל זיך זיי פארצייכנט
(כ'וועל זיי ברענגען, זייט מיר מויכל).

אויב ס'וועט קיינער ניט פארשטיין,
וועט פארשטיין האָפשטיין אליין.

כ'האָב געווענדעט זיך צו ביימער:
יום ליום יביע אמר: —

ניט פארשטאנען האָבן זיי,
ניט פארשטאנען האָבן זיי...

¹ יוֹיִם לְעוֹיִם יֵאבִיא אוימער — א טאָג צו א טאָג וועט איבער-
געבן א זאָג (טיילים, יט, ג).

הייסט עס, כ'האָב פון שפרוך קיין נוצן?
עפשער קאָן ער כאַטש באַפּוצן?

טראַכט זיך יעדער, וואָס ער וויל,
כ'בין נאָר אויסן — הערט מיך שטיל:

כ'בין אין פעלד, אין וואַלד גענאנגען,
כ'האָב געהערט די רויע קלאַנגען.

כ'האָב געשפּירט און כ'האָב געהיט
אלע ערשטע, ווילדע טריט.

האַט דער וואַלד מיך טיף פּאַרצויגן
און געקוקט מיר אין די אויגן,

אין א יונגוואַלד מיך פּאַרפּירט
און געזאָגט מיר: „שטייט און שפּירט!“

איז א וואַלד מעכניעוו אירצן?
פּרעגט ניט, ניט באַקוועם איז קירצן.

כ'בין געשטאַנען, כ'האָב געוואַרט,
כ'האָב געוואַרט ביז מיט פון נאַכט.

כ'שטיי און שפּיר — אינמיטן־דרינען
עס באַווייזט זיך מיין באַגינען.

ס'האַט מיין האַרץ פּאַרשווענקט א פּרייד,
כ'שטיי און קוק — צו ווּנדער גרייט.

קינע ווערטער קאַנען דינען
איך צו מאַלן דעם באַגינען,

ווי ער שטייט און ווי ער גייט —
ס'האָט מיין האַרץ פארשווענקט א פרייד.

איינס איז מיר נאָר איצט געבליבן,
איך אין פראָסטע ווערטער געבן,

וואָס איך האָב געזען דאָרט און...
וואָס באַגינען האָט געטון.

ער האָט שטיל א פונק פארלוירן,
אים געווינקען — ווער געבוירן!

און פארזאָגט אים: — גלי און בלי,
און צעפלאַנץ זיך אינדערפרי.

האָט דער פונק (נאָך נאָר א בלאסער)
אים געענטפערט און געכאזערט:

גלי און בלי, און גלי און בלי,
און צעפלאַנץ זיך אינדערפרי.

האָב איך שטיל געווארט מיט ציטער,
כ'קוק — דער פונק איז פערלמוטער.

גלי און בלי, און גלי און בלי,
כ'גיב א קוק, עס שפריצט דער פרי.

האָט דער וואַלד מיר שטרענג באפוילן,
איך זאָל אלעמען דערציילן.

זעט, באַגינען זיך באהאלט
דאָ בא מיר אין טיפן וואַלד.

און פון זיך נאך כ'וועל דערגעבן:
שיין און שיין און שיין איז לעבן!

ווי איך פאָר, דאָ איז ער הי,
ווי ס'איז שפעט שוין, איז נאָך פרי.

ווי איר זינט דאָ ניט פארנומען,
זעט, אז אינד זאָל אויך נאָך קומען,

איינמאָל אויסקומען זאָל אינד
אלץ צו זען מיט מיר באגלינד.

האַלאַסייעווער וואַלד, 1929

פונעם בוך

„געקליבענע לידער“, ב. ה. II

(1931)

* * *

ח. טאקארסקין געשענקט

מיין אָנהייב־היים, מיין שטעטלע, מיין קלייניקס,
געהאט האָט פון אמאָל אַ ביסל גליק.
געהאט אַ וואַלד, אַ טיך און פעלדזן שיינע,
וואַרשטאטן, שטיינגריבער און אַ פאַבריק,
מיין שטעטלע, מיין קליינס!

מיין שטעטלע, מיין קליינס, עס האָט געליטן
ווי אַלע מיר, די מענטשן און די שטעט,
נאָר ס'האָט די שאַנד פון אָנמאַכט אויסגעמיטן,
געקעמפט, פון רויבער שענדלעכע געשפּעט,
מיין שטעטלע, מיין קליינס!

מיין שמעטעלע, מיין קליינס, אין יארן טויבע
האָט פרי דערהערט דעם נאָמען באַלשעוויק,
דערפאר האָט עס געהאט אַ ביסל גליק
און שוין געגרייט פאר זיך און טויט פאר רויבער,
מיין שמעטעלע, מיין קליינס!

סילועטן

בלוי איז בלוי, און ראָז איז ראָז,
און צו נאכט־צו ווערט אלץ שוואַרץ,
איז פאָרוואָס זשע, איז פאָרוואָס
ציטערסטו אזוי, מיין האַרץ?

אך, מיין האַרץ האָט זיך דערמאָנט,
אך, אָט זע איך, זע איך זיי
אף בלוי־ראָזן האַריזאָנט —
צאפעס באַרניקע א ריי.

שוואַרצע צאפעס, שטרענג געשניצט
שנירן זיך באַם האַריזאָנט.
אָט זיי גייען — אָט ווי איצט,
און די געגנט כ'האַב דערקאָנט.

רעכטס די בערג, און לינקס דער יאם,
און דער זוים פון טאָג און נאכט.
אף דעם ראַנד און אף דעם ראַנד
גייען צאפעס זיך באַזאכט.

און דער אוּטאָ שוועבט און שוועבט,
און דאָס אויג דאָס בילד פאַרהאַלט,

און מיין הארץ אין ציטער לעבט
בא דעם זויס פון יונג און אלט.

ווי פארנארט מען עס אין וואָרט
אָט דאָס פראָסטע, שטילע בילד,
וואָס האָט אופגערירט מיך דאָרט
און אָט דאָ איך האָב דערפילט.

מיין גאָב

1

מיין גאָב, מיין דיכטערישע גאָב,
מיין שווער געשאנק!
ווי שווער איז דײַך צו גרײַפֿן,
ווי שווער איז דײַך צו האַלטן און צו טראָגן,
אך, ווי שווער!

צי בין איך ניט דער יעגער
פון יענעם אומגליקלעכן פּאַנג,
ווען ס'איז ניט קלאָר געוועזן — וועמען ווער:
דער בער דעם יעגער אָדער גאָר פּאַרקערט:
דער יעגער האָט דעם בער.
איך זוך, איך לאָקער, און איך נישטער,
איך בענק, איך לעכץ, כ'גיי אויס נאָך דיר,
און דו? — דו ביסט אין מיר און האַלטסט מיך שטום.
און פּלוצעם:

ווען אלץ ארום מיך צווינגט פּאַרגעסן,
ווען כ'וויל פון לײַבטקײַט אף דער וועלט געניסן,
ווען כ'וויל ווי אלע האָבן און פּאַרמאָגן
דאָס ניכטערע, דאָס נייטיק ביסל וויסן,
דאן קומסטו פּלוצעם אָן,

ברויזט און מיט פלאמען דורכן נעפל,
מיט לויכטנדיקן רויך,
און מיין באוויסמזיין ווערט פארפלייצט
פון שוימענדיקן פייער.
פון גומען,
פון די ליפן שווימען הייסע רייד,
מיין אויער הערט זיי קאם.
ער פורעמט הייסערהייט אין רייען שטאָלענע
געקליקלעכע געשרייען.
און טיפע בענקשאפט טרעט ארויס
דורך בלאָוון גלאַנץ פון שטאַל,
און קרעפטן פעסט געבונדענע
אומזיסט זיך רייסן
דורך דעם קלונג פון אייזן,
און ס'ווערט געקייטלט און געשמירט
אַט דאָס, וואָס הייסט דאָ „ליר“.

2

וואָס דארף איך זי, מיין שיינע גאָב,
אז איך בין איר אוועקגעגעבן?
זי צערט מיין קערפער, ווי אַ ראָב,
און פון מיין טויט זי שעפט זיך לעבן.

וואָס דארף איך זי, די שיינע קראפט,
אז כ'קען זי זעלטן נאָר באצווינגען?
אז ווען זי וויל, זי קומט און שאפט,
און מינע ביינער ריידן, זינגען.

ווען ס'איז דער קאַפּ אין יאָך גענייגט —
אין שווערע שורעם לויכטקייט שפרייטן!

און ווילקלאנג וועגן אפן לויט,
ווען ראש מיר שפאלט די אויער-הויטן!

וואָס דארף איך שאַרפֿן יעדן קאַנט,
וואָס דארף איך איצט די ווערטער מעסטן,
ווען ס'ברעכט די האַנט די פעסט פאַרפּרעסטע
צעשפּרייזטע פענעס נאַכאַנאַנד?

* * *

רויש פון רעדער, רויש פון רעדער.
דאָרעם־מינרעו ווערט דערווייטערט.
ווידער, ווידער, ווידער, ווידער
ווערט מיין גניסט אין וועג געלניטערט.

אָוונט, אָוונט, טיף אין אָוונט,
אין א זיט א פאס פון רויםן
גלייך דער אופגאנג איז דאָרט נאָענט,
און ער שילט זיך פון די שויטן.

פון די טונקלע ווייכע שויטן
שילט זיך אויס דאָרט א פרימאָרגן.
שוועבט דער צוג, עס בלייבט דאָס רויטע
אין א זיט און ווערט פארבאָרגן.

.
.
.
.

ס'איז מיין קינדהייט דאָרט פארשווימען
און אף שטרויכן דאָרט צעהאנגען;

ערשטע ווייען. ווייען שמומע,
ערשטע הארציקע געזאנגען.

* * * * *
* * * * *

אין וואגן

א רעגן

פון אינדערפרי היינט גייט און גייט
א שטילער, א מעכניעדיקער רעגן.

ס'איז טיף אין פרוילינג,
ס'איז ענדע מיני,
איך בין אין שטאָט,
נאָר אלע מיניע כושים שפירן,
וואָס טוט זיך דאָרט —
אין דאָרף,
אין גרויסער וועלט
פון פעלד.

פון אינדערפרי היינט גייט און גייט
א שטילער, א מעכניעדיקער רעגן —
ס'איז זיסע זאפט,
ס'איז קראפט
פאר ווייטערדיקן וויקס,
און אויך
איז אזא רעגן פעך
און סאם
פארן פרעכען ווירבלענדיקן יאם

פון פליגעלעך און פליגן,
וואָס שעדיקן
די פעלדער און די סעדער...
ס'איז אזא רעגן
א גרויסער קויעך,
וואָס קאָן באוועגן
שווערע רעדער!
א שטילער, א מעכניעדיקער רעגן...

איך בין אין שטאַט,
איך הייב זיך און מיט ערשטן פּינאָ
פון אונדזערע פאבריקן,
איך זאפּ אין זיך דעם רויש
פון טלאָען און פון רעדער אפּן ברוק,
דעם רויש פון טויזנטער געצינגן און מאשינעס.
נאָר איך געדענק,
אז ס'איז
די שטאַט א ריז,
א פעלד
אין יאם פון פעלד,
און אלץ איז איצט
פארטיפט אין גרינען,
ווי וואָס זיך ריכטעט
אין מילדער שטילקייט
אין שוים פון ערד —
אין באַדנדיקע אַנרוישיקע מאשינעס.

כ'געדענק עס שטענדיק...
און ערגעץ טיף אין מיר
ווערט ריף די שטילקייט,
וואָס שווימט ארום פאר שטורעם.
און ווי פון לאנג,

פון שטענדיק
איז מיין צעשטרייטער בליק,
וואָס וואַרפט זיך אָן אַף אַלץ,
אַצינד אַהין, אַהין, אין טיף פֿון האַרץ
געווענדעט,
און כ'הער ניט אַוּף באַ זיך צו פרעגן:
ווען?

ווען קומט זי אָן, די רעגע?
די רעגע, וואָס ברענגט דאָרט אין באַוועגונג
די שווערע סוידעסדיקע קייט
פֿון טיפֿן דויערנדיקן שאַפֿן,
די לאַנג געאַרטע ציטערדיקע רעגע...

פֿון אינדערפֿרי הנינט גייט און גייט
אַ שטילער, אַ מעכניעדיקער רעגן.

ווי גרין, ווי ברייט
די שטאַט זעט אויס פֿון מיין באַלקאָן,
איז ווינציק מיר,
און ענג איז מיר אין צימער,
מיך ציט אין רעגנדיקער נעץ —
אין פֿיכטע פֿאַרהאַנגען
אַ שטאַמישע פֿראַנטאַנען,
וואָס לאָזן גרינג מיך דורך,
וואָס לאָזן מיך פֿאַרבײַ
און הערן אַלץ ניט אַוּף צו הענגען...

אַט פֿאַרט אָן אַ טראַמוווי...
פֿאַרקערעוועט באַם ראָג...
עס העלמעוועט דער רעלס פֿון אונטן.
פֿון אויבן טרייבט דאָס רעדעלע באַם דראָט,
און פֿון דער שפּיל,

וואָס „אָפּ“ און „צו“
 דאָרט פירן אין עלעקטרע-שטראַם,
 גיט פּלוצעם זיך אַ שאַט
 אַ הויפּן פּונקען:
 רויט און בלוי און געל און פינאַלעט.
 און איינער אזא פּונק
 דורך שפּיגל פּון מיין אויג
 פּאַרקלויבט זיך ערגעץ טיף,
 און ס'זוערט דאָרט פּלוצעם קלאָר,
 און ס'גיט אַ טרייב,
 און ס'גיט אַ טאַרע,
 און ס'גיט אַ גיי אין מיר
 מיין צאַרטסטער, מיין קרעפּטיקסטער מאַטאַר...

אין פּולער ליכטיקייט, אין העלקייט
 ער נעמט, ער נעמט, מיין מעכטיקער מאַטאַר,
 אַ שנעלקייט נאָך אַ שנעלקייט,
 און איך דערזע די שטאַט
 פּון העכסטן דאָך
 ביז נידעריקסטן ציגל דאָרט אין קעלער,
 און ס'דרינגט מיך דורך
 דער גאַנצער גרויסער זין
 פּון שטאַט,
 פּון איר געשפּאַנטער און געפּלאַנטער אַרבעט,
 וואָס האָט אין זיך
 אַ האַרץ פּון יענער ברייטער וועלט,
 פּאַר יענער העלער הייד,
 פּאַר וועלט פּון פעלד,
 וואָס גרינט.
 דער גאַנצער גרויסער זין
 פּון שטאַט,
 וואָס דרינגט מיט איר געצינג און איר געדראַנג

אין יענער דרעמלענדיקער שטילקײַט,
וואָס איז צענאָסן רײַך
אף לאַנגער פּלאַך פּון טײַך,
אף גראָז און אף געשטרויך,
כ׳באַגרייף דעם גאַנצן גרויסן זײַן
פּון שטאַט,
וואָס דרינגט מיט איר געצײַג און איר געדראַנג
אין נאָגנדיקער שטילקײַט,
אין שלעפּערדיקן דאָרפֿישן געזאַנג
און טרייסלט און צעטרייסלט
דאָס אלטע שטרויענע פּאַרמעגן...
א שטילער, א מעכניעדיקער רעגן...

פונעם בוך

„פרייד פון נייעם זיין“

(1933)

* * *

ניט לאכץ, ניט וויינען,
נאָר פאַרשטיין.
שפיגאַזע

אויג אף אויג מיט דיר
איז מיר גאַרניט שווער.
זוך איך דיר און שפיר
אף מיין יעדן קער
אף דעם ענגן שטעג
פון דער הארטער ערד,
אף דעם בריווטן וועג,
דאָרט, וווּ הימל ווערט.

* * *

אַט די וועלט, ווי זי איז,
מיט איר היך, מיט איר ברייט,
אַט די וועלט, ווי זי איז,
ווי זי שטייט, ווי זי גייט,
מיט איר „פון“, מיט איר „בין“
בין איך גרייט הינט אפסני צו באנעמען.
און דעם גרויסן אלצדינג
אונטער נייעם באדינג
געבן נייע און ריכטיקע נעמען
און אויך זיך,
אויך מיין אייגענעם „איך“,
גאָר אפסני
אונטער אופזיכט צו נעמען.

אויך מיין אייגענער בליק
ווארפט שוין ווירקלעכע ליכט
אונטער שטרענגער געוואָרענע ברעמען,
און מיט שארפֿקייט פון הויכן געריכט
אויך מיין אייגן געזיכט
איז ער גרייט צו באנעמען.

אוטאָפּאַרטערט

Люди наедине с собой.

М. Горький.

וואָס איז דאָ, אייגנטלעך, פּאַרגעקומען?
כ'קאָן זיי נאָך ווידער, נאָך ווידער באקומען,
די שטיילע, די קינדערש פארווינדערטע אויגן...

זאָלן זיי דאָרטן, די קנייטשן, זיך קלעמען —
כ'דארף נאָך פארהייבן די שטרענגערע ברעמען,
זיי האלטן דערווייטערט און רונדיק צעצויגן...

העכער און ווייטער די קנייטשן פארטרייבן
און אף א רעגע נאָך קינדיש פארבלייבן
מיט שטיילע, מיט קינדערש פארווינדערטע אויגן...

נאָר אף א רעגע, נאָר אף א רעגע
וועלן נאָך בליקן ניט מאָנען, ניט פרעגן
אונטער דעם שווערן גערוניצלטן שטערן...

פּרילינג

א. גורשטיינען

פּונּוואנען קומט ער אָן,
דער פּרילינגדיקער אָטעם?

ס'איז איצטער ווינציק מיר
דאָס צו גענויע וויסן,
אז ס'האַט די ערד
זיך צו דער זון
א ביסל
נעענטער געקערט.

איך ווייס נאָך ניט קיין מאָס
פאר מיין באניטער שפּירונג,
איך האָב נאָך ניט קיין וואָג
פאר שטראַלנדיקער צירונג,
וואָס
איך פארמאָג,
וואָס הענגט ארום די ווענט
פון מיין געביין.
נאָר איינס איז קלאָר:

פון אלע מינע טונקעלע לאסטן
בין איך ריין.

נאָר איינס איז קלאָר:
איך בין באַם אָנהייב ערשט
פון מיין דערפילונג,
ס'איז אָנהייב יאָר,
ס'איז פּרילונג!

פאשעט, איינפאך,
פראסט, געוויינלעך

זוסקינען געוידמעט

פריילינג, פריילינג!
אף קאשטאנען פרישע בלוונג.
יעדער צווינג מיט ליכט באצירט,
קוק דאָרט אויבן,
קוק דאָ אונטער
אף דעם אל, אף דעם באזונדער,
אף דעם קלאַל און אף די פראַטים!
אלץ איז איינפאך,
אָן כידושים און אָן ווונדער!
פראַסט און פאָשעט און געוויינלעך,
ווי די לופט און ווי דער אָטעם!

פריילינג, פריילינג!
אף קאשטאנען פרישע בלוונג,
יעדער צווינג מיט ליכט באצירט.
איך בין היינט פילפאכיק מונטער,
ווייל איך ווייס, ווי אָט דער איינפאך,

ווייל איך ווייס, ווי דער געוויינלעך,
און דער אל, און דער באזונדער
היט אף יעדן טריט א וונדער,
און א יעדער פרישע ליכט
ווי א נעם איז קאמפליצירט.
איך בין היינט פילפאכיק מונטער,
ווייל מיין ברייט צעצוווינגטער וויסן,
ווייל מיין טיפע, הויכע שפירונג
ניט פאר מיר, פאר מיר אליין נאָר,
איז א טייער, טייער צירונג,
נאָר אָן אופהער האלט אין פליסן
אָט דער ברייט צעצוווינגטער וויסן
איז מיין ארבעט־לאנד דעם גרויסן
אויך פאר הונדערט־טויזנט־טויזנט,
און מיין יעדער פרישער ריר
אומעטום און דאָ און דאָרטן
פרייער, שפעטער, איצטער, מאָרגן
ווערט פילאָטעמדיק דערשפירט...

קאַרנבלי

קאַרנבלי — איר אווירינגלעך,
ניט קיין רינגלעך — צארטע הענגלעך,
ניט אף אויער אופגעהאנגען,
ניט אף סטויפעס, ניט אף שטאנגען.
טעג געציילטע, נעכט געשענקטע
אף א הערל אופגעהאנגען,
אף דעם צארטן לייב פון זאנגען,
קאַרנבלי מיט דופט געדיכטן,
אַטעמען מיט דיר — הייסט דיכטן.

* * *

עלי באר! (במדבר כא, יז)¹

כי מיכאעלסן מיט ליבע

שלאַף ניט, ברונעם,
אין דיין וויג,
גיי אוף, ברונעם,
פון דיין טיף!
גיב מיר, ברונעם,
פון דיין טיף
א שטיק.

ברונעם, הער נאָר
אין דיין וויג:
ס'גייט מיין עמער,
ס'גייט מיין שטריק.

וויג זיך, ברונעם!
נאָך א וויג!

¹ אלי, בעייר — גיי אוף, ברונעם! (באמידבאָר, כא, יז)

שעפ, מיין עמער!
שלעפ, מיין שטריק!

גיי אוף, ברונעם,
פון דיין טיף,
טראָפנס רינען
טריף, טריף, טריף...

גיי אוף, ברונעם,
גיי ארויס!
טויזנט זונען
איז דיין שוים.

און פון עמער
און פון שטריק
וועל איך נעמען
טיף א שטיק.

און פון עמער
און פון שטריק
וועל איך נעמען
וויי מיט גליק.

פערסיי

ניט אונדזער שטאַלצער „קראסין“,
ניט „מאליגין“, ניט „סיביריאקאָוו“,
ס'איז נאָר אַ קלייניקע עקספעדיציע־שיפּל,
דאָס דאמפּערל „פּערסוי“.
און ניט קיין וועלט־אנטדעקערס
אין יאָר אין דרײַסיקסטן
אף אַט דער שיף זײַנען געשווומען —
מאטראָסן אונדזערע,
סאָוועטישע געלערנטע נאָר יונגע,
מיין ווילע שוועסטער שיפרע
צווישן זיי.
נאָר איך וויל, אז אַט דער אלטער נאָמען,
וואָס האָט אזויפיל שוין גילגולים,
זאָל איצטער דורך מיין ליד „פּערסוי“
א נײַעם דיכטעדישן טיקן קריגן.

און אלע, אלע
(כ'שטרנד דאָ אונטער — אלע),

1 פּערסיי — א מיטאַלאָגישער גאַט, אויך דער נאָמען פון א געשטערן אין
צאָפּנדיקן האלבקיילעך.

וואָס לייענען ייִדיש, זאָלן זיך דערוויסן,
ווי ברייט עס איז פארשפרייט
דער שטראָם פון וויסן
בא אונדז אין ראטנלאנד,
ווי ס'פירט די קאָמוניסטישע פארטיי.

נו, שטעלט זיך פאָר, איר ווינט אין דאָרעם,
אין אונדזער שיינעם קיעוו,
זאָל עמעצער נאָר פרווון זאָגן,
אז די נאטור ארום איז אָרעם!
נאָר אויב בא אונדז איז דאָס דערלויבט,
א דיכטער זאָל פאר זיינע ווערק
א מעגלעכקייט פארמאָגן
א פאָר טאָן אויך אהין צו די קאווקאזער בערג,
פארשטייט זיך, אז מ'איז טיף צופרידן.
איז איינמאָל אין א ליכטיקן סענטיאבערטאָג
אין קיסלאָוואָדסק
(700 מעטער העכער יאם)
האָב איך געקריגן א ראדיאָ-טעלעגראם —
פינף ווערטער בלויז, אָט זיינען זיי:

Привет. Мурманск. Море. Радио. Персей.

אהא! ס'איז זי, די ערשטע
פון דוירעם, דוירעם סטאָליארעם
און שטעטלדיקע יודן,
האָט דעם פאָליארן-קרייז
שוין דורכגעשניטן
און שווימט אצינד אין צאָפן-יאם,
אין לאנד פון אייז
אריינגעשפאנט.

געבוירן אין א דערפעלע א קליינס,
אין אָרעמקייט, אין עגנשאפט אויסגעוואקסן,

א פאק פון שווערע זאָרגן
פון קינדהײַט שוין געהאט
אף יונגע אקסלען...
וואָס האָט געקאָנט דערוואַרטן
פון ענגן, האַרטן, אָפגעצוימטן לעבן
א יִדִיש מײדעלע אזױנס?
אין געבעכדיקער דאָרפֿשול אָנגעקומען,
געגעסן קעסט באם קאפּצעדריילע קוואשע
(אינינעם מיט זײַן זון מיט טיכאָנען געלערנט).
און ווינטער וווּ?
ווהיין אהינטאָן זיך?

נאָר ס'זײַנען יאָרן ברויזיקע געקומען,
און זי איז אויך ארויס
צו „רויבן“, צו באקומען
פון אלץ, וואָס איז בא איר,
בא פיל אזעלכע, ווי זי, געווען אוועקגענומען.
אין קיעוו, אין יִדִישן פּערטעכניקום,
דערנאָך אין מאַסקױע, אין ראַבפּאָק,
דער ערשטער מ.ג.א.2 — פיזמאַט,
און בײַגעווען און מיטגעהאַלפּן
דער גרינדונג פון א נייעם אינסטיטוט.
(אין צענדליקער און הונדערטער
געוואקסן זײַנען אינסטיטוטן,
פאר טויזנטער, פאר הונדערט טויזנטער
סטודענטן נייע, יאטן ווילע,
לערנער גוטע און געטרייע בירגער
פון ראטנלאַנד פון גרויסן...).

1 ר א ב פ א ק (א ר ב פ א ק) — ארבעטער־פאקולטעט.
2 מ. ג. א. — מאַסקױער מעלכישער אוניווערסיטעט.

א ביסל וויסן אָנגעקליבן
און ווייטער בא דעם אינסטיטוט געבליבן.
און אָט אזוי,
פון אינסטיטוט פון געאָפּיזישן געשיקט,
איצט שווימט מײַן שוועסטער שיפרע
אף דעם דאמפערל „פּערסיי“
אין צאָפּן־יאם, אין לאַנד פון אײַן,
און פּאַרשט די הייבן דאָרט
און פּאַרשט די טיפּן.

* * *

זאכן ליגן, זאכן הענגען,
שוועבן זאכענישן מענגען...

כ'שוים ארום א טאָג א גאנצן
אין דעם יאם פון קלייניקייטן,
מינע בליקן זיך צעשפרייטן,
זאכן שפרינגען, זאכן טאנצן,
שטויסן אָן זיך איינס אָן צווייטן,
כוואליעס זאכענישן גלאנצן...

פול מיט צאפל, פול מיט רירן,
כוואליעס טאנצן, שעמערירן...

פון דעם יאם פון קלייניקייטן,
פון דעם שוים פון קליינע גלאנצן
ציט ארויס מיין נעץ מיין ברייטע
איינעם א געדאנק א גאנצן.
ציט פאמעלעך, נאָר אנטשיידן,
ציט און ציט א טאָג א גאנצן.

פון דעם יאם פון קלייניקייטן
איינעם א געדאנק א גאנצן,

וואָס פארהיט אין די געהירן
אלדאָס שוועבן, אלדאָס רירן,
אלדאָס שפּרינגען, אלדאָס טאנצן,
אלדאָס זיין און אלדאָס גלאנצן...

פונעם בוך

„לידער“

(1935)

* * *

א ווייטער דאך־פענצטער פארכאפט האָט אף זיין גלאט
א שטיקל זונען־בראנד, וואָס זינקט און זינקט.
ס'איז טיף אין הארבסט. דער לעצטער בלעטער־פאל.
איך שטיי ווי אף דער וואך,
און ס'ווארט מיין בליק,
ביז ס'וועט די ציונג־קראפט פון ערד
זיך נאָכאמאָל באַמזען
פון פּיכטער צווינג
א געלע בלאט אראָפּצוּזען.

קאמפאס

ס'איז נאכט.
און שטערן זען אן עק און זען א ברענג...
און פול מיט סאך איז אלץ, וואָס איז באוויסט און איז באקאנט.
אין רונדן שאכטל אף מיין בליכער האנט
א פאסיקל אן אינזערנס — מאנגיט —
אלץ ציטערט אף א שטיפטל אין זיין מיט,
פון אונטער דעק פון גלאַז
אהין, אהין צום צאָפן־שטערן ציט...
פארוואָס? פארוואָס?..

מיין הונט

פון וועג — פארשווארצט, פון זוכן — דול,
אינמיטן שליאך איז ער געלאָפֿן.
אין יעש איינגעשפאנט, ווי אין א שווערן אָל,
ווען אים אנטקעגן האָט מיין הארץ מיין יינגלש זיך געטראָפֿן
און ס'האָט א „ניא“ א וואָרף געטאָן מיין קינדערש קאָל.

א ראבער איז ער, אף געלן — ווייסע פליאמען,
א פאָר געטרייע אויגן, פול מיט טיפער שנין,
און אז ער האָט די אויגן אופגעהויבן אף מיין מאמען,
האָט זי א מאך געטאָן: „נו, זאָל ער זיין!“

פון זיין פארגאנגענהייט האָב איך געוויסט צוויי זאכן:
ער האָט געהאט א באלעבאָס, געשפירט זיין יעדן ריר.
א נאָמען האָט מען אים געגעבן, ווער ווייסט ווען...
נאָר איצט מיין יינגלש הארץ איז זינס געווען.

און ער האָט זיך גענומען וואכן
אף מיניע טריט דורך שפאלט פון אונדזער טיר...
און איך האָב ניט געפונען אים, דעם אלטן נאָמען זינעם,
פון צווישן נעמען, וואָס טראָגן בא אונדז הינט,
און אונטער גאָר א נייעם נאָמען, נאָר אינגאנצן מיניעם,

האָט ער מיין יינגלשן ארום שוין טרײַ געדינט.
און איך בין יונג — די גאנצע וועלט איז מינע —
און האָב אַ הונט אַ גוטן אויך דערצו,
און יעדער יאָר אלץ שטארקער, פלינקער ווערן מינע פים
און שוואכער ווערן זײנע,
ער דרייט זיך אָפט ארויס פון איבעריקע גענג
און זוכט זיך שוין אַ ביסל רו...
ס'איז פּרילינג שוין געווען, און ווארעמע פארטאָגן
די שווארצע פעלדער האָבן מילד באטויט...
צום גראָבן לעבן שטעלכל האָט ער שטום פארטראָגן
די לעצטע אנגסטן פון זײן שטילן טויט.

ס'איז ווידער פּרילינג,
די רינשטאָקן שוין זײנען דורכגעשליפן
מיט ערשטע וואסערן...
פון טאָפּאָל לעבן גרויער וואנט
געדיכטע טראָפּנס טריפן, טריפן.
ווער בלאַנדזעט דאָרט אַה פעלדער פּרײַע,
ווער האָט מיך דאָרט דערמאָנט,
וואָס שײַן פון אויגן הינטישע געטרײַע
האָט פּלוצעם אופגעפלאמט
אין מיין אַ ליד.

כוננים ביד

„געקליבענע ווערק“

(1937)

פאר אלע

כ'האָב ליב דאָס מענטשלעכע געזיכט
אין אָנשטרענג און אין שמיכל.
זאָל זײַן, אז ניט צו מיר
געווענדעט איז די ליכט —
איך ווייס, זי וועט צו מיר דערגרייכן.

כ'האָב ליב די שמיכלענדיקע פרייד.
זאָל זײַן, ניט איך בין שולדיק:
די פרייד צו מיר דערגייט,
מיין ענטפער איז איר גרייט,
און שטענדיק כ'ווארט אף איר געדולדיק.

איך ווייס גענוי פון פרייד די פרייז,
אז מי און לייך און ווייטעק —
א דריילינג — פריער שפרייזט,
אז פאר דעם צארטן גניסט
דער שטאף אפרער גייט, דער נייטיק...

איך ווייס דאָס אליין, נאָר כ'ווער ניט מיד,
איך שפיר די פרייד פון אלע:
דאָס איינצלנע געמיט
אין פלייס, אין אַנשטרענג בלייב
און גרייט די פרייד פאר זיך, פאר אלע.

אונדזער גאַרקי

פון קינדווייז אָן געליטן שווער, געזוכט, געשפּאַנט
אין אלע ווינקעלעך פון גרויסן גרויען לאַנד,
געזען אזויפיל קנעכטשאַפּט און אזויפיל ווייטעק,
און אויסגעהערט אזויפיל קרעכצן און געווייזן...
און שטאַלץ האָסטו געפרעגט: ווער זאָגט עס, אז ס'איז נייטיק?
און האָסט פּאַראַקשנט אויסגעשריגן: ניין און ניין!

פון יוגנט נאָך האָט לענין דיר דערלאַנגט די האַנט,
פון יוגנט נאָך האָסטו אין קאַמף זיך איינגעשפּאַנט
און טריי געבליבן לענינס ליכטיקע געבאַטן,
פונדווייטן נאָך האָסטו דערזען די גרויסע שאַ
און יעדער צווייפּל אָפּגעוואָרפּן און צעטראַטן,
דער גאַנצער וועלט געמאַלדן מוטיק: יאָ און יאָ!

די שניין פון בליקן דינע זיכער לויכט אונדז היינט
און רופט און ווארעמט פריינט און שלאָגט און שמעטערט פּינט.
דיין נאָמען טראָגן גאַסן, ביסט א שטאַט, א קאַנט,
ביסט אונדזער הייסע ליבע צו דעם פּאַטערלאַנד.

1937

פארבן

וויפל פארבן האלט באהאלטן
אָט דער גרויער פרישער דרויסן
אין די קארבן, אין די פאלדן,
אין די צעלן, אין די שויסן.

זעט איר ניט דעם הויך דעם ראָזן,
וואָס אף קנאַספּן ליגט צעשאַטן,
גרינע, שפּיזלדיקע גראָזן,
וואָס צעשפאלטן שוין דעם באָדן?

וויפל זעלטענע קאָלירן,
וויפל שפּיל איז שוין פארבאָרגן
אף די אָוונטיקע טירן,
אף דעם טויער פון פרימאָרגן.

און אין גרונט פון פארבן אלע
אף באַפּרייטע ווייטע רוימען
לייגט זיך ברייט דער קלאָרער בוימל
אף דעם גאָלד פון ערשטע שטראַלן.

און דאָס אלץ איז נאָך פארבאָרגן
אין די גרויע פּאַלעסטן,
וואָס דאָס אויג ניט קאָנען זעטן,
נאָר דאָס האַרץ שוין צווינגען נאָגן.

1937

פונעם בוך

„אין אונדזערע טעג“

(1939)

טוי

די זון איז אין טראָפן וואסער.
(פאלקס־אויסדרוק)

אַט איז זי, די ליכטיקע רעגע,
די רעגע פון דיכטונג, פון דענקען,
ווען ביידע זיי דארפן ניט פרעגן,
ווען ביידע נאָר ענטפערס זיך שענקען.

זיי ביידע — דאָס האַרץ און דער זינען —
אין איינקלאַנג זיי זינען, צוזאַמען,
ווי אַט אַדי טראָפנס — רובינען,
ווי זוניקע ברעקעלעך פלאמען.

ווי אָט אָדער טוי — די רובינען,
ווי זניקע ברעקעלעך פלאמען,
ווען טראָפנס זיך קאָנען פארגינען:
און וואסער און פייער — צוזאמען.

ווען טראָפנס זיך קאָנען פארגינען
און קיילעכיק זינען, ווי יאמען,
ווען ביידע — דאָס הארץ און דער זינען —
אין איינקלאנג זיי זינען, צוזאמען.

פארוואנדלונג

נעם איך און פארמאך די אויגן
און דערנע א נאנצע וועלט,
ניט געשטויגן, ניט געפלויגן,
וואָס געווען און וואָס נאָך פעלט.

ס'איז די וועלט פאר מיר צעעפנט,
און מיין זען האָט גאָר קיין שיר,
נאָר... איך קאָן אליין ניט טרעפן
צו מיין גוט באקאנטער טיר...

טוט א פיק אמאָל אין מויעך:
ווייסט, דיין ריזע טונקלער ווערט,
און פון פאַרשטעלונג דער קויעך
ווערט א ביסל אָן זיין ווערט.

ווייל כ'האָב ליב די וועלט באפאלן —
איך באגרניף און איך באנעם
מיט די פינעף כושים אלע,
מיט דעם שפיגל אונטער ברעם.

טראָגן ברילן פריינט שוין ראָטן,
ס'האָט בא מיר ניט קיין באטרעף,

ס'איז ניט מער ווי אָט דער שאַטן,
וואָס מאכט בוילעט דעם רעליעף.

כ'וועל די טונקלקייט פארטרייבן
מיט דער העלקייט פון מיין ליד,
און א מונטערער וועט בלייבן
פולער גאנג פון מיין געמיט.

ס'ווערט אינגאנצן ניט אנטרונען,
וואָס מיט ווערטער זיך באקליידט,
ס'וועט זיך ווידער נאך געפינען,
וואָס מיט לידער ווערט באגלייט.

* * *

אוי, א פיקסעלע א ווינט,
אוי, א הינטעלע אה שנייען,
איך דערמאָן איבעראַניס
דאָס געזאַנג פון אלטע ווייען.
כ'בין דער וואַנדערער געווען,
געווען אָט דער, וואָס ווערט געיאָגט,
ווען באַפּרני איך זיך שוין, ווען,
ווען באַפּרני איך זיך פון פּלאַג!
דאָרטן, דאָרטן ערנעץ ווינט,
דאָרטן אין פאַראַנגענהייט,
איבער ווינטן שוידער לױערט
דאָס געזאַנג פון אלטן טרויער.

* * *

מינע פריינט אין גלויבן
און אין פילן

רויש פון טאג ווערט שטילער,
שטיל דאָרט קלינגען שמערן.
כ'האָב אין וועלט נאָך קיינעם,
כ'האָב אַ ווונטש נאָר איינעם,
איר זאָלט דאָרט דערפילן
און, ווי איך, זאָלט הערן:
רויש פון טאָג ווערט שטילער,
שטיל שוין קלינגען שמערן,
און מיין בליק פארהילן
פרישע זיסע טרערן.

* * *

איך, מינע אוריניקלעך ווינטע,
באזיער מעכטיקע פון וועלטן שוין באניטע,
מיין צארטער רוח פון שוועל פון שוועבנדיקן אָונט!..
ס'איז איצט מיר אינער פראכט, ס'איז אינער שוין מיר נאָענט,
א גרום איך, כרידער־מענטשן! מיין פרייד איז מיר א צייכן,
אז מיין גרום וועט אינער צייט דערגרייכן!..

איך וויל דערצוילן איך א מינסעלע א פיצלינג,
וואָס האָט אין הארץ בא מיר א דונער־ווידערקאל ארויסגערופן
פלוצלינג,
וואָס האָט מיט בליז פון פרייד פון אלע מענטשן־לאסטן מיך
געלייטערט,
און אף די אויגנבליקן אין אינער צייט מיך ווינט פארשלינדערט.
היי, הערט נאָר, הערט — אין וועלכן אָרט מיין פרייד כ'האָב
אופגעהויבן,
אין שניין פון וועלכן טאָג האָב איך די פערל גליק געקלויבן.
באם דניעפ, אין קוועו איז מיין געשיכטעלע געשען
אין יאָר... נאָר ווי זאָל איך דאָס יאָר באצייכענען?
ווי זאָל איך ווייזן איך דעם ווייטן וועג,
פון וואָסער אָנהויב זאָל איך די מינוטן רעכענען,
פון וועלט־באשאפן האָט מיין פאָטער שטיל די צייט געצוילט —

דרני הונדערט דרני און צוואנציק יאָר צום זעקסטן טויזנט האָט
אים נאָך געפעלט.

אָט איז עס, דאָס געשיכטעלע דאָס קליינס:
דערציילן עס איז א פאָר שורעם אויך ניט ווייניק,
א נאניץ געוויינלעך פייגעלע האָט זיך אין שטויב פון גאס געבאָדן,
און ס'האָט די זון שוין באם פארגיין איעדער
שטויבעלע מיט גאָלד באלאָדן...

און אָט דאָס ברעקעלע געשעעניש האָט מיך אזוי דערשיטערט,
מיין וועזן האָט ביז טיפסטע גרונטן אופגעצייטערט,
און אָט, איך ווייס אליין ניט, ניט פאר וואָס און ניט פאר ווען,
האָב איך אין אָט דעם אויגנבליק דערפילט, דערזען
מיט בידע אויגן און מיט יעדן פאָדעם פון מיין הארצן
דעם פאס פון פיין, דעם פאס פון וויי פון שווארצן
און באלד נאָך אים, פון אים ארויסגעשטראלט, ארויסגעלויכטן, —
דעם פאס פון שיין, פון פייער אומגעהייערן —
א פאס פון פריידן, וואָס שטינגט אור פון טרויערן,
וואָס פלאמט מיט צונטער און אין בלויען ברענט און העלט,
א זייל פון שיין, ווי פייערדיקע טויערן
אין דער באניטער, אופגעריכטער מענטשן-וועלט.

* * *

איך ווייס פון שוידערלעכן גליק!..
איך האָב א נאכט — א וועלט געבענקט,
ביז ס'האָט די זון א בליק געשענקט,
א העלן בליק...
איר שטראַלנדע, גינגאַלדענע רוט
האָט זי מיט כעסער אויסגעשטרעקט
און מיט א ריר אין מיר דערוועקט
מנין גרויסן מוט...

1919

הארץ מינס

— הארץ מינס, צאפֿלסט
ס'איז קיין שולד!
ווארט א קאפל,
האָב געדולד!

פילבאר איז דיין
יעדע צעל,
נאָר זי מוז זיין
קלאָר און העל.

לינסט אין ברוסט דאָד,
האָסט א שייד,
פילן מוזסטו
שטילערהייט.

ווען דרך וועקן
ווייס נאָר איד,
דרך אנטפלעקן
פלינק און גיד.

דרך אנטבלויזן
אין געפעכט,

דו זאָלסט ברויזן
מיט גערעכט.

דו זאָלסט בליצן,
ווי אַ שווערד,
זאָלסט פארקריצן
מענטשן-רעכט.

1939

* * *

אַשער שווארצמאנען

היימלאַנד, היימלאַנד גרינע,
ליכטיקע מעדינע!
היימלאַנד, היימלאַנד בלויע,
יונגע קויכעס רויע!

דאָ אף דינע וועגן
מילד און רינד געבלוטיקט,
בלוט האָט ניט אנטמוטיקט,
בלוט מיר הייסט דערוועגן.

דאָ אף דינע שליאכן
טריי דעם אָ געטראָגן —
כ'מעג מיט אלע גלינד דאָ
היים און האָב פארמאָגן!..

ס'וועט זײַן א טאָג

אַשער שווארצמאַנטן

נו, זאָג זשע מיר, מיין פּרינץ, נו, זאָג.
אין וואָס באשטייט מיין גאַנצע מי און מיין בארוף,
אין וואָס איז זי, מיין גאַנצע ווערט,
אין ליבליכער, אין גרינער לופט,
אף שווארצער, שווערער ערד,
אויב ניט אין דעם, אויב ניט דערין,
וואָס כ'קאָן אזוי אינמיטן טאָג,
וואָס כ'קאָן אזוי פון העלער הויט
א טרייב טאָן אים, דעם שטויב פון זין,
א וויש טאָן זי, די פּיכטע קויט,
און אָט אזוי אים מאכן גרינג,
דעם שווערן לעבנס־דינג,
און אָט אזוי זי מאכן קלאָר,
די טונקלע שויב,
די שויב פון וואָר.
און אָט אזוי אָט דאָ דערבני
זי טאָן א פּראָל,
די טיר פון זיין,
און פּראַנק־און־פּריי

דא טאָן א זאָג:
ס'וועט זײַן א טאָג,
א טאָג וועט זײַן!
ס'וועט זײַן א טאָג...
ס'איז אונדז באשערט...
זײַן אָנהײב איז אין אונדז!

אין אונדז אליין
זײַן ווייטער וועג,
זײַן ברייטער פליין —
ער גייט פון אונדז.

זײַן גרויסע ווערט —
פון אונדזער קליינס,
פון אונדזער מינץ...

ס'וועט זײַן א טאָג,
און אונדזער ערד, ווי דימענט שוין געשליפן,
פון מענטשן-מי, פון מענטשנס טיר-באזינטער ארבעט,
וועט טראָגן זיך אנטקעגן וועלטן-מענגען.
און פרייד וועט אונדזער ערד
אין יעדער קאנט, אין יעדער קארב
פאר ליכט, פאר שניין
דער זון אנטקעגן ברענגען.

פון יעדער טראָפן ליד,
פון לאסט פון איצט
א שטראל דאָרט גייט,
א גלאנץ דאָרט בליצט:
פון אונדזער האם,
פון אונדזער קלאָג —
א שטרײַף פון פרייד.

ס'וועט זײַן א טאָג,
א טאָג וועט זײַן!

זוימען

מה נאה אילן זהי
(אבות, ג, ז)

עם גלייבט זיך קוים:
אין גאנג, אין וועג האָט מען פארבאָטן
צו זאָגן מיט באוונדערונג:
„ווי שוין איז אָט דער בוים!“
כ'האָב פיל אזעלכע פארבאָטן
מיט יונגער פום מינער צעטראָטן,
און ביימער פיל איך שטענדיק,
ווי גוטע פריינט אף יעדן טראָט
(ווי כ'וואָלט פון דעם פארבאָט
נאָר קיינמאָל ניט געהערט):
אין פארקן אָפּגעהיטע,
אין רייען שיטערע,
באם ראנד פון וועג,
אין ווילדן וואַלד —
אף יעדער ברייט פון אונדזער ערד...

¹ ווי שוין איז אָט דער בוים.

וואלד!
כ'האָב ליב דאָס ווונדערלעכע,
איינציטיק דאָס געוויינלעכע בא אונדז,
וואָס טראַגט דעם פּאָשעטן און גוטן נאָמען
וואלד.

איך האָב אים ליב, ער איז מיר ליב
אין פּראָסט, אין היץ, אין רעגן,
אין שניין פון טאָג, אין פינצטערניש פון נאכט.
ער איז די היים פון קינדעריאָרן מינע,
ער איז דער גוירל פון יאָרן בירגערקייט.
דער סוינע איז פון ייִשעוו שוין אוועק
און האָט צייטווייליקע רו אין וואלד געפונען
און דאָרט געוואָרפן שרעק אַף דאָרף, אַף וועגן,
פון דאָרט פארניכטונג און צעשטערונג אָנגעשיקט...
פון יענע יאָרן בין איך שוין פון וואלד דערווייטערט,
איצט בין איך ווידער אין זיין שוים,
אין מיט פון וואלד שטייט אונדזער אַפּרוֹ-הויז,
און ביימער ווינקען מיר און רופן מיך גאנצפרי
א טוק טאָן זיך אין וואלדיקן, אין שטילן הי.

וואלד!
איך קאָן עס, דאָס רוישנדיקע פּאָלק,
איך קאָן באַס נאָמען זיי,
די פולע גלידער זיינע,
די אַרטיקע, די היגע,
די איינגעבירגערטע
שוין אונדזעריקע געסט
פון ווייט געבראכטע,
און יעדער בוים
האָב איך שוין אָפּגעגעבן אכטונג.

ביימער, געוויקסן,
איידעם פון מיין וויקס,
ווי לופטיק איז דער וואלד,
און יעדער אָטעם מיניער
לייטערט דורך מיין וועזן
פון אלדעם שטויב.
כ'האָב ליב דעם ריינעם שטאם,
כ'האָב ליב באזינטע מישוניגען פון שטאמען,
כ'האָב ליב די צווייגן און די בלעטער,
כ'בין שטענדיק גרייט באטראכטן
אי זייער רייכקייט, אי פארשיידנארטיקייט,
און קיינמאל ווערט מיין נייגער ניט געזעטיקט.

אָט זעט, אָט זעט, אָט הערט, אָט הערט,
וואָס פאר אַ ענדערונג דאָ ווערט
אף אונדזער זומערדיקער ערד!

פון ערשטן פריילינגדיקן רויד,
וואָס שטייגט צו דער פארבלויטער הייד,
ווערט היינט אַ לעבעדיקער קויעך!

ס'איז יעדער רעגע אַ געווינס,
פון קנאַספּן און פון בלעטער גרינס
די צוקונפט נעמט היינט רייכן צינז.

פון שטויב, פון וואסער און פון לופט,
פון ווילדן וויקס, פון מענטשן-צוכט
ווערט אומעטום שוין זוי און פרוכט.

איך מיינ, מיר ווייזט זיך אויס, מיר דוכט,
ניט אלעמען איז קלאָר, וואָס איז דאָס פרוכט,
און פיל פארשטייען קוים,

וואָס איז דאָס זױם.
איר זעט אן עפל פול מיט זאפט,
איר קוקט אף זײַנע פולע באקן,
איר זײַט פארגאפט,
איר שנײַדט אים אױף,
איר שנײַדט גלײַכגילטיק אױס
פון שױם זײַן הארץ
און ווארפט ארויס
די רײַפע יאָדערלעך,
דאָס ביסל הארטם.

* * *

דער ערשמער בויגן פון רעגן
אפן הימל שטייט פארקלערט,
עס האָט זיך אים אינגעגעבן
באהעפטן הימל מיט ערד.

נאָר אויך א רעגנבויגן
איז צופיל קלערן פארווערט,
איין ראנד איז זיך צעפלוויגן
און אָפגעלאָזט די ערד.

און ס'האָט דעם צייכן פון פרידן
מיין אויג אפגויך פארשוועכט:
ער איז פון הימל געשטיגן —
א קרומע שארפע שווערד.

פונעם בוך

„לידער און פאָעמעס“

(1939)

באם באַרג פאַרנאָס

אוי, פון יענע קליינע שטעטלעך
ניט געווען איז דאָ נאָך קיינער,
כ'האָב זיך אויסגעריסן איינער
און געקומען... אוי, שוין שפעטלעך!

ניט גערופן, ניט געלאָדן,
וועל איך גאַנצע הויפּנס שעפּן
פון די בערג און פון די סטעפעס,
פון דעם הימל פון עלאדע.

כ'בין געקומען אף א רעגע,
ניט געשיקט און ניט געלאדן...
נאָר וואָס קען עס דאָרטן שאַטן —
זאָגט איר אלע, כ'וועל אינך פרעגן.

ווערט דען דאָרט די ענגשאפט ענגער,
אויב ס'וועט איינער אויך אנטריינען,
איך וועל אלץ אהינצו ברענגען,
וואָס איך וועל זיך דאָ פארגינען.

איך וועל גאָרניט ניט פארשווענדן,
כ'וועל מיין צייט דאָ ניט פארטרייבן
ניט בא פעלקער, ניט בא לענדער,
אלץ בא מיר פארהיט וועט בלייבן.

ניט גערופן, ניט געלאדן,
וועל איך גאנצע הויפנס שעפן
פון די בערג און פון די סטעפעס,
פון דעם הימל פון עלאדע.

באם קאסטאליער קוואל

כ'האָב אָפּגעווישט דאָס מויל, און א געשריי „א דאנק!“
האָט אָפּגעהילכט פיל מאָל
אין ווייטן גרינעס טאָל...

דו רינד און פיל באזונגענער קאסטאליער קוואל,
ס'איז מיין א הייסער דאנק, ס'איז מיין א הויכער שאל
פאר קוועלנדיקן, קלאָרן, לויטערן געטראנק,
וואָס ברענגט באַגלייטערונג און ברענגט און שענקט געזאנג!
א דאנק! א דאנק!

1922

ערשטער שניי

אינדערפרי געווען א ווינט,
האָט געראמט און האָט געקערט —
איז געוואָרן הארט די ערד...

ס'האָט געדרייט א גאנצן טאָג,
ס'האָבן וואַלקנס זיך צעשפרייט
און די זון אהיים באַגלייט...

איז צו נאכט געוואָרן שטיל.
ס'האָט די וועלט דערהערט א ניס,
גאָר א שטילס און גאָר א ווייס.

ס'גייט זיך שטיל דער ערשטער שניי,
זוכט א וועג און שיט און שיט
דאָ און דאָרט און אין דער מיט.

שלאָף זשע, שלאָף זשע, שלאָף, מיין קינד!
ס'איז אפּ מאַרגן שוין באשטעלט
גאָר א נייע קלאָרע וועלט!..

פארטאָג

ווען אלע שלאָפן, גוט איז וואך צו זײַן,
דאָרט נאָענט וואכן ארבעטער און ברידער,
דאָרט נאָענט דרייען זיך דאָך פלינקע רעדער.
מיט מיר צוזאמען וואכט עלעקטרע־שיין.

ווען אלע שלאָפן, גוט איז וואך צו זײַן,
דאָרט העכער וואכן שטענדיק שטערן־וועלטן,
ס'איז גוט צו זייער הייך אמאָל זיך ווענדן,
צו זייער ווינטער הימלדיקער שיין.

דערוואכן אלע — גוט איז וואך צו זײַן,
דער ערשטער פרייע שטילע טריט דערהערן,
דערזען, ווי ס'בייגן זיך די הויכע שטערן
און זיך פארלעשן פאר דער זונען־שיין.

פונעם ביד

„איך גלייב“

(1944)

* * *

Счастлив, кто посетил сей мир
В его минуты роковые.

Ф. Тютчев.

א, וועלט דו מינע, וועלט דו מיין,
מיין זיין וועט קיינער ניט צעשמערן,
ווייל אויך דאָס קלוימערשטיק ניט ווערן
וועט אויך באשטעטיקן מיין זיין.

נאָר דער אָן אופהער איז פארוועבט
אין אייביק שאפנדיקע קרעפטן,
ווער ס'קאָן מיט זעלבסטאָפּפער זיך העפטן
מיט דעם, וואָס, צערנדיק, באלעבט.

* * *

יא, איך בין גרויס דערמיט,
וואָס איך געהער
צום פּאַלק, וואָס ווערט ניט מיד
און בויט
און גלייבט,
קעדיי אומשטערבלעך זיין,
ניט אומבאדינגט איז
זיין שוין טויט!
איין דאָר אין אָפּגרונט זינקט,
איין אויסבראָך נאָך דעם צווייטן גייט,
און ווידער ווערט
צעזיט,
צעשפּרייט,
צעשטויבט,
וואָס שוין אינינעם איז געווען —
און דאָך מיין פּאַלק נאָך גלייבט,
אז אויב
באשערט
איז בניזנין אומעטום,
צי הייסט עס דען
אין ערנעץ ניט?

יא, איך בין גרויס
נאך מער, נאך מער דערמיט,
וואָס איך געהער
צו די,

וואָס זיי איז אויסגעפאלן דער באשער
זיך הארטעווען און שטאַלן זיך
אין קאמף, אין שטאַלצער מי,
איך בין א יוד
פון נייעם שנים.

אזויפיל ערגעצן האָב איך געזען ביז הער,
נאָר כ'האָב אין זיך שוין מוט,
נאָר כ'בין באוואָפנט מיט געווער,
וואָס גיט מיר קויעך
דורך רויך,
דורך בלוט

די ווייט פון צייט דערזען
אין קלאָרער העלער שיין,
אין שיין, וואָס איצט
נאָר פונקענווייז ערשט גלייט.
און איך בין גרויס דערמיט,
וואָס איך געהער

צו די,
וואָס לעבן מיט דעם פלאַמיקן באַנער
פון אלע ערגעצן,
וואָס כ'האָב געזען ביז הער,
אין העלער שיין דערזען
דעם גרויסן הי,
מיין גרויסע היים —
פּססר!

זומער 1940

1

עס גייען זומערדיקע העלע, העלע טעג,
עס ליגט ארום, ארום א גרינע, יונגע וועלט,
און דאך יאָגט אָפּט זיך אָן א ווינט
מיט פיין אומענטשלעכער, מיט שוידערלעכער קעלט.

עס קערן וועלטן זיך אין טאמע מיט פון וועלט,
און יאָרן מי פארשווינדן אין איין אויגנבליק,
אין טהאָם פון האַס א מענטשן־קאַפּ דאָרט זינקט און שעלט
די רעגע, ווען ס'איז אופגעקומען שטרייט און קריג.

נאָר לעבן לייקנט אין פארניכטונג און אין טויט —
ווער זאָגט עס, אז פאראן איז ערנעץ טויט און שרעק!
עס גייען זומערדיקע העלע, העלע טעג,
די באַקן פונעם לעבן זינען שטענדיק, שטענדיק רויט.

2

די באַקן פונעם לעבן זינען שטענדיק רויט,
געשמאַס זיי קייען ביידע דאָס טאָגטעגלעכע ברויט,

און קינדער וואקסן שנעל אין הייסער שטורעם-ציניט:
אין איילעניש קומט פאָר דער פעסטער דוירעס-בייט.

און ווויל איז דעם, וואָס אלץ אָט דאָ ביז גרונט פארשטייט,
וואָס זעט זי קלאָר, די וועלט, וואָס קיינמאָל, קיינמאָל שטייט,
און יעדער רענע איז צו ענדערונגען גרייט.

3

פויסטן פולווער רייסן פעסטע מויערן,
טראָפנס פרייד פארזיסן טיפע טרויערן,
ס'ווייען ווינטן שטרענגע, קאלטע, האַרבסטיקע,
דאָך דערגייען שטענדיק ווערטער האַרציקע.

כ'זע אייך אלע, אלע די אומשולדיקע,
כ'וויל אייך זען פארשטאנדיקע, געדולדיקע,
כ'וויל אייך זען פארוואַרצלטע און זיכערע,
פרייד זאָל אַנקומען מיט טריט מיט גיכערע.

4

כ'געדענק אים, דעם שטורמישן רעגן אין שטעטל...
דורך נעפל פון יאָרן איז קלאָר אלץ געבליבן.
כ'זע: שטראָמען די באַרוועסע פיסלעך אונדז גלעטן,
מיר האָבן אין זעמדלעך זיך שפּילציג געקליבן...

און פלוצעם: ...וואָס זע איך! ס'איז זילבער! א געלטל!
און כ'הייב עס געשווינד, און איך שריי, ווי איך קאָן נאָר:
„אַט האָב איך געפונען!..“ פון קינדערשן וועלטל
ביז איצט נאָך ער קלאָנגט זיך, מיין קינדערשער „האַנאַר“.

פון ערשטן געפינס, פון דער גאָב פון די שטראַמען
איז מיר נאָר באשערט געווען לייך צו געניסן.
א ינגל א גרעסערס (כ'פארשווינג איצט זיין נאָמען)
מיט גוואַלד האָט בא מיר אים ארויסגעריסן.

איניינעם מיט קעלישקעלעך פון דעם רעגן
האָב איך פארגעדענקט אויך די אייגענע טרערן,
כאָטש אָפט כ'האָב געוויצעט: ניט מאָנען, נאָר פרעגן,
נאָר דאָך כ'האָב פארשטאנען די ווערט פון זיך ווערן.

און איינס האָב איך דענסטמאָל ביז גרונט שוין פארשטאנען:
דאָס שוואכסטע געווער זינגען קינדערשע טרערן.
פון יענעם־אָ טאָג, אָט פון דענסטמאָל, פונדאנען
ער שטאמט, מיין פארשטאנר, פון די שארפסטע געווערן.

פון יענעם־אָ טאָג און פון יענעם־אָ רעגן
כ'שפיר נאָך אומעטום נאָך געצינג און נאָך וואָפן,
נאָך שטעכלקעס דינע, נאָך צינג און נאָך נעגל,
נאָך פויסטן, נאָך בייטשן, וואָס שלאָגן און שטראַפן.

איך ווייס, ווי עס ווערן זיך צארטע געוויקסן,
ווי ס'ווערן זיך מילבן, כ'קאָן שווערדן פון ריזן,
כ'קאָן אוראלטע שפיזן און מעכטיקע ביקסן,
וואָס הייסן קאנאָנען און וועלטן באשיסן.

און פונקט ווי מיר ציגען די וועלטן פון דיכטונג,
מיך ציט זי אָן אופהער, די וועלט פון מאשינען,
וואָס האָבן איין אָנווענדונג: טויט און פארניכטונג,
וואָס האָבן איין אופגאבע: שאפן... רוינען.

פון יענעם־אָ טאָג און פון יענעם־אָ רעגן
האָב איך זיך געלערנט — זיך ווערן, זיך ווערן...

און מאַנען אָט דאָרט, ווי מע דארף גאָר ניט פרעגן,
און ריכטיק באנוצן די בעסטע געווערן.

אָט דאָ וועט ניט שאטן צוויי קלאָלים דערמאָנען,
ווי ריכטיק באנוצן די בעסטע געווערן:
ניט שמניסן מיט בײַטשן דעם יאם... פון קאנאָנען
ניט שיסן אה שפערן...

5

האָב איך א טאָכטער — קויף איך איר קרעלן,
זאָל זי זיך פרייען, זאָל זי קוועלן.
אינמאָל זאָגט זי, זאָגט אזוי גוט:
— כ'ויל ניט שטארבן — אבסאָליוט!
— הייסט עס, מיין טאָכטער, האלטסטו פון „וועלן“,
נא דיר און שפיל זיך מיט שיינע קארעלן.
אלץ הייסט קארעלן — קארעלעבלעד!
אף איין גראם זיי גייען א סאך.
דו, מיין טאָכטער, ווילסט דאָך ניט שטארבן,
סילע קארעלן! אלע פארבן!
סארא פרייד פאר יונגע אויגן —
אלע פארבן פון רעגנבויגן.
קלייניקע ברױזעלעך האלטן אין גלאַז
בלוי, און גרין, און רויט, און ראָז.
כ'האָף, מיין טאָכטער, דו וועסט שוין
פאר מיין ווארטן קריגן לױן,
וועסט באפרייט זײַן פון דעם יאָך,
וואָס אין כאַלעם זע איך נאָך,
וואָס פארפאָלגט מיך נאָך אין שלאָף,
ווי א לעבנסלאנגע שטראָף.

וואקסטו און שפילסטו, שפילסטו און לערנסט,
דו פארשטייסט שוין: שפיל קאָן זײַן ערנסט,
נעם זשע די זעלמענע ליכטיקע רעגע —
סילע קארעלן — קיינעם ניט פרעגן.
קיינעם ניט פרעגן, קיינעם ניט הערן,
קיינער וועט איצט ניט דערוועגן דיר שטערן.

פּרילינג

צופיל ווילד איז ער, דער ווונדער,
וואָס דער טאָג מיר טראַגט אנטקעגן —
ניט ער פרייט מער, ניט ער מונטערט,
ער באדראָט און הייבט אָן שרעקן.

גאָר באזונדער, גאָר באזונדער
הינט דעם פּרילינג איך באגעגן,
ווי דעם שוידערלעכסטן ווונדער
גיי איך הינט דער זון אנטקעגן.

ס'גייט דער טאָג זיין קראפט באווייזן.
אָט די זון, וואָס שטייגט אלץ העכער,
האָט געזען איענע היזער,
האָט געזען איענע לעכער...

אָט די זעלבע זון די פּרייע
האָט באלויכטן טויט, פארניכטונג.
האָט צו וווינונג און צו שיער
אָנגעוויזן זיי די ריכטונג.

אָט די שטראַלן אָט די זעלבע
האָבן רויק זיך געצויגן

צו געזיכטער צו פארגעלטע
און צו אויסגעברענטע אויגן!

אין איין שיינען אלץ געהאלטן
און געהאלטן אין איין בענטשן
טויטע קינדער, טויטע אלטע
און די מערדער... אלע? — מענטשן?!..

ס'ווערט אין מיר מיין בלוט פארזאָדן!
צו די מענטשן איד געהער ניט!
ווייל איד לעב דאָך, ווייל איד אָטעם...
און איד טייט ניט, איד צעשמער ניט...

ניט קיין טייטער, ניט קיין מערדער —
איד בין יענער, וואָס פארטיידיקט,
אָבער מיין געווער — בלויז ווערטער...
און ס'פארדריסט מיך הינט בין ווייטעק...

און די האנט — זי פאלט ארונטער...
און די זון איז א ביזווונדער!

* * *

1

האר פון מיין לעבן,
אוון נאָר דו ביסט,
זע, אז מיין לעבן
זאָל גיין ניט אומזיסט.
ניט איך איצט שעץ עס,
ניט איך עס שוין,
ניט פאר די ליידין
פאָדער איך לוי,ן,
כ'וויל איצטער איינס נאָר:
אין שוידער פון שפּיל
זיין זאָל א שאַטן
פון דעם,
וואָס הייסט ציל,
זיין זאָל אן אַנדייט
פון דעם,
וואָס הייסט צוועק,
זיין זאָל א רעמעז
אף דעם,
וואָס הייסט וועג.

כ'האָב קיין מוירע ניט פאר ליידן,
 כ'ווייס זיי, כ'קאָן זיי אלערליי,
 האָסט געשענקט מיר הויכע פריידן
 אויך פון זיי, אויך פון זיי!
 ווייסט, אזויפיל שווערע קרעפטן
 האָבן ברעקלען מיך געוואָלט,
 כ'האָב אף שמעלצן און אף העפטן
 אויסגעבראכט דאָס בעסטע גאָלד...
 וויפל שטורמען אויסגעשטאנען!
 ס'האָט צעווייט און ס'האָט צעשטויבט —
 אף רוינען כ'בין געשטאנען,
 כ'האָב געהאָפט, און כ'האָב געגלייבט,
 און אין ווירבל און אין שטורעם
 אויסבאהאלטן און פארהיט
 די פארמעסטונג פון מיין אָרעם
 און דעם שוונג פון מיין געמיט...
 מיט מיין גאנצקיט, האר פון לעבן,
 ווארף אריין מיך אין דעם טהאָם:
 אויך דער טהאָם א וועג זאָל געבן
 פאר מיין איינהייט, פאר מיין שטראָם!

אלץ, וואָס איך האָב אין געשאנק,
 נאָר מיין געפיל און געדאנק —
 זיין זאָל עס לעבנסלאנג!
 ווייסט, אז איך ווארט שוין אָן שרעק
 אף דעם ענדגילטיקן וועג,
 ווען דו וועסט זאָגן: אן עק.

האר פון דעם לעבן! דו
ווייסט, אז איך בעט ניט קיין רו,
כ'בעט נאָר — מיטאמאָל נעם צו...

אַלץ — אין איין אויגנבליק
ווייל איך דיר שענקען צוריק,
שענקען מיט לויטערן גליק:
דיינקייט פון צארטסטער טרער,
שוינקייט פון טיפסטן קלער,
ס'בעסטע, וואָס מיר געהער.

4

האר פון מיין לעבן! ווייסט,
ווי איך האָב אף רויגען
זוכן געקאָנט און געפינען
ליכטיקייט און טרויסט.
פּרִינטישאַפט און ליבע פאר טרויסט,
אַלץ האָב איך אָפּגעגעבן...
מעכטיקער האר פון מיין לעבן,
ווער נאָר, ווי דו, דאָס ווייסט?
ס'האָט מיר מיין פאָלק פארטרויט
דרייסטע און הויכע פארלאנגען,
ווייל איך אָט די געשאנקען
אויסבאהאלטן פון טויט.

5

ווען דער טויט וועט זיך ניט קערן,
ווי די זאך זאָל ניט געשען,
כ'הער די ליד, וואָס איך ווייל הערן,
כ'זע דאָס בילד, וואָס איך ווייל זען.

כ'זע די בערג, און כ'זע די פלאכן,
כ'הער פון אויסלייונג די ליד,
וואָס אף אלע, אלע שפראכן
האָט א וועג זיך אויסגעגליט.

אף די בערג און אף די פלאכן
כ'זע דעם בלי פון מיין געמיט,
כ'הער אין אלע, אלע שפראכן
אויך דעם אַפּקלאנג פון מיין ליד...

6

באל־קאַרכאָ בין איך אַט אַדאָ אף דער ערד,
נאָר פּריןװיליק וויל איך די ערד ניט פּאַרלאָזן!
מיין איצטיקער כויוו איז — דאָ לעבן זײַן ווערט
און קושן די ערד, וווּ מיין שווייס כ'האָב פאַרגאַסן.

ווי שוואַרץ ס'איז די ערד, נאָר איך פיל ניט קיין שרעק,
די בענקשאפט איז שווער, נאָר איר לאסט וויל איך לײַדן.
א זילבערנער קוואל שלאָגט אין הארצן און וועקט
די האָפענונג אף נאָענטע בעסערע צײַטן.

איין אויצער פאַרמאַגן איז מיר דאָ באשערט:
מיין הארץ, וואָס האָט אלץ אזוי ליב דאָ געקריגן:
אז פּרײַ זאָל דאָ ווערן מיין לײַבלעכע ערד —
אויך אים בין איך גרייט איצט א וואָרף טאָן אין טיגל.

איך האָב ניט געבעטן — באל־קאַרכאָ איך לעב,
נאָר פּריןװיליק וויל איך די ערד ניט פּאַרלאָזן...
דיין אינציקער כויוו, מענטש, פון שאפונג דאָ שעפּ
און קוש אַט די ערד, וואָס דיין שווייס האָט באַגאַסן.

* * *

כ'וועל ניט געבן די האנט דעם אנטוישטן,
כ'וועל זי געבן, מיין האנט, דעם פארשמאכטן,
א, איך ווייס, ווי ס'איז שווער אלץ צו אויסשטיין,
נאָר איך קען וועגן ווייטער נאָך טראכטן.

און דורך רויך ווערט דער ווייטער שוין לויטער,
ער וועט קומען, דער טאָג, ער וועט קומען,
איך דערפיל אים דורך גרויל און דורך שוידער,
און דורך דערנער דערזע איך שוין בלומען.

אוקראינע

פון רויד, און פון בראך, און פון אש, און פון שאנד
איך דערזע, דו דערהייבסט דיין צעשעדיקטע האנט,
אָט דערהייבט זיך דיין קאָפּ, וואָס מיט בלוט איז באַקלעפּט,
איך דערזע דיין געזיכט! אָ, ער לעבט, אָ, ער לעבט,
דיין נאָך קינדערשער בליק מיט שוין מוטערשן צאר,
און עס לויבט שוין די פרייד, וואָס קומט אָן נאָך געפאר,
דער פארשטאנד, וואָס קומט אָן נאָך פארטומלונג און גרייז,
ווי וואסער אין פריילינג פון אונטער דעם אייז —
איך דערזע: אָט דערהייבט זיך דיין גוף, דיין געשטאלט,
וואָס די רעשטלעך פון קליידער אף אים קוים זיך האלט,
און עס פאלן די שמוציקע שמאטעס פון ליב —
ס'איז צו זען שוין, ס'א קינד א דערוואַקסנס, א ווייב,
ס'איז א ליכטיקער קערפער מיט שיינקייט, וואָס שיינט
אי דורך שאנד, אי דורך שפאָט, אי דורך גוואַלדטאט פון פיינט.
ס'איז א יונגע, א זויבערע, זיכערע קראפט,
וואָס זיך ווערט, וואָס זיך ליטערט אָן אופהער און לאַכט,
וואָס וועט גיך זיי פארהיילן, די וויעז, די שאנד —
ס'איז אוקראינע מיין היים,
אוקראינע מיין לאַנד.

אף אונדזער אוקראינער ערד

אזוי, אזוי איז אונדז באשערט
אף אונדזער אוקראינער ערד —
מיט צארטע פעדעם העפטן, פלעכטן
דעם היינט דעם בלוטיקן, דעם נעכטן.

פון יענע אָנהייבדיקע טעג
דורך וואַלקנס שוידער, כמארעם שרעק
אונדז שינט אי פֿייערלעך, אי הארציק
דער נאָמען שטשאַרם, דער נאָמען שווארצמאן.

דער זון דער שטאַלצער פון מיין פּאַלק,
דער רייטער פון באַגונער פּאַלק
מיט העלדנמוט פאר אלע, אלע...
איז אין וואַלין, ווי שטשאַרם, געפאלן.

און ביידע נעמען פון דער ווייט
זיך בינדן אין געמיינזאמקייט
און ווערן אין איין רוף אין שטאַלצן
מיט ניער העלדישקייט געשמאַלצן...

דורך בלוט, דורך שוידער גייען טעג
און ברעכן דורך א נייעם וועג —

אף קוואַרים פּרישע, אף רוֹנען
מירן אפּדאַסנע דאָס לעבן שפּינען.

אזוי, אזוי איז אונדז באשערט
אף אונדזער אוקראַינער ערד —
דעם האם פון דוירעם און זיין שאַטן
מיט הויסער ליבע אויסצוראַטן.

* * *

ואעבור עליך ואראך מתבססת בדמיך
ואמר לך: בדמיך היי! ואמר לך: בדמיך היי!
(יחזקאל, טז, 1)

איך זע —
ביסט אינגאנצן אין בלוט.
איך זע,
אז מיט קויט איז דיין שטערן באקלעפט.
איך זאג דיר:
ניט טרויער! געדענק —
דיין מויעך, ער לעבט! א, ער לעבט!
און דורך פיין און דורך פלאג
איז, ווי שטענדיק, אין שאפן, אין גלוט.
איך זע —
מיט בנילן דיין גוף איז פארוועבט,
און מיט וויגנדן באדעקט איז דיין ברוסט —
ביסט אינגאנצן אין בלוט...

¹ און איך בין דיר פארבייגעגאנגען און האב דיר געזען זיך וואלגערן אין דיין
בלוט און כהאב דיר געזאגט: אין דיין בלוט לעב! און כהאב דיר געזאגט: אין
דיין בלוט לעב!

איך זאָג דיר:
 ניט טרויער! געדענק —
 דיין קויער, ער לעבט! אָ, ער לעבט!
 דיין הארץ דאָרטן אינווייניק שלאָגט
 און טרניבט ווילן און גלוסט,
 און איז פול נאָך מיט דרייסט און מיט מוט!..
 און דיין האנט, דיין גענימע פילפאכיקע האנט
 (זי געמאָלט האָט רעמבראנדט),
 איז צום שארפסטן געווער,
 ווי צום צארטסטן געצייג, שוין געווינט,
 כ'ווייס, דיין גוירל איז שווער, אָ, ווי שווער!
 נאָר דיין שליכעס איז גרויס!..
 ווי די צייט דורך ניט שוינט,
 דו טראָג אים, דיין פינג, אָן געוויין!
 גיי ארויס
 און שריי אױם:
 וועלט־אױם,
 וועלט־אױן!
 און אין וועלטישע קאָנען
 צו קאָנען זיך שמעלן און שטיין
 און צו זײן —
 לױנט!

באם טיך דיאמע

א

כ'האָב קיינמאָל ניט געטראכט,
אז כ'וועל אמאָל דאָ זיין,
אהער האָט מיך געבראכט
א פאָס פון לייך און פּיין.

אוי, אוי, ס'איז ניט דאָס לאַנד,
וואָס כ'האָב אמאָל געזוכט,
נאָר מילך איך האַלט אין האַנט,
אויך האָניק כ'האָב פאַרזוכט.

און ברייט זיך שפּרייט א טיך
און פּרידן זאָגט נאָך צו,
ווען איך, מיט אלע גלייך,
געניסן וועל פון רו.

דערפאַר מיין זון דאָרט קעמפט,
דערפאַר לייך איך אָט דאָ,
און האָפענונג מיר דעמפט
די אַוונטיקע שאַ.

מיט אלע פעלקער גלייך
אין אונדזער גרויסן לאנד
מיר זינגען זאט און רינד
און שטרײטן קעגן שאנד.

פון לײד און פײן א פאם
האָט מיך אהער געבראכט,
און אויך מײן אלטער האם
איז דאָ מיט מיר און ווארט.

איך טראָג מײן לײד, מײן פײן
מיט האָפענונג אין בליק
אף נײעם פּרײען זײן,
אף פּולשטענדיקן זײג.

ב

דאָרפיש, באשקיריש אף פעלדער-באראָט,
שווערע יעדײעס פון קײעוו דער שטאָט.

דיאָמע דער טינד און דער פישפאנג אף אים,
כ׳הער פון מײן יוגנט א צערטלעכע שטים.

כ׳האָב ערשט געלערנט די רוסישע שפראך,
פישפאנג פאר מיר איז א רייצנדע זאך.

אלי, וואָס דערצײלט מיר פון אונדזער נאטור,
האָט אין מײן הארצן געצײכנט א שפור.

כ׳ווײן בא מײן זײדן, ער הייסט ניט באגראָוו,
און ער פארמאָגט ניט קײן רינדער, קײן שאָף.

און ער פארמאָגט ניט קיין דינערס, קיין קנעכט,
און פון זײַן ארבעט זײַן רוקן אים ברעכט.

לײַגט ער אוועק זיך בא אײגענער שוועל,
איך, ווי א בכאָר, אף זײַן רוקן זיך שטעל.

כ'הײל אים אזוי פון זײַן שטעכעניש אויס,
און מיט מײַן שלײכעס האלט אײך זיך גרויס.

וואָס איז געמײנזאם פאראן צווישן מיר
מיט אָט דעם אײניקל פון אָט דעם גוויר?

ליבע און בענקשאפט און מענטשלעכער וויי —
אָט וואָס האָט דענסטמאָל פארייניקט די צוויי:

מיד — נאָך א שנעק, וואָס דעם בוך האָט געלײענט,
אים — דעם דערציילער, וואָס קינדווײַז דאָרט וויינט,

בענקט נאָך זײַן מוטער און פרייט זיך מיט איר,
קוקט אף דעם וועלטל מיט נײַגער, מיט גיר,

און אין זײַן הארצן שוין צאפֿלדיק מראָגט
אָנהײבן שײנע פון מענטשן, וואָס נאָגט

און וויל, אז דער צווייטער אין ווײַטערע יאָר
זאָל פון זײַן לעבן דערוויסן זיך קלאָר,

זאָל אויך דערשפירן זײַן פרייד און זײַן לײד,
ס'זאָל אים דערפירן צו ווײַטערע רײד...

* * *

סיפּי קודאשן¹

זאָל זײַן,
אז מענטשן־האם פארשווענקט אצינד דעם רוים
פון לענדער הונדערטער, פון קאָנטינענטן
און ווילדער מעשונאם מיט ברוינעם שוים
זיך טראָגט אצינד אָן אָפּהאַלט און אָן צוים
פון שטעט פארפעסטעטע בערלין און רוים
אף שעטעכן פון שאַלעם פון געשענדטן —

זאָל זײַן!
נאָר ס'גייט, עס קומט אין שווינדיקן געלאָף
פאר פרעכע מענטשן־פרעסער און פאר מערדער
די שאַ פון אָפּצאָל און פון שטראַף,
די שאַ, וואָס וועט אוועקלייגן א סאָף
דעם סאם, וואָס יוירט, און דעם געשווירן־שטאַף,
וואָס צערט אצינד דער מענטשהייטס קערפער.

זאָל זײַן!
זאָל זײַן, אז בא די וואָרצלען פון דעם בוים

¹ סיפּי קודאש — א באשקירישער שרייבער.

פון ברודערשאפט, וואָס וועט באשטענדיק שטניגן,
וועט אונדזער אָנשטרענג זיך באמערקן קוים,
ווי אָט דאָס שאַלעכץ פון דעם קליינעם זוים,
וואָס איז געווען דער אָנהייב פון דעם בוים,
פון גאנצן שטאם, פון אלע זינע צווינגן —

זאָל זיין!

נאָר אָט דער גלי פון הארצן — אונדזער ליד
וועט אומבאדינגט איענע ציט דערנרייבן,
ווען ס'וועט שוין יעדער מענטשלעכער געמיט
פארמאָגן פּרִינטישאפט, וואָס אָן אופהער בליט,
וואָס מענטש צו מענטש מיט פעסטע פעדעם ציט,
וואָס אונדזער ליד איז איר דער אָנהייב-צייכן.

* * *

אלע פאר דער צײַט פארשניטענע

עם הייבט אָן שעמעירן,
דאָס לופטיקל איז אָפֿן,
מײַן פענצטערל אף צאָפֿן
האָט אופגעהערט צו פֿירן,
נאָר ליכטיק וויל ניט ווערן,
עם הערט ניט אוף צו טרערן.

די ווינטן ווערן ווינטער,
דער נאָענט ווערט ניט קלאָרער,
נאָר איינס איז קלאָר און דײַטלעך —
אזויפיל שוין פארלאָרן...

קיעוו

ביז טרערן ליב, ביז ווייטעס טייער,
איך זע דייך, היים, איך זע דייך, שטאָט,
דיין האנט דורך שאנד, דורך רויך, דורך פייער
דערלאנגט די העלדישע באפרייער
דיין העלן אָנוואַג, דיין געבאָט:

פארמערט די שמעטערנדיקע קלעפּ,
דעם סויגעס בלוט פון ברוימן דניעפּ
צום יאם צום שווארצן זאָל איצט שטראָמען,
זאָל אייער הארציקער געוועב
זיך אָנזעטיקן מיט געקאָמע.

איר זינט די אויספילער, די ריכטער,
פון אייך איצט מאָן איך פאר דער שאנד,
פאר שוידערלעכע יאָרן צוויי,
פאר אלץ באצאָלט זיי, די פארניכטער,
דעם גאנצן דאָר, דעם גאנצן לאַנד,
וואָס האָט אין שאנד געבאָרן זיי.

ביז טרערן ליב, ביז ווייטעס טייער,
איך זע דייך, היים, איך זע דייך, שטאָט,
זאָל פון דיין בלוט, זאָל פון דיין פייער
פאר לענדער ווערן א געבאָט
פון פעלקער-פרידן און גענאָד!

* * *

זיבן טעג האָב איך געשוויגן,
איך האָב אָפּגעשוויגן שיווע —
אף דעם אכטן כ'בין ארויס
פון מיין אויסגעשטומטן הויז.
ס'בעט זיך שוין דאָס וואָרט דאָס ערשטע,
איצטער שטייט מיר פאָר דאָס שווערסטע,
איצטער קומט די גרויסע לייך —
ריידן מוז איך, ס'גויען רייד...
כ'בין פארמישפעט ווערטער פראָסטע
שטעלן רייענווייז געמאָסטן,
און פון ווייען און פון לייך
שאפן פיין־געפורעמטע רייד.

* * *

נעם דיין ביסל קראפט און היט עס,
ניט פארגעס אין דיין יעכידעס.
וואָס איז איינער דאָ אצינד?

וואָס איז איינער מיט זיין קויכ'ל,
מיט זיין מאזל, מיט זיין גוירל
אין דעם יאם פון וויי און ווינד?

איינס, נאָר איינס איז דיר געבליבן:
ווי דו זעסט א פונק פון לעבן,
פון דעם שטורעם אים פארשטעל.

זאָל ער זיין אין אש צעגליטן,
עפשער וועט ער זיך פארהיטן,
וועט אמאָל נאָך ברענען העל,

ניט אליין — מיט אלע אייניגעם
ברענען מיט א פלאם א ריינעם
און באלויכטן ברייט

אלין, וואָס איז דאָ נאָך פארבליבן,
אלין, וואָס ווייטער ציט דאָס לעבן
און פארשאפט, פארמערט די פרייד.

* * *

איך גיי און גלייב ניט מײַנע לײַכטע טריט,
איך קוק און גלייב ניט מײַנע ברייטע אויגן.
וועהין זײַנען די וואַלקנס פֿיין אוועקגעפֿלויגן,
ווער האָט עס דורכזיכטיק געמאכט מײַן שווער געמיט?

אין נײַער שײַן האָב איך דערזען די קרעמלער ווענט,
די ברעגן פֿון דעם טײַך און איבער זיי דעם הימל,
אזוי זיך העפטן האָבן קיינמאָל ניט געקענט
דער הימל און די ערד אין איין פֿארפעסטיקט רעמל.

אלטע ביכער

כ'האב ליב די צוקונפט, ווען דער אַוואַר ליגט דאָ נעבן —
אין מאַסקווע האָב איך אלטע ביכער זיך געקריגן,
און ווידער אלטע בילדער שוועבן פאַר די בליקן,
און ווידער פיל איך אים, דעם טאָם פון פּוֹלן לעבן.
ווי קורץ איז ער, דער פּאַס פון לעבן, און ווי שמאַל,
אויב ער איז נאָר באַגרענעצט מיט דיין קליינעם איך.
דאָס לעבן יאָגט אזוי — פון גיכער איז עס גיך,
ס'איז גוט, וואָס ס'איז געווען, וואָס ס'וועט נאָך זיין „אַמאָל“,
ווייל אויך די קעגנוואַרט, איעדער אויגנבליק —
נאָך אידער דו באַווייזסט באַמערקן, אַוואַר ווערט.
און גוט די צוקונפט בײַט זיך אַף דער ערד,
ווען אלץ געבונדן איז מיט פעסטע, צאַרטע שטריק.
ניט איך, ניט דו מיט קליינעם הויזגעזינר,
עס גלױסט זיך שאַפן פאַר דער וועלט נאָך ווי אַ פּאַלק,
מיט זין געטרײַסטע מערן איר דערפאַלג
און ווערן פאַר דער מענטשהײַט אַ געראַטן קינד.
אַ קינד פון עלטערן, וואָס האָבן טרײַ געדינט
מיט זייער אָנגעשטרענגטער מי דעם גאַנצן זײַן,
אַ קינד פון פּאַלק, וואָס האָט געלײַטערט זיך אין פּײַן,
וואָס גליק אין פרעמדן אומגליק קיינמאָל ניט געפינט.

מנין אנהייב-היים

דאָס צווייטע מאָל באַפּרײַט מנין שטאַט, מנין אָנהייב-היים,
אַמאָל אַ שטעטלע אַ קליינס באַם טעטער־טיך.
אין רויש פון הויפט־שטאַט בענק איד איצט געהיים
אהין, אין ווייטן אָרעם־ריכטן קיניגרייך.

דאָרט צווישן פעלדזן, זע איד, הענגט אַ ברייטער בריק,
דאָס זעמדל שפּרייט זיך אין דער ווייטן קלאָר און ריינ,
דאָרט האָבן זיך געקויקלט טעג פון יונגן גליק,
דאָרט האָט גערוט מנין עלטער־עלטערנס געביין.

איד האָב געלייענט: אופגעריסן יענער בריק...
מנין האַרץ אין ענגער ברוסט פון וויי האָט אופגעברויזט.
פאר וויי, פאר בענקשאפט מייער אין דעם אויגנבליק —
פאר אלץ באַצאָלן וועט איר, מערדער, קליין און גרויס!

מאַסקווע, יאנואר 1944

* * *

ביזוואנען נאָר דיכטונג בא מענטשן וועט בליען
און ס'וועט נאָך געזאנג עקזיסטירן,
וועט יעדער געפינען מיין שפור:
די וועגן, וואָס צווישן די היימען זיך ציען,
מיין ליד וועט זיכער דערפירן
דורך לופט, דורך מעטאלענעם שנוּר.

אוקראינער סטעפעס און וועלדער סיבירער
און כוואליעס אף וועלטישע יאמען
געחערט האָבן זיכער מיין ליד.
די ערד מיט דער גאנצענער הערשאפט אירער,
מיט אלע מיט מענטשלעכע שטאמען
די ליד האָבן זיכער פארהיט.

ס'איז ניט נאָר דערפאר, וואָס איך האָב שוין פארערער
אין אלע פארשיידענע לענדער,
ווי יידיש נאָר איז שוין פארשפרייט,
נאָר ווייל ניט פארשוועכט כ'האָב מיין אוראלטע ערע:

מיין ליד איז אין ווייטן געווענדט
און ביז „האזינו"1 דערנױט.

דערפאר וויל מיין דיכטונג, מיין בענטשונג מיין גרויסע,
דער איידלסטער מארך פון די ביינער,
מיין ציכטיקסטע ליבע, מיין פרייד,
וויל שטענדיק נאָר איינס, און איין זאך איז זי אויסן,
און גליט נאָר אין לײַדנשאפט איינער:
פארלינדערן מענטשלעכע ליד...

1 „האזינו" — הערט זיך צו — דער אָנהייב פון א ליד אינעם טאנא-
כישן סייפער „דברים" (דוואַרים), לב.

פונעם בוך

„געקליבענע ווערק“

(1948)

אנהייב פּרילינג

1

כ'לייג זיך שלאָפן מיט די הינער
און שטיי אורף, ווען ס'קרויען הענער,
יעדער טאָג ווערט מילדער, גרינער,
יעדער רענע ווערט דאָ שענער.

ווען מע דארף נאָך דאָ ניט עסן,
ווען מע דארף נאָך דאָ ניט טרינקען,
כ'וועל אינגאנצן דאָ פאָרגעסן,
ווי די פען אין מינטער טונקען.

און צו וואָס איז דאָס פארשרייבן
די געפילן, די געדאנקען?
ניט פארשרייבן דאָ פארבלייבן
וויפל צערטלעכע געזאנגען?..

אף די שפיצן, אף די צווינגן,
צווישן בלעטער, צווישן גראָזן
וויפל פארבן קומען, שטייגן,
ערד און הימל שטיי פארלאָזן?..

שוין זשע, שוין זשע בין איך איינער,
איך, דער מענטש מיט שוואכע פינגער,
וואָס די גאָרע וועלט די שיינע
דארף באמאָלן און באזינגען?

2

א פולע, א ראָזע לעוואָנע
און ביימער געוויינלעכע צוויי,
אזוי פונקט זי מאָלן מיר קאָנען...
אף פלאכן מיר מאָלן אזוי.

און איך פיל די קאָסמישע שטרעקע,
וואָס צווישן די ביימער און איר,
און ס'וויילט זיך מיט עפעס פארדעקן
דעם טהאָם צווישן „כ'זע" און „איך שפיר".

און כ'האָב אין דער רענע פארשטאנען:
דער אומרו, וואָס רענט מיין געמיט,
פון אים איז די דיכטונג אנטשטאנען,
ס'איז ער שאפט פון פערזן א ליד.

און כ'האָב אין דער רעגע פארשטאנען,
און כ'האָב אין דער רעגע דערפילט:
פונדאנען גייט קונסט, אָט פונדאנען,
ס'איז ער שאפט פון פארבן א בילד!

אירפען, 20 אפרעל 1940

אירפען

1

דריי פרייע, פרייע מעג האָב איך גאָר לײַכט געקריגן
אף שעפּערישן אָפּרו, אף דער טיפּער רו,
וואָס שליסט זיך פּלוצעם איין אין אָנגעשטרענגטער מי...
דער טײַך אירפּען, דער וואַלד, די לאַנקעס — אלע היגע...
ס'איז קלאָר ארום, פיל מאָל מיר קוקעט דער קוקו,
אריכאס־יאָמים טיילט מען מילד, ווייזט אויס, דאָ הי...

א גרינע ראכּוועס שפּרייט זיך ווידער פאר די אויגן,
א שלאָל מיט בלומען אף דער לאַנקע — געלבע, געלבע...
איז וואָס, איז וואָס, אז נאָך א יאָר איז דורכגעפּלויגן,
און זי, די וועלט, און די שוין זיינען ניט די זעלבע?..

כ'האָב א געעלטערטן דערזען זיך אין דעם שפיגל...
א יונגע ליפע בא דעם פענצטער לאנגזאם שטארבט...
די צייט צעקרישעט דעם צעמענט האָט אף די טרעפּ,
א ביסל אויך צעדרייבלט דאָרט די רויטע ציגל...
נאָר ס'לעבן בליט און טיינעט צארט און הארב,
און מענעס אלטע ביימער האלטן פריש די קעפּ!..

אָ, ניין, מיין רעכענונג מיט וועלט איז ניט פארענדיקט!
איך פיל אין ענדערונג די גרויסע פרייד פון שטענדיק!

2

א גוט־מאָרגן אלע אינד!
כ'הער, איר ענטפערט: א גוט־יאָר!
אָט דער נעפל אף דעם טינד
מאכט דעם קאָפּ מיר פריש און קלאָר.

דער באגינענדיקער טוי
איז ניט קיל און איז ניט פֿיכט,
ער דערמונטערט מיך אזוי,
מאכט מיין טראָט מיר יונג און לִיכט.

און די קוקאווקע אין וואַלד,
דער נאַיווער קוק־קלאַנג
זאָגט אָן אופהער: ביסט ניט אלט,
וועסט נאָך לעבן זייער לאַנג!..

* * *

זעלמענער ווערן די ציטערס די שיינע פון הארצן,
פריידיק, ווי ווייזן פון דעם זוניקסטן מאָל,
אַבער די צעלן פון קערפער פון גאנצן — זיי ווארטן,
ווארטן אף זיי מיט געדולד, ווי אמאָל.

און ווי אמאָל קומט ער פלוצעם, דער מעכטיקער ציטער:
דיכטער, דו שלאָף גיט, דו, דיכטער, דערוואך,
און ביז די טיפן פון וועזן פארזינקט און דערשיטערט
אלץ, וואָס דאָ שוועבט אף געוויינלעכער פלאך.

און מיט אן אָפּשניין פון ווייטן פארבאָרגענעם פֿייער
ווערט אלץ באהעלט און אלזייטיק באשטראַלט...
געסט מיינע טייערע, רענעס פון שאפונג פון פֿרײַער,
קומט צו מיר אָפּט און אף לאנג זיך פארהאלט.

פרימאָרגן

דאָ פון אונטן, דאָרטן אויבן,
נאָרוואַס אָפגעוואַכט פון דרעמל,
פול מיט אומשולד, קלאָר און זויבער
ליכטיק שוועבן ערד און הימל.

און ווי נאָרוואַס פריש געבאָרן,
אף די וואַלקנס לויכט דער זילבער,
וואָס מיר יאָרן, ווער מיר יאָרן:
אין מינין קינדהייט כ'קלייב זיך איבער.

אין מינין קינדהייט, כ'זאָגן עס גלייביק,
וואָס דעם אָנהייב האָט באַצייכנט
פון אַ לעבנספולן שמייכל,
פון אַ צארטקייט, וואָס איז אייביק.

אין טעג פון אנהייב

איז וואָס, איז וואָס, אז כ'בין שוין גראָוו און אלט געוואָרן —
אף הויכער שאפונג האָב איך אלע שיינע רעכט;
צום אלטן און פארהאסטן כ'האָב אזויפיל צאָרן,
איך האָב פון קינדווייז אָן געזען אזויפיל קנעכט,
און צווישן ערשטע כ'האָב דערהערט דעם רוף פון האָרן,
וואָס האָט דעם אָנהייב פון באַפֿרײַונג אונדז דערקלערט,
אין שלאַכטן אומגעהייערע, אין פֿלאַם, אין פֿײַער
בין איך מיט זיי געווען אַ דיכטער אַ געטרײַער.

מיט זיי, מיט אלע, מיט באַרימטע און מיט שטומע,
מיט אומבאוואוסטע מיטגייער און גוטע פֿרײַנט
אף שלאַכטן ברייטע און אף סטעזשקעלעך אף קרומע,
זיי אלע כ'וויל מיט האַרציקייט דערמאָנען היינט...
כ'האָב דעם שטילן יוזקער לאַנג שוין אופגענומען
נאָך ערעוו... פֿלוצעם אָנגעפאלן איז דער פֿײַנט, —
און יוזקער, ווי אַ שטורעם, האָט זיך דורכגעטראָגן
אף אלע וועגן פון דער וועלט, אף אלע ראָגן...

כ'האָב פון מיין ווייטער קינדהייט דענסטמאָל אָנגעהויבן,
פון דענסטמאָל, ווען „אין טהאַם פון נאכט, אין לאַנד פון שניי“
אין קליינעם דערפעלע האָב איך מיט יונגן גלויבן

געגרייט זיך צו „פראַצעסיע“, צום אויסגעשריי
„איך גיי“... כ'האָב פּוּיגלען אויך באשווערט מיין זיי ניט קלײַבן...
און איצט... אין גרויס פארלוירנקייט פאר אייך איך שטיי,
און איצט... איך שטיי מיט פריינט פאריאָסעמטע צוזאמען
אף קוואַריס-פעלדער און אין מייסיס-שטעט אָן צאמען.

אין מיין אָנגעשמערענגטער האנט איך האלט מיט ציטער
מיין דינינק ביכעלע, וואָס הייסט נאָך אלץ „איך גלייב“,
און אָפט איז פאר די אויגן פינצטער... ביטער
איז אָפט דער ביסן אין באטריבטן לאַנד, איך הייב
די בליקן צו די העכסטע טורעמס... היטער
געטריי דאָרט שטייען... יאָ, איך גלייב, איך גלייב!
מיט בעסטער רעשט פון אלע מיניע גרויסע קרעפטן
צום זיגענשריי וועל איך, אויך איך מיין שטים באהעפטן.

מיין זינגענדיקע שטים איצט פלעכט איך דרייסט אריין
אין כאָר, וואָס וועט די ליד פון גרויסן זיג גיך זינגען,
וואָס וועט מיט רום מיט אייביקן דעם טיפן פּיין
באדעקן און אים אָנשליסן מיט פעסטע רינגען
אין קייט פון הויכע לידן און פון שענסטן זיין,
אין קייט פון אונדזער פאָלק, וואָס קיינמאָל וועט ניט זינקען...
זיך גרייטן צו דער ליד כ'וועל קיינמאָל מיד ניט ווערן,
כ'וועל שטענדיק זינגען זי מיט פרייד... מיט פרייד דורך טרערן.

¹ די ליד „פראַצעסיע“ האָט זיך לעכאטכילע געהאט אָנגעהויבן מיט די ווער-
טער „איך גיי“.

פונעם זשורנאל
„סאָוועטיש היימלאַנד“

רוסלאַנד

ניט נאָר פון הייבן דיִינע —
פון פֿלאַכסטער פֿלאַך
זיך קוקט שוין דורך
די גאַנצע וועלט פון אלע זײַטן!
די העכסטע טרוימען דיִינע
געפונען האָבן דאָ אַ דאך,
געפונען האָבן דאָ אַ זוניקן געצעלט
אַף ווײַטסטע ווײַטן.

פונדאנען זע איך זיי, די אלע די,
ווער ס'האַט פון מײַנע שענסטע גײַסטע,
פון הערלעכסטע געשטאַלטן
געשפענסטער אויסגעוועבט
אין אלטער צײַט, אין מיטלאַלטער...

אין צײַט אין גײַסטער
די רעשטן זייערע איך זע:
ווער ס'וויל זײַן רויבערישן גיר
פאַרשטאַפּן מיט מײַן נויט,
און ווער זײַן ווילטיק בויט

אף גארן אומגליק מינעם,
ווער ס'ווייזט, מיין בלוט זאל אים ווי שמירשטאף דינען —
זיין יעדן קער פונדאנען זע איך גוט,
פונדאנען וועט מען צוימען זיין ווילקיר,
פונדאנען וועט די קלאַע אים געפינען.

אָ, גרויסע 4Русь,
אָ, גרויסער שאפנדיקער קערן פון פארבאנד.
פון טיפן יאם פון פרייען וויסן
האַסטו גענערט מיין אָמעם.
אזויפיל פעלקער און אזויפיל שוואַטים
דו נערסט מיט דיין געהויבענעם פארשטאנד,
וואָס ניט דעראַבערונג ער זוכט,
נאָר לאַזט דער וועלט געניסן
פון זיינע בעסטע פרוכט...

געבענמשט זאל זיין די שאַ,
ווען כ'האַב די וועלט דאָס צווייטע מאָל דערזען
אין לענינגס ליכט
און ווען צום נייעם גלויבן
האַסטו, מיין לאַנד, אויך מיר,
ווי מיליאָנען דינע זין, דערהויבן!..

נאַכן זיג

געבורט־ווייען פון טקופעס דויערן יאָרהונדערטער,
ביז אכציק קוים דערגרייכט ער, אונדזער עלטער,
איך שטיי פון לײד און פרייד ביז גרונטן א פארווונדערטער,
און איך באטראכט די יאָרן די געפעלטע.

ס'איז אונדז געהערט דאָס גליק דאָס אומגעהייערע:
דורך ווייען און דורך פֿינען אומגעעהרטע
צעעפענען מיר ברייט די טירן און די טויערן
פון נײַער צײַט, פון פרידן אומגעשטערטן.

איז לאָמיר הײַנט דערמאָנען אלע די געפאלענע,
באערן יעדער הארץ, וואָס איז צעבראָכן...
דאָס איז קאַרבאַנעס הייליקע פאר אונדז, פאר אלעמען,
סימאָנים אייביקע פון דער עפאָכע.

איז לאָמיר זאמלען קראפט פאר שלאכטן פאר פארביטערטע,
פארווונדערטע, נאָך ראנגלען זיך די מערדער,
ניט פעלשן וועלן הערצער, וויפל מאָל דערשיטערטע,
אין שאַ פון שלאכט, אין רעגע אין באשערטער.

1946

איז וועג

ניט אזוי די בערג,
ווי די ריזע צו זיי
דורך שניי און דורך רעגן, דורך נעכט און דורך טעג...
ניט אזוי דער ציל, ווי דורך מענטשן דער וועג
אין דעם ענגסטן באריר אויך מיט ווינד און מיט וויי...

און דאָס קומען אהין, ווי פארגרייט איז שוין אלץ,
און דערהערן, מע זינגט: „אך, ווי ברייט איז מיין לאַנד!“
אך, ס'איז גוט, וואָס כ'פארדין, אז די ערלעכע האנט
זאָל באגעגענען מיך מיט ברויט און מיט זאלץ!

לעכאים

ס'האט דאָס לעבן אונדז פארזאָגט:
ווייטער ציט מנין ברויטע קייט,
טרייבט דעם טויט און ווייט פאריאָגט,
אקערט טיה און לעבן זייט!..

אָפגעטראָטן איז דער טויט...
ווי די ווייען זינען פריש,
נאָר דאָס לעבן אונדז פארטרויט —
לאַמיר גיין צום גרויסן טיש!

אונדזער הויז זיך בויט און בויט!
צו דעם מאָלצייט ברענגט ארנין
פון די קאמערס פרישן ברויט,
פון די קעלטערס אלטן וויין!

דער, וואָס איז געבליבן דאָ,
איז ניט אלט און איז ניט שוואַך,
אין א מאזליקער שאָ
הייבט זיך אָן די לעבן־זאך!

אף צעפוקעניש די פּיינט
עסן מיר דעם פרישן ברויט,
טרינקען מיר דעם אלטן וויין —
און די פאָן איז צונטער־רויט!..

פעלדער

אונזערע איבערוואנדערער

און ווידער, און ווידער, און ווידער, און ווידער,
צו אייך איז געווענדעט אינגאנצן מיין וועזן,
ווי דענסטמאל, ווען ס'האָט זיך מיין דיכטונג באוויזן,
פון קינדערשע ליפן געטריפט האָבן לידער.

כ'האָב ווידער דערזען אייך, אייך, פעלדער פארשנייטע,
דערזען די דערוואכונג פון ווינטער, פון דרימל,
דערזען, ווי איר פאָלגט זיי, די וונקען פון הימל,
און ווארט אף די זוימען פון מענטשן פארגרייטע.

אינייעם מיט פויגל־געזאנג כ'האָב פארנומען
דאָס וויאַקען פון מענטשן באם אייזערנעם אקער,
און ווען כ'האָב דערהערט זי, די שפיל פון מיין גומען,
אין מויעך געקלונגען האָט איינע א פראגע:

צי שוין זשע איז ריכטיק די אלטע לעגענדע,
אז גאָט האָט פארשאַלטן זיין ערשטלינג דעם מענטשן,
די אָדעמלעך — אלע פארהאַרעוועטע, עלנטע —
זיי האָבן פארדינט שוין, מע זאָל זיי דאָ בענטשן.

און איך האָב פארשטאנען אין קינדערשע יאָרן:
איין אָרט אין דער אלטער לעגענדע איז ריכטיק —
פון מי איז דאָס מענטשלעכע לעבן געוואָרן
א ביסעלע מענטשלעך, א ביסעלע ליכטיק.

פון מי שטאמט דער קלאָרער פארשטאנד אין דעם שארבן,
פון מי שטאמט די מענטשלעכע ליבע אין הארצן,
פארשאַלטן איז דער, ווער עס וויל זיי פארדארבן,
מיט האם און מיט סינע דאָס לעבן פארשווארצן.

איז לאַמיר די ארבעט באזינגען און ווידער און אָבער,
די מי פון דעם מענטשן מיט בלומען באקרוינען...
דאָס שענסטע, וואָס דאָ אף דער ערד איז דעראַכערט,
איז פריידיקע מי — אַט דער לוינ פון די לוינגען...

מיין קינדערשע היים דאָרט אין קאָרענעם רעמל!
איך האָב דעם גאניידן געפונען אין וועלדל,
אין יונגן, אין פרישן געוויקסן-געזעמל,
וואָס האָט דאָרט באשאַטנט מיין זומערדיק וועלטל.

געקומען איז הארבסט, און געקומען איז ווינטער,
מיין וועלטל האָט, נעבעך, א נאקעטס געפרוירן,
נאָר גריניקע סאָסנעלעך האָבן געלינדערט
דעם אומעט, געטרייסט אונדז: ניט אלץ איז פארלוירן!

און אַט איז דאָס ליכטיקע וועלטל געקומען —
דער פרילינג דער צווייטער, ווען פאָנעם-על-פאָנעם
בין איך דאָרט געשטאנען מיט קנאָספן און בלומען,
מיט ציטער איך מוז אַט דעם פרילינג דערמאָנען.

אין איינעם א ליכטיקן קלאָרן פרימאָרגן
באשטימט האָט דער מאטע דאָס וועלדל פארניכטן,

איך האָב זי באוויינט, אָט די „ווילדע רעצייכע“,
און קינדערשע טרערן מיך האָבן געוואָרגן.

נאָר וואָס קאָן מען טאָן דאָ, אז באָדן איז ווייניק
(מיר האָבן דאָס פעלד ניט געזעצלעך געדונגען)
און ווילסטו פארזייען — נעם קאָרטשעווע, רייניק —
וועט זיכער דיר עפעס באקומען געלונגען.

ווייל פראָסע בא אונדז וואקסט אף רויערד, אף נייערד,
האקט מען די ביימלעך, מע קאָרטשעוועט קרעפטיק,
גלאנצן די העק, דורך דער ארבעט געשייערט,
א פעלד מע באשאפט, און מ'איז אלע באשעפטיקט.

א באָדן פאר פראָסע, פאר קאָרן, פאר גערשטן,
א פעלד ווי א פעלד אף אומענדלעכע ברייטן,
אָ, גוט פארגעדענקט כ'האָב די בייטן די ערשטע
אף נייערד, אף רויערד מיט פראָסע פארזייעט.

מיר האָבן צעאקערט, געבראָנעוועט פלניסיק,
און צוויי מאָל און דריי מאָל אין לענגען, אין ברייטן,
מיר האָבן געזיגט — ס'איז געראָטן זעלבסטדרייסיק,
מיר האָבן די פראָסע געשניטן אין פריידן.

די בייטן קארטאָפּל, די פאסיקלעך קאָרן!
איך וועל זיי געדענקען אף וויפל כ'וועל לעבן,
נאָר מערער פון אלץ פון די קינדערשע יאָרן
דאָס פאסיקל פראָסע אין הארצן געבליבן.

אף פלייצעס פון יוגנט דער שווייס, ווי א ראָסע!
די פריידן די טיפע פון שניטער געטרניע,
די הירושענע קאשע פון אייגענער פראָסע!
דער אַנזאָג פון לעבן אף באָדנס אף נייע!

מוסטערן פון איבערזעצונגען

א. פושקין

אנטשאר

(בוים פון סאם)

אין וויסטן קארנן מידבער-פעלד,
אף דארער ערד פון היץ צעגליטער,
שטייט איין-אליין אין גארער וועלט
אנטשאר — א שרעקנדיקער היטער.

די טראכט פון לעכצנדיקער ערד
האָט אים אין טאָג פון קאעס געבאָרן
און האָט זיין שטאם מיט סאם גענערט, —
איז ער א בויים פון סאם געוואָרן.

עס טריפט דער גיפט פון טויטן שטאם
און ווערט באטאָג פון היץ צעפלאָסן,
צו אָוונט ווערט פארקילט דער סאם,
אין קלאָרן פעך צוגנויפגעגאָסן.

עס קומט צו אים קיין פויגל ניט,
קיין טינער ניט, א שווארצער וויכער

צום בוים פון טויט אמאָל פארפליט
און, שוין פארסאמט, טראַגט אָפּ זיך גיכער.

און ווען א וואַלקן טוט א טריף
אף דרעמלידיקע בלעטער בלאַסע, —
די טראַפנס פאלן פול מיט גיפט
אף הייסן זאמד, וואָס דאָרשט נאָך וואסער.

נאָר ס'האָט דער מענטש דעם מענטש געשיקט
צו דעם אנטשאר מיט בליק מיט שטומען,
איז יענער שטיל אוועק אין וועג
און אינדערפרי מיט סאם געקומען.

געבראכט דעם פעך פארפולט מיט טויט,
א צווייג מיט בלעטער שוין ניט גרינע,
און קאלטע שטראַמען שווייס, ווי טוי,
פון בלייכן שטערן זינעם רינען.

געבראכט, פארשמאכט, און רו געניסט
אין שאַטן פון געצעלט אף קאָרע.
געשטאָרבן איז דער שקלאַף באַ פים
פון האר, פון אומבאזיגטן סראָרע.

און ס'האָט דער פירשט מיט אָט דעם גיפט
די פנילן זינע אָנגעזעטיקט,
און טויט האָט ער מיט זיי געטריפט
און לענדער שכינישע געשעדיקט.

ט א ר א ס ש ע ו ט ש ע נ ק א

צאוואַע

אז כ'וועל שטארבן, איר באהאלטן
זאָלט די ביינער מיניע
צווישן ברייטע מילדע סטעפעס
אין מיין היים אוקריינע,
די ברייטפאלעדריקע לאַנקעס,
בערג און דניעפר דער גרויסער
זאָלן זען זיך — ס'זאָל זיך הערן,
ווי ער ראשט, דער רוישער.

וועט א טראַג טאָן פון אוקריינע
בלוט פון סוינעס גלידער
בין צום יאם דעם בלויען, — דעמלט
וועל איך בארג און נידער —
אלץ פארלאָזן און זיך לאָזן
בין די הימלען טראַגן
לויבגעזאנגען, און בין דעמלט —
כ'סאָן קיין גאָט פארמאָגן.

מיך באהאלט, שטייט אוף מיט צאָרן,
קייטן רײסט מיט פֿיער,
און מיט סויגעס בייזע בלוטן
רײך באשפרענקט די פֿרײהײט!
אין געזינד אין גרויסן, נײעם
מיט א פֿרײען ווילן
ניט פֿארגעסט אויך מיך דערמאנען
מיט א וואָרט א שטיקלן.

פֿערעיאסקעוו

ט א ר א ס ש ע ו ו ט ש ע נ ק א

* * *

לידער מינע, דומעס מינע!
איינציקע און איינע!
איר זאלט כאַטש מיך ניט פארלאָזן
אין אַ בייזער שאַ אזוינער!
קומט צו פּלֶנען, מינע בלויע,
מינע טויבן יונגע,
פון דער זייט פון ברייטן דניעפער
קומט אין סטעפּ דאָ זינגען
מיט די אַרעמע קירגוזן!
זיי זינגען שוין באנומען,
הויל און נאקעט, אָבער פּרני נאָך
בעטן גאָט זיי קומען.
קומט צו פּלֶנען, מינע ליבע!
מיט שטילע רייד מיט ריינע
כ'וועל, ווי קינדער, אייך באגריסן,
מיט אייך אינינעם וויינען.

אַרסקער פעסטונג. 1847

לעס יא אוקראינא

פארטאָגיקע פֿיערן

די נאכט האָט די מענטשן די מידע פארוויקלט
אין ברייטע, אין פינצטערע פליגל.
צו פֿיער פון אָונט א סאָף;
און אלע, וואָס רוען אין שלאָף,
די הערשערן נאכט האָט פארזיגלט.

ווער ס'שלאָפט און ווער וואך איז, איר קראפט גיט זיך אונטער,
ווייל דעם, וועמען טרוימען נאָך מונטערן.
פון מיר איז דער שלאָף שוין אוועק,
ארום איז נאָך כוּישעך און שרעק
און שטום ווי אין קיווער דאָרט אונטן.

די בייזע געשפענסטער די זעל מיר פארשפינען,
אף אופשטיין — ווו קויעך געפינען?
נאָר קלאָר איז די פֿלוצלינגע ליכט,
זי האָט מיך פון שלאָף אופגעריכט,
עס ליכט שוין די שנין פון באגינען!

די שנין פון באגינען, וואָס פֿייערלעך ציטערט,
די פינצטערע נאכט האָט צעשניטן.
די ליכט פון דער זון איז פארווענדט,
די שנין פון קאיאָר אָבער ברענט,
די שנין, וואָס די ארבעטער ציגן.

שטיי אופ, ווער עס לעבט און וואָס וואך איז זיין שטרעבן,
פון ארבעט די שאַ איז דאָ נעבן,
זיך ניט שרעק, וואָס ס'איז פינצטער אצינד,
פארטאָניקן פֿייער צעצינד,
אויב באגינען ניט קלינגט נאָך מיט לעבן!

ל ע ס י א א ו ק ר א ? נ ק א

וואָרט מײַנס, וואָס ביסטו קיין שטאַל ניט קיין הארטער

וואָרט מײַנס, וואָס ביסטו קיין שטאַל ניט קיין הארטער,
שטאַל, וואָס עם בליצט און עם פינקלט אין שלאכטן,
ביסט ניט קיין שארפע, קיין גרויזאמע שווערד —
די, וואָס די העלדזער די פּינטלעכע שעכט.

וואָרט מײַנס מיט הארט, וואָס געבראכט איז פון גלײַען,
איך בין שוין גרייט דיך פון שוידל צו צײַען,
וועסט נאָך פארגיסן, פארשוועכן מײַן בלוט,
סאָנים דערשטעכן דו האָסט ניט קיין מוט.

כױעל מײַן געווער איצט פארשפיצן, פארשארפן,
כױעל אלע קויכעם אין קאמף ארײַנווארפן.
כױעל עם צעהענגען דערנאָך אף דער וואנט,
לײַט אף געלעכטער, מיר נאָר אף שאנד.

וואָרט, מײַן געווער און מײַן טרײַער באנגלייטער,
ווייס, אז מיר טאָרן ניט אומקומען ביידע,

עפשער אין אנדערע דרייסטערע הענט
ווערסטו — א שווערד אף טאליאָנים געווענדט.

וועט זי א גרילץ מאָן, די שארף, אין די קייטן,
גרילץ וועט אין טורמעס פון מערדער זיך שפּרייטן,
וועט זיך בארירן מיט שווערדישן קלאנג
און מיט אן אָפּקלאנג פון פּרייען געזאנג.

וויילט איר נעקאָמע — מיין שווערד נעמט מיין שארפע,
דרייסטער מיט איר אין די שלאכטן זיך ווארפן!
דו, מיין געווער, דיין די קריגער געטרני,
דרייסטער בא זיי, ווי אין הענט מיניגע, זני!

א י ו ו א נ פ ר א נ ק א

שטיינברעכער

איך האָב געזען א שיינעם כאָלעם. א פוסטער פלאַך
זיך שפּרייט פאר מיר. ס'איז אומגעהייער ווילד זיין אויסזען.
א הויכער פעלדז דאָרט שטייגט פון וויסטן דרויסן,
איך שטיי געשמידט אין קייטן פאר דעם פעלדז דעם גרויסן —
ווי איך, דאָרט שטייען מענטשן טויזנטער א סאך.

מיט טרויער־קנייטשן שטערנס טיף פארצויגן,
א גלי פון ליבע ברענט בא יעדערן אין בליק.
די הענט האָבן קייטן ענג, ווי שלענג, ארומגעצויגן,
בא יעדערן די אקסלען נידעריק געבויגן,
ווייל אלעמען א גרויסע שווערע מאסע דריקט.

אין יעדער האנט אן אייזערנער, א שווערער האמער,
און ווי א דונער פון דער הייך, א קאָל זיך טראָגט:
„איר שטורעמט דעם פעלדז, צעברעכט די ווילדע צאמען,
ניט שרעקט זיך פאר קיין מי, פאר אלע שלעס צוזאמען —
ס'איז אייך באשערט דעם פעסטן פעלדז צעשטערן: שלאָגט!“

ווי איינער, אלע האָבן מיר די הענט געהויבן,
און טויזנט האַמערס שווערע פאלן אַף דעם שטיין,
פון טויזנט זיַטן מוז דער פעלדז זיך דרויבן,
אין שטיקער אָן א צאָל, אין ברעקלעך און אין שטויבן
געשווינד צעפאלט זיך זיַן פאַראַקשנטער געביין.

ווי הילך פון שלאַכט און ווי פון וואַסערפאל דאָס שלאָגן,
האָבן האַמערס אונדזערע געדונערט איינס נאָך איינס,
און טראָט נאָך טראָט מיר האָבן אָרט געקראָגן,
כאָטש פיל פון אונדז האָבן שטיינער שווער צעשלאָגן,
און ווייטער אלץ געגאָן און ניט געבליבן שטיין...

ניט וויינען — ברעכן מויערן.
זאָל זיַן פאַר די קינדער,
אויב ניט פאַר זיך אליין,
אויסקעמפן גליק מיט איינן געביין.

איך גיי פון ארבעט, פון זאוואָד

איך גיי פון ארבעט, פון זאוואָד,
א מאניפעסטאציע אין שטאָט.
אין בלומען אלע גאסן שרייען:
לעבן, לעבן זאָל די פרייהייט!

עס לאכט די זון אין הימל־ראָד,
און וואָלקנס אף די פערדלעך שוועבן...
איך גיי פון ארבעט, פון זאוואָד
דער מאניפעסטאציע אנטקעגן.

א פריילינג האַיאָר! א באַראָט!
אין אלע הערצער שטראלן ראשן...
— די אָרעמשאפט מיט ערד פארקנאסן,
וועט פרידן זיין שוין א געבאָט,
איך גיי פון ארבעט, פון זאוואָד.

מ א ק ס י ם ר י ל ס ק י

אין דעם טאָג

נו, זאָג נאָר, אלטער, וואָס גראַד היינט
זיי שמייכלען, אלע דינע ווערטער,
ניט אנדערש, אין דיין אלטן קערפער
איז קאמף און ליבע היינט אריין?
— אין אָט דעם גרעסטן צווישן טעג
אפן יונגן וועג איז אלץ אוועק.

וואָס פרייסטו זיך, דו, ברודער שמיד?
וואָס גרויסטו זיך, דו, מענטש באם אקער?
וואהין איצט שפאנט איר ביידע טאקע
ארוםגענומען, ברידער אין געמיט?
— דער גרויסער טאָג האָט אונדז באפרייט,
די שמידן און די אקערלייט.

פארוואָס האָסטו היינט אָנגעקליידט
דאָס שענסטע קלייד דינס, וועבער,
פארוואָס די קליידער דינע שוועבן

מיט בלומען-קרענץ פון הארבסטן-בייט?
— דער טאָג דער גרעסטער פון די מעג
פאר אלע וועבער ווייזט א וועג.

וואָס האָסטו, יונגלינג, אָפגעווענדט
פון בוך דיין בליק, דיין גיריקרניכן,
און זיך געשמעלט מיט דינע גלייכן
אין פריידיקרירעוודיקער וועלט?
— דער טאָג דער ערשמער צווישן מעג
האָט אונדז אנטדעקט א זימל גליק.

וואָס קלינגט עס הילכיק אזוי היינט,
מיין קינד, דיין קאָל דיין זיס, דיין צארטס,
וואָס ווארעמסטו מיט פריילינג-שיין
די קאלטע כוואליעס פונעם הארבסט?
— לעקאוועד אָט דעם טאָג אלס לויז
אָקטיאבערל מע רופט מיך שוין.

סימאן טשיקאוואני

פרילינג

נאך דעם ווינטער האָבן ביימער ווידער
צעעפנט די קנאָספּן, ווי אויגן פון שלאָף,
אוועק דער קאטער בא דער זון, די גלידער
פון דער נאטור האָט זי פארפּולט מיט ווארעם־שטאַף.

און ווי א פאקל איז אין הויף דער קיזיל אפּסנני געבוירן,
און ס'זינען זיך פון אים צעגאנגען שטראלן אין דער ברייט,
די האָר באם ווינט האָבן זיי אונטערגעשוירן,
נאך איידער דער ווינט האָט די האָר צעשפּרייט.

און פּרילינג־גרינס האָט געוואשן דאָס הארץ באם דיכטער
און האָט די געבינדע פון ווינטער צעשטערט,
און דער פּרילינג, וואָס פון נײַעם לעבן זיך ריכטעט,
האָט די נאטור און די ליד באהערשט.

אין טאָל האָט די לופט זיך צעקלונגען,
דער דיכטער איז ארויס: — וואָס איז דאָ געשען!
און ער האָט געזאָגט: — מיין פּרילינג! אזא פּרילינג
האָב איך פון דער קינד־הייט מינער ניט געזען.

א י נ ה א ל ט

זייט

3 „ווען דער טויט זאל זיך ניט קערן...“

פונעם בוך „בא וועגן“ (1919)

בא וועגן (1912)

5 „א גאנצן טאָג...“
6 „איך גלייב...“
7 „אין בלוי פון מינע טונקעלע פארטאָגן...“
8 „בא וועגן בא ווייטע...“
10 „איך גלייב, סאיז מיר באשערט...“
11 „...א דאנק אייך, וואנדער־וועגן ברייטע!..“
12 „איך בין, מיין וועלט, אפסניי צו דיר געקומען!..“
13 „די זון האט היינט...“

פּעלדער (1912)

14 „דאָרט אף בלויע נאכטן־שנייען...“
15 „אין ווינטער־פארנאכטן“
19 „א קאלטער פארצאָרנטער אָונט...“
20 פּרילינג („טאָג נאָך טאָג...“)
22 „די קריע גייט...“
23 האלב מיין

- 24 אין וואלד («סאיז האלבער טאג...»)
- 25 «עס זײַנען פארפולט שוין די פעלדער מיט שײַן...»
- 26 שניט
- 27 אין וועג («סאיז העל דער טאג...»)
- 28 לעצטע טעג
- 29 «די נאסע נעץ פון טריבער כעשווען צײַט...»
- 30 הארבסט

ק א ו ק א I (1912)

- 31 «א רוישנדיקע גאס ארוף א בארג...»
- 32 «און סאיז מײַן פײַן פאר מיר...»
- 33 אין ארמעניע
- 34 «אין הימל־רוים...»
- 35 «פון בערג גייט א שטורעם...»
- 36 «איר שטייג שוין דא צוויי טעג...»

פ א ר ט א ג (1917)

- 38 «א, צײַט, א, צאל, א, רוים...»
- 39 «שטרעק איך אויסעט מײַנע אַרעמס...»
- 40 «סיהאַט מײַן מאמע...»
- 41 אין וועג («כװעל שווערן...»)
- 42 אן עפל
- 43 «כ׳האַב דערזען זי באם טײַך...»
- 44 «אין ענגן צימער...»
- 45 «א נעפל איבער גאסן...»
- 46 אָוונט («געליבטע!..»)
- 47 «ווי טרויעריקײַס איז מענטש צו זײַן!..»
- 49 וויגליד
- 50 נעמען
- 52 ר
- 53 «אוועק דער טאג...»

- 54 א מילדער טאָג
- 55 אין צימער
- 56 א שפענדעלע
- 57 „איך האָב דיך ליב, מיין שטיל געהיים געצעלט...”

ג א ס ן

- 58 אין גאס
- 59 „באטאָג, ווען עס האלט נאָך די זון...”
- 61 „ס'האָט היינט פון פעלד א פרישער ווינט...”
- 62 „דער פּלאַנטער פון שטיינערנע הייזער...”
- 63 א הויז
- 65 אין מאָרג
- 66 גרוסן קיין סיביר
- 69 פארטאָג („איך שטיי בא מיין פענצטער...”)

צווישן וואַלגער־שטיינער

- 70 צווישן וואַלגער־שטיינער
- 71 פּראָצעסיע
- 72 „ווי שאַרף פון שווערד...”
- 73 גערעכטיקייט
- 75 „אף שטילער פּרילינגדיקער הוי...”
- 77 „מיר שטאַמען פון פעלדון...”

פּונעם בוך „רויטע בליטן” (1920)

- 78 רויטע בליטן
- 80 „צום נייעם קנויט...”
- 82 העלער ווונדער
- 83 שטראַמען
- 84 „אַ, פּרוי! אַ, לאַקנדיקער ווונדער...”
- 86 „אהין, אהין...”
- 87 ווען ס'קריצן ציין

- 89 „דערנע איך אף ווייטע מיטבאָריעס...”
- 91 „דורך שוימענדיקע רוקנס...”
- 92 „אין מיט פון טאַג...”
- 94 פרעגסט מיר, שטילער ברודער
- 95 שטאַט

פונעם בוך „גינען-געוועב” (1921)

- 99 „אין ווינט...”
- 100 „נור, ווידער זיך וויקל און וויקל...”
- 102 וואָלאַנטשעל
- 104 „ווידער רויש פון רעדער גיט צו וויסן...”

פונעם בוך „זונען-יש ליי פן” (1921)

- 105 פאַליפּאַניע
- 107 „צו סאַסנע-גאַלד, צו שוואַרץ פון דעמב...”
- 108 וואַלקנס (גאַט, מיין גאַט...)“
- 109 „פון אלע וועלדער, וואָס איך האָב געזען...”
- 110 „האַסט די ווילדע פאַטלע-צעפּלעך...”
- 111 „רעדסטו, קלינגסטו ברוסטיק שווערלעך...”
- 112 „גיט דיין בליק א ווילדן בלאַנק...”
- 113 ערשטער שניי
- 114 „איך ווייס ניט, ווער האָט אוינדו געטריבן...”

פונעם בוך „וואַלגע-רישטיינער” (1922)

- 115 „ניט גראָז פון וויסטעניש, אַ, ניין...”
- 117 אַקטאַבער
- 121 שנייען
- 123 „די ווענט נאָך באַפּלאַכטן...”
- 124 „אף ערשט פארהארטעוועטער ערד...”
- 126 „א שפּאַן טאַן מיט נייעם, מיט ברייטן...”
- 128 דאַרשט

פונעם בוך „טרויער“ (1922)

130 „קוק נאר אָן...“
 132 זוך־פארגאנג
 133 אין פאלן
 138 קינדער־שפרוך
 142 „קייז דאך, קיין ווענט...“
 143 „אין הייכן דער שטאם זיך פארצווייגט...“

פונעם בוך „ליריק“ (1923)

144 ארפאטשיי
 146 א פירעק שאַטן ליגט פון טונקלער וואנט
 147 שפאציר
 148 אָנהייב
 149 „פון מאַסקווע דער הויפטשטאָט...“
 150 „אין טיף פון טיפסטן יאם...“
 152 א כוואליע
 154 „איך בין געווינט...“
 156 „דאָרט ערגעץ זוימען זיך שוין ווייטן...“
 160 „אין דער גרויסער אלייע...“
 161 „דער לעצטער בלעטערפאל...“
 163 „אף גאַרנס איבער מיר...“
 166 אָונט
 168 פרי

פונעם בוך „אף ליכטיקע רוזנען“ (1927)

170 „דינסט ווייטן...“
 171 „ליבע, גיי זעלטן ארויס פון מיין הויז...“
 172 „עס וועט צו אלעמען דערגיין...“

173	„קומט אהער...“
175	„בלאָער, בלאָער... שטערן העלער...“
176	„היינט בין איך מיד פון אלץ־וויסן...“
177	דער לייטער
179	פרימאָרגן („סי'האַט אָנגעווייט...“)
181	„שוואַרצע, קאלטע, אָפּגעהאַקטע שטאַמען...“
182	„א טאָג יאָגט נאָך דעם צווייטן...“
183	„סי'איז שווער צו פאַרגעסן די שאַרפע אַמאָלן...“
184	„פאַרלאָז די שוועל, אַרויס אין דרויסן...“
185	נעכט
187	„א רעמעז אף איר... און אף יענע...“
188	„און וואָס בין איך שולדיק...“
189	„פון שויס פון דינעם...“
190	„נו, זאָג מיר נאָר, מיין פּריינט...“
192	„פאַר דער רעגע...“
193	עגול (איגל)
196	מאַמע
197	„פאַר שטאַרקע און פעסטע צעמענטן...“
199	„ליבע צו דעם, וואָס גייט אָף...“
200	„סי'איז דורך א זונענאנג...“
200	„סי'איז האַרבסט...“

פונעם בוך „פון אלע מינע וועלטן“ (1929)

202	„איז ערגעץ נאָך אזוי אי שטרענג, אי ליכטיק...“
204	פּרילינג („פון גרויסע קרעפטן...“)
206	אין יידישן וואָרט
208	אף דוירעס
210	מאַסקווע
212	„באַקענטע, גוט באַקענטע ליבע בילדער...“
213	„שיט א שניי, שיט און שיט...“
215	„סי'איז שווער צו נאָכשפירן...“

- 217 „פאר אַט דער קלאַרקניט פונעם הימל...“
 218 צוויי וועוריקלעך
 224 א טאָג אזא פאראן

פונעם בוך „געזאמלטע ווערק“, ב. I (1930)

- 226 „דיין טייערן נאָמען...“
 228 „אַט אזוי ווערט פון הארציקן טויל...“
 229 „דיר, שטענדיקע ענדערונג...“
 230 רעגנבויגן
 232 אין וואַלד („ניט אומזיסט...“)

פונעם בוך „געקליבענע לידער“, ב. II (1931)

- 238 „מײַן אָנהייב־היים, מײַן שטעטלע...“
 240 טילועטן
 242 מײַן גאַב
 245 „רויש פון רעדער, רויש פון רעדער...“
 247 א רעגן

פונעם בוך „פרייד פון נייעם זײַן“ (1933)

- 252 „אויג אף אויג מיט דיר...“
 253 „אַט די וועלט, ווי זי איז...“
 254 אויטאָפּאָרטרעט
 255 פרייַנג („פונדאנען קומט ער אָן...“)
 257 פאַשעט, איינפאך, פראַסט, געוויינלעך
 259 קאַרנבלי
 260 „שלאָף ניט, ברונעם...“
 262 פערסיי
 266 „זאכן ליגן, זאכן הענגען...“

פונעם בוך „רידער“ (1935)

268 „א ווייטער דאך־פענצטער...“
 269 קאמפאס
 270 מיין הונט

פונעם בוך „געקליבענע ווערק“ (1937)

272 פאר אלע
 274 אונדזער גארקי
 275 פארבן

פונעם בוך „אין אונדזערע טעג“ (1939)

277 טוי
 279 פארוואנדלונג
 281 „אוי, א פיקסעלע א ווייס...“
 282 „רויש פון טאָג ווערט שטילער...“
 283 „איך, מייע אוריניקלעך ווייטע...“
 285 „איך ווייס פון שוידערלעכן גליק...“
 286 הארץ מינס
 288 „היימלאנד, היימלאנד גרינע...“
 289 סיוועט זיין א טאָג
 291 זוימען
 295 „דער ערשטער בויגן פון רעגן...“

פונעם בוך „רידער און פאָעמעס“ (1939)

296 באם בארג פארנאס
 298 באם קאסטאליער קוואל
 299 ערשטער שניי
 300 פארטאָג („ווען אלע שלאָפן...“)

פונעם בוך „איך גלייב“ (1944)

- 301 „אָ, וועלט דו מײַנע, וועלט דו מײַן...“
 302 „יאָ, איך בין גרויס דערמיט...“
 304 זומער 1940
 309 פּרילינג (צופיל ווילד איז ער...)
 311 „האר פון מײַן קעבן...“
 315 „כװעל נישט געבן די האנט דעם אנטוישטן...“
 316 אוקראינע
 317 אף אונדזער אוקראינער ערד
 319 „איך זע — ביסט אינגאנצן אין בלוט...“
 321 באם טײַך דיאַמע
 324 „זאָל זײַן, אז מענטשן-האט פארשווענקט...“
 326 „עס הייבט אָן שעמעריקן...“
 327 קיעוו
 328 „זיבן טעג האָב איך געשוויגן...“
 329 „נעם דײַן ביסל קראפט און היט עס...“
 330 „איך גיי און גלייב נישט מײַנע קײַכטע טריט...“
 331 אלטע ביכער
 332 מײַן אָנהייב-היים
 333 „ביזוואנען נאָר דיכטונג בא מענטשן וועט בלײַען...“

פונעם בוך „געקליבענע ווערק“ (1948)

- 335 אָנהייב פּרילינג
 338 אירפען
 340 „זעלטענער ווערן די ציטערס די שיינע...“
 341 פּרימאָרגן
 342 אין טעג פון אָנהייב

פונעם זשורנאל „טאוועטיש היימלאנד“

344	רוסלאנד
346	נאכן זיג
347	אין וועג
348	לעכאים
349	פעלדער

מוסטערן פון איבערזעצונגען

352	א. פושקין. אנטשאר
354	טאראס שעוושענוקא. צאוואַע
356	„לידער מיניע, דומעס מיניע...“
357	לעסיא אוקראינא. פארטאָגיקע פֿיערן
	וואָרט מיניס, וואָס ביסטו קיין שטאַל
359	ניט קיין הארטער
361	איוואן פראנקא. שטיינברעכער
363	פאולאָ טיטשינא. איך גיי פון ארבעט, פון זאוואַד
364	מאקסימ רילסקי. אין דעם טאָג
366	סימאָן טשיקאָוואני. פרילינג

Гофштейн Давид Наумович

ИЗБРАННЫЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

(На еврейском языке)

М. «Советский писатель» 1968 г. 376 стр. Тем. план 1968 г. № 281. Художник Г. А. Кравцов. Редактор Э. М. Фалькович. Худож. редактор Е. Ф. Капустин. Техн. редактор И. Ф. Шустер. Корректор А. Б. Стрельник. Сдано в набор 25/IV 1968 г. Подписано к печати 2/X 1968 г. А 09922. Бумага 70×108¹/₂. № 1. Печ. л. 11³/₄. (16,45). Уч.-изд. л. 9,02. Тираж 4000 экз. Заказ № 308. Цена 1 руб. 10 коп. Издательство «Советский писатель», Москва К-9, Б. Гнезниковский пер. 10. Московская типография № 7 Главполиграфпрома Комитета по печати при Совете Министров СССР. Пер. Аксакова, 13.

